

TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200319

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. ^K83
author S89H

Accession No. ^K2316.

Title

This book should be returned on or before the date
it marked below.

ಜಯಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ೨೨ನೆಯ ಪುಸ್ತಕ :-

ಹೂ ಬಿಸಿಲು

(ಕಥಾಲಹರಿ)

—••—

ಕತೆಗಾರ್ತಿ:

ಸೌ|| ಶ್ಯಾಮಲಾ ಬೆಳಗಾಂವಕರ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಕಟಣೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೦೨

—♦—

ನಿರ್ದೇಶನ: ಮುದ್ರಣ:

[ಬೆಲೆ ಹತ್ತು ಅಣೆಗಳು]

೦೯೩೬

ಮುದ್ರಕರು:
ಮಾಧವ ನಾರಾಯಣ
ಮಂಗಳವೇಡೆಕರ, ಕಲಾಸಿಂಧು
ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ರೈಟರ ಓಣಿ
ಧಾರವಾಡ

ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ರಾಮಚಂದ್ರ ಪಾಂಡುರಂಗ
ಬೆಳಗಾವನಕರ, ಜಯಕರ್ನಾಟಕ
ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ರೈಟರ ಓಣಿ,
ಧಾರವಾಡ

ಎರಡು ಮಾತು

ನನ್ನ ಸಹಧರ್ಮಿಯ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹವೊಂದನ್ನು ಯಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಕುಸುಮವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವಂತೋಪಜನಕವಾದ ಸಂದರ್ಭವು ಇದೀಗ ಒದಗಿದೆ. ಅದು ೩೯ರ ಅಕಲ್ಪಿತವಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಆಕೆ ನನಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಕೆಲವು ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಥನಸರಣಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೌತುಕವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಆಗ 'ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಕವಯಿತ್ರಿ' ಯೆಂದು ವಿನೋದದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಕರೆದಿದ್ದೆನು. ಅದು ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಇಲ್ಲಿಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಬಗೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಡಿಯುವ ಜೀವ—ಇವು ಕತೆಗಾರ್ತಿಯು ಅಪಕ್ವ ದೆಸೆಯನ್ನು ದಾಟಿದುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆಯೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಹೆಚ್ಚು ಬರೆಯುವುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಓದುಗರಿಗೆ ಈ ಮಾತಿನ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವೆನು.

ಆದರೂ, ಶ್ರೀ. ಆನಂದಕಂದರು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕಿಂತ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪದಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಪ್ರಥಮ ಸ್ತ್ರೀಲೇಖಕರಿಗೆ ಸುಸ್ವಾಗತವನ್ನೀಯುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಶ್ರೀ. ಜೈನೇಂದ್ರಕುಮಾರರ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವೊದಲನೆಯ ನಿರ್ಣಯವು ತಪ್ಪಿ, ಏನೂ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಈ ಕಥಾಲಹರಿಯನ್ನು ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ವಾಚಕರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದುದಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿಯ 'ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಎಂಬ ಕತೆಯು ಜಯಕರ್ನಾಟಕದ, ೧೯೩೪ರ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳ ಪಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. 'ನಡೆದು ಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ' ಹೋದ ಸರ್ಪದ 'ನೀಳ್ಗತೆಗಳು' ಎಂಬ ಜ. ಕ. ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಪ್ರಕಟನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕತೆಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ಬೆಳಗಾವಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು

ಧಾರವಾಡ ತಾ. ೨೨-೧೨-೩೬

ಮುನ್ನುಡಿ

ನನ್ನನ್ನು ನಾನೆ ಅಭಿನಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆಯಾಗ ! ಕಾರಣ
ವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಉತ್ತರ ಕರ್ಣಾಟಕದ ತೀರ ಹೊಸಬಗೆಯ
ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುವ ಯೋಗ ನನಗೆ ಒದಗಿದೆ.
ತುಂಗಭದ್ರೆಯಿಂದ ಉತ್ತರದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದ
ಹೆಂಗುಸರೆ ಅಪರೂಪ; ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ಇದ್ದಾರೆಂದು ಯಾರಾದರೂ
ಹೇಳಿದರೂ ಸಂಪುಟರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರ ಕೃತಿಯು
ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ' ಹೂಬಿಸಿಲು ' ಇದು ಉತ್ತರ ಕರ್ಣಾಟಕದ
ಪ್ರೀಸಾಹಿತಿಯೊಬ್ಬರ ಮೊದಲನೆಯ ಗ್ರಂಥ; ಪ್ರೀನಿರ್ಮಿತ
ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲನೆಯ ಗ್ರಂಥ; ಉತ್ತರ ಕರ್ಣಾಟಕದ
ಇಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದಾಗ ಪ್ರೀವಿಭಾ,
ದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಹೆಸರುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಗ್ರಂಥ. ಆ ಒಂದು ಭಾಗದ
ಬೆಳಗಿನ 'ಹೂಬಿಸಿಲು'ನ್ನು ಹರಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಇದು ಮುಂದಡಿಯಿಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿದ್ದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ' ಸಣ್ಣಕತೆ ' ಗಳೆ
ಇರುವುದಾದರೂ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳ ಒರೆಗೆ ಇಳಿಯದ ಒಂದೆರಡು ಸರಸ
ಲೇಖನಗಳೂ ಇವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾವು ಕಾಣು
ತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವಭಾವಚಿತ್ರಣವನ್ನೇ. ವಸ್ತುವಿಶೇಷವಾವುದನ್ನೂ
ಒಳಗೊಂಡಿರದ ' ಮೂವರು ನಾಗರಿಕರು ' ' ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ '
ಎಂಬೆರಡು ಕೃತಿಗಳಂತೂ ' ಸ್ವಭಾವಚಿತ್ರ ' ಎಂಬುದೊಂದು ಹೊಸ
ಸಾಹಿತ್ಯಜಾತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ' ಮಧುಮತಿ '
' ಕೃಷ್ಣಿ ' ' ಶಾಂತಿ ' ಯರ ಹುಡುಗತನದ ಅಜ್ಞಾನವೂ ತುಂಟ
ತನವೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ನಗಿಸುವುವು. ' ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ '
ಯಲ್ಲಿಯ ಗೋವಿಂದನ ಎಳೆಯತನದ ರಸಿಕಜೀವನವು, ಬೆಳೆದಾಗ
ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಲೇಖಿಕೆ
ಯರು ತಂದುಕೊಡದಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅರೆಮ. 'ವರಾಗುವೆವು'.

ಕಥಾವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿದ್ದರೂ ' ದಾಜೀಬಾನ
ಬ್ಯಾಂಕು ' ' ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ನೋಡಿದ ವರ ' ' ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ
ಬಂದಾಗ ' ' ಬಕಪಕ್ಷಿ ' ಎಂಬುವುಗಳೂ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಗಳೇ!

ದಾಜೀಬಾ ' ನ ಸ್ವಭಾವ ಚಿತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಆತನ ಸ್ವರೂಪವೂ
ನಸುಮೂಡಿದೆ; ಆದರೆ ಚಿತ್ರದ ನಗೆಯ ಬಗೆಯು ಅದನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ
ಬಿಡುತ್ತದೆ. ' ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ನೋಡಿದ ವರ ' ದಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು
ಸುಟ್ಟಿಸುವಂತಹ ವಸ್ತುರಚನಾ ಚಮತ್ಕೃತಿಯಿದೆ.

' ನೀಲಾ ' ' ಚಂದ್ರಿ ' ' ದ್ಯಾವಕ್ಕ ' ಇವರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು
ಕಂಡರಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕತೆಗಾರ್ತಿಯರು ಸಾಕಷ್ಟು ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು
ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ' ಸಿದ್ಧಿಂಗಗೌಡ ' ನ ಕೈ ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ
ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಶಂಕರಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದುಹೋಗುವ
ನೀಲೆಯೂ, ಹುಚ್ಚಿಯಾಗಿ ಹಂಚಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತ—ಹರಕು
ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಚಂದ್ರಿಯೂ, ಖಂಡಿತ-
ವಾಗಿ ವಾಚಕರಿಂದ ಬಿಸಿಯುಸಿರನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
' ಜಿಂಗಳಿಕವ್ವನಂತೆ ' ಕಾಣುವ ' ' ದ್ಯಾವಕ್ಕ ' ನ ಪೌರುಷ ಜೀವನವು
ಓದುವವರನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ನೋಟದಿಂದ ನೋಡಲುತೊಡಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಇದರ ಭಾಷೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ
ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ಕಡೆಯ ' ಜೀವಂತ ' ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾಕರಣಶುದ್ಧಿಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಮಾಡಿವಂತರಾಗಿ
ಇದರಿಂದ ದೂರಕ್ಕೆ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಇದೀಗ
ಬೆಳೆಯುವ ಕಾಲ ! ಇದರಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಧವಾದ ಶಬ್ದಭಂಡಾರವು
ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಯ
ದೇಸಿ ' ಗಳಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ನುಡಿಯ ಸೊಗಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂತಹ
ಶಬ್ದಗಳೂ, ಪದಪ್ರಯೋಗಗಳೂ, ವಾಕ್ಯಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಇರುವುದರಿಂದ
ಎಲ್ಲ ' ದೇಸಿ ' ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದು ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ;

ಈ 'ದೇಸಿ' ಗಳ ಕಡಲನ್ನು ಕಡೆದೇ ನಮ್ಮ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಸುಧಾಸಾರವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಭಾಷೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ನಮಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮತಿಯವರ ' ಹೊಬಿಸಿಲು ಏರುಬಿಸಿಲೂ ಆಗಲಿ ! ಕನ್ನಡಿಗ-ಕನ್ನಡಿಯರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಬೆಳಕಿನ ಲೋಕವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡಲಿ !

ಧಾರವಾಡ
ತಾ. ೨೨-೧೨-೩೬

ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ

ಅರಿಕೆ

ನನ್ನ ಕತೆಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಈಗಾಗಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೇಳಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದಮೇಲೆ ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನಿದೆ ? ನಾನೇನು “ ಕತೆಯತಂತ್ರ ” ವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟವಳಲ್ಲ. ಆರಿತ ನುರಿತ ಲೇಖಕನರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಳಲ್ಲ.

ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು, ಕೆಲಸಬೊಗಸೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಿಕ್ಕ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನರಂಜನೆಗೈದು “ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ—” ಎಂಬುದನ್ನು ಬರೆದೆ. ಅದನ್ನೋದಿದ ನನ್ನ ಬಂಧುವರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಹ. ಪಿ. ಜೋಶಿಯವರು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸತಿರಾಯರು ಸಂತೋಷಬಟ್ಟು, ಚಯಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಗೊಟ್ಟರು. (ಮಾರ್ಚ್ ೧೯೩೪).

ಅದು ಪ್ರಕಟವಾದಕೂಡಲೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಲಿಯದ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು, ಅದು ಹಾರಲು ಕಲಿಯಲೆಂದು ಗೂಡಿನ ಹೊರಕ್ಕೆ ತಂದಿರಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಕಟ್ಟುಕತೆಗಳನ್ನು ಸುಂದರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವಷ್ಟು ಚತುರಳಂತೂ ನಾನಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ನಡೆದ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನೇ ಎನ್ನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ನಾನು ಬರೆದಿಡುತ್ತಿದ್ದುದು. ಅಂತಹವುಗಳಲ್ಲಿ ‘ ನಡೆದುಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ’ ಯೊಂದು. ಜ. ಕ. ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯವರು ಅದನ್ನು ಪೋಣಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರು. ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯ ಉಳಿದ ಕತೆಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಯ ೨-೩ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದುವು. ‘ ಹೇಗೆ ಬರೆಯಬೇಕು ’ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ, ‘ ಬರೆಯಿರಿ, ಬಂದುಬಿಡುವುದು ’ ಎಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಬಗೆಯಿಂದ ಸಲಹೆಯಿತ್ತ ಬಂಧುವರ್ಯ ಹ. ಪಿ. ಜೋಶಿಯವರನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಭಿನಂದಿಸುವೆನು.

ಇನ್ನು ' ಹೂಬಿಸಿಲ ' ನ್ನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಲು ಬಯಸಿದ
ನನ್ನ ಪತಿಯವರಲ್ಲಿ ನಾನಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು
ಸೂಚಿಸಲಿ ?

ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ನಾನು ಕಂಡುವುಗಳೇ.
ಆದರೆ ' ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ ' ಯೊಳಗಿನ ಗೋವಿಂದನ ಕತೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
ನನ್ನ ತಮ್ಮನದು. ಆತನು ತೀರಿ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಾಯಿತು.
ಅದು ಕತೆಯಲ್ಲ—ನನ್ನ ದುಃಖಶಮನವನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾಗಿ
ಯಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು, ವಾಚಕರೆದುರು ತೋಡಿಕೊಂಡ
ಅಂತರಂಗದ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲ !!

ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ
ಅಣ್ಣಂದಿರಾದ ಬೆಟಗೇರಿಯವರಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು.

—ಶ್ಯಾಮಲೆ

೨೩—೧೨—೩೬

ಪರಿವಿಡಿ

೧	ಮೂವರು ಸಾಗರಿಕರು	೧
೨	ಸೀಲೆಯ ಸಂಸಾರ	೯
೩	ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ	೨೧
೪	ದಾಸೀಬಾಸ ಬ್ಯಾಂಕು	೩೪
೫	ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ನೋಡಿದ ವರ	೪೧
೬	ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ	೫೨
೭	ಕರುಳು ಕತ್ತರಿ	೬೬
೮	ಬಕಪಕ್ಷಿ	೭೬
೯	ನಡೆದು ಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ	೮೩
೧೦	ತಾಯಿ ಮಾತಾಯಿ!	೧೦೭

ಮೂವರು ನಾಗರಿಕರು

ಮಧುಮತಿಯೂ, ಕೃಷ್ಣಿಯೂ, ಶಾಂತೆಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಜೀವದ ಗೆಳತಿಯರು. ಮೂವರೂ ಎಂಟರಿಂದ ಹತ್ತರ ಒಳಹೊರಗಿನ ವಯಸಿನವರು. ಮೂವರೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ ಶಾಲೆಗೆ, ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಕನ್ನಡ ನಾಲ್ಕನೇ ಇಯತ್ತೆಯಲ್ಲಿ.

ಒಂದು ದಿವಸ ಅವರ ಶಾಲೆಯು ಸುರುವಾದ ಅರ್ಧ ತಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿತು. ಮೂವರೂ ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಶಾಂತೆಯು ಕೇಳಿದಳು:

“ ಆಲೋ, ಮಧುಮತಿ, ಕೃಷ್ಣಿ, ನಮ್ಮ ಸಾಲ್ಯಾಕ ಇವೊತ್ತು ಲಗೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇ ? ”

ಅದಕ್ಕೆ ಮಧುಮತಿಯು ಹೇಳಿದಳು “ ಇಷ್ಟೂ ತಿಳಿದುಲ್ಲೇನ ? ಇವೊತ್ತು ನಮ್ಮ ಸಾಲಿ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ ಮೆಂಬರು ಸತ್ತಾರಂತ ! ”

“ ಅಯ್ಯೋ, ಮೆಂಬರು ಸತ್ತ ಘಳಿಗೆ ಸಾಲಿಗೆ ಸೂಟೇ ಆಗಿತ್ತಿದ್ರೆ, ದಿನಾನು ಒಬ್ಬ ಮೆಂಬರು ಸಾಯವಲ್ಯಾಕ ಬಿಡೂ, ಅಂದ್ರೆ ದಿನಾನೂ ನಮಗ ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಸೂಟೇನರ ಸಿಕ್ಪಾಂಗಾಗತದ. ” ಕೃಷ್ಣಿಯು ಎಂದಳು.

ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯಿಂದಳು “ ಎ ಕೃಷ್ಣಿ, ಕರೇ ಬ್ರಷ್ಟಿ, ಎಲ್ಲಾ ಮೆಂಬರು ಸತ್ತ ನಿನಗೇನ ಬರೋದು ? ಆ ಮೆಂಬರೈಲ್ಲಾ ಇದ್ದಾರಂತ ನಮ್ಮ ದಶಿಂದ ಸಾಲಿ ತಗದ್ದೂ; ವರ್ಷಾ ವರ್ಷಾ ಅವರನವ್ವಾ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಇನಾಮು ಕೊಡಾವು. ”

ಮಧುಮತಿಯಿಂದಳು “ ಅಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾರು ಸತ್ತ ಮತ್ತ ನಮ್ಮ ಸಾಲಿನೂ ಮುಳಿಗೀತಲ್ಲ ? ಆ ಮ್ಯಾಲೆ ನಾನೇನು ಮನೀವಳಗ ಬರೇ ತಮ್ಮಂದ್ರನ್ನಾ ಡಿಸಿಗೋತನ ಕೂಡ್ರಬೇಕಂತೀಯೇನು ? ”

ಕೃಷ್ಣಿಯೆಂದಳು “ ಸಾಕ ಬಿಡ್ರೇ ನಮ್ಮವ್ವಾ, ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಹಂಗಸ್ತಿ ಕ್ಷತ್ರೀರಿ ನನಗ. ಅಲ್ಲೆ ನೋಡ್ರಿ, ಗಂಡ ಹುಡುಗರ ಸಾಲೀನೂ ಬಿಡ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಾರ !! ”

ಶಾಂತಿಯೆಂದಳು “ ಮತ್ತೆ, ಆ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕವ್ರಹಾಂಗ, ಅವರ ಮಾಸ್ತರ್ಮು ಮೆಂಬರ್ಮು ಮಣ್ಣಿಗೊತ್ತಾರ ಕಾಣಸ್ತದ, ಅದಕ ಬಿಟ್ಟುರ ಅವರ ಸಾಲೀನೂ. ”

ಅದಕ್ಕೆ ಮಧುಮತಿಯೆಂದಳು “ ಅದೆಲ್ಲಾ ಇರಲ್ಲಿ ಬಿಡ್ರೇ, ಹ್ಯಾಂಗೂ ಅನಾಯಾಸಾ ಸಾಲಿ ಇವೊತ್ತೆ ಲಗೂ ಬಿಟ್ಟದ, ಮೂರೂ ಮಂದಿ ಹೋಗಿ, ಆ ಸತ್ತ ಮೆಂಬರ್ಮು ಮಾರೀನರ ಅಷ್ಟ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರೋಣ, ಬರ್ರೇ ? ”

ಇಬ್ಬರೂ “ ಹುಮ್ಮಾ, ನಡೀರೇ, ನೋಡ್ಯಾರ ಬರೋಣ, ಪಾಪ. ” ಎಂದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎದುರಿಗೊಂದು ಎಕ್ಕಾದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಡು ಕೇಳಿಸಿತು.

ಶಾಂತಿಯೆಂದಳು “ ಏ, ಲಗೂನ ಓಡಿ ಆ ಎಕ್ಕಾಗಾಡಿ ಮುಟ್ಟಿ, ಸಿನೇಮಾದ ಹ್ಯಾಂಡಬಿಲ್ಲು ಯಾರ ಮುಂಚೆ ಇಸಗೋತೆವೋ ? ”

“ಹುಮ್ಮ” ಎಂದವರೇ ಮೂವರೂ ರಪಾಟೆ ಓಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಗೋಳಿಗಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಧದ ಸುಮಾರಿಗೆ ಮೂವರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಹ್ಯಾಂಡಬಿಲ್ಲು ಹೆಚ್ಚುವವನು ಹತ್ತಿಂಟು ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ದೂರವಾಗಿ ಎಸೆದನು; ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಎರಡೆರಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ, ಪೇಟೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು.

ಮಟಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ. ಟಾವರಕ್ಲಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಅದೇ ಹನ್ನೆರಡು ಬಡಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಗೆಳತಿಯರು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಕಡೆಯ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸುವ ವರೆಗೂ ಬಿಲ್ಡಿಂಗಿನೆದುರಿಗೆ ನಿಂತು, “ಒಂದೋ, ಎರಡೋ,

ಮೂರೋ,.....ಹನ್ನೆರಡೋ. ” ಎಂದವರೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದರು. ಮಾರ್ಕೆಟು ರೋಡಿನೊಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗೋಡೆಗಳಿಗಂಟಿಸಿದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಚಾಹೀರಾತುಗಳನ್ನು ಓದುವದು, ಬರದಿದ್ದರೆ ಓದಲೆತ್ತಿಸುವದು, ಅದೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಕಡೆಗೆ ಸಿನೇಮಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವದು, ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಗಿದರು. ಉಡಸೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಚಹಾದ ಅಂಗಡಿಯೊಂದರ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದರು. ಕೃಷ್ಣಿಯು:

“ ಎ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂದ್ರೇ, ಫೊನೋಗ್ರಾಫ ಹೆಚ್ಚಾರ, ಪದಾ ಎನ ಇಂಪಾಗೇದ, ಕೇಳೋಣಾ? ” ಎರಡು ನಿಮಿಷ ನಿಂತರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯು, “ ಅಲ್ಲೆ ನೋಡು ಮಧುಮತಿ, ಈ ಕೃಷ್ಣೀ ಮಾತ ಕೇಳಿ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಪದಾ ಕೇಳ್ಳಕ್ಕೆ ನಿಂತೀ ಖರೇ, ಅದರ ಒಳಗಿಂದ ಯಾರೋ ಇಬ್ಬು ನಮ್ಮಕಡೇ ನೋಡಕೊಂತ ನೋಡಕೊಂತ ಎನೇನರ ಮಾತಾಡಕೊಳ್ಳಕ್ಕತ್ತಾರ ನೋಡು. ”

ಅಗ ಮಧುಮತಿಯು “ ಹೌದವ್ವಾ, ನಾವು ಹಾಡ ಕೇಳಿದ್ದೆಂತ ಅಂಗಡಿಯವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾತ ಕಾಣಸ್ತದ, ನಮಗ ರೊಕ್ಕಾ ಕೇಳಬೇಕಂತ ಸಿಬ್ಬೀ ನೋಡ್ಲಿ ಕ್ಕತ್ತಾರ ನಮ್ಮ ಕಡೇ. ”

ಶಾಂತಿ “ ಹೌದೇ ಕೃಷ್ಣೀ, ನಾನೇನ ಗಂಡಸರ್ದಾಂಗ ರೊಕ್ಕಾ ಕೊಟ್ಟು ಚಹಾ ಕುಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾ ನ್ನ, ನಡೀರಿ ಹೋಗೋಣಾ. ” ಎಂದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಪೊಲೀಸ ಚೌಕಿಯ ಎದುರಿಗೊಂದು ಭರಮಪ್ಪದೇವರ ಕಲ್ಲನ್ನು ಕಂಡರು. ಶಾಂತಿಯಿಂದಳು:

“ ಎ ಕೃಷ್ಣೀ, ಹ್ಯಾಂಗೂ ಇಲ್ಲಿತನಕಾ ಬಂದೇವಿ, ಪರೀಕ್ಷಾದ ಫಲಾ ಕಟ್ಟೋಣ ಬರೇ? ”

ಮಧುಮತಿಯ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿಂದು ದುಡ್ಡು ಇತ್ತು. ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಮಿಠಾಯಿಗಾರನಲ್ಲಿ ಚುರಮರಿಯನ್ನು ಕೊಂಡರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಳೂ

ಐದೈದು ಚಿವುಟೆಗೆ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಭರಮಪ್ಪನ ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಗಲ್ಲ-
ಗಲ್ಲ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಕೈಮುಗಿದರು. ಕಲ್ಲನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತ-
ಲೆತ್ತಿಸಿದರು; ಅದು ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಿಸುಕಾಡಿತು ಹೊರತಾಗಿ
ಎತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ಮಧುವತಿಯು, “ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಭ್ಯಾಸಾ ಚಲೋ ಮಾಡಿ-
ಕೊಂಡು ಬರೋಣಂತ ನಡೀರೇ? ಸುಮ್ಮನ ಮರಗೋದ್ಯಾಕ?”
ಎಂದಳು.

ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ
ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೊಂದು ಮಂಗಣ್ಣಿನ ಅಟ ನಡೆದದ್ದು
ಕಂಡಿತು; ಗೆಳತಿಯರು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ನೋಡಲು ಚುರಮರಿ
ಮುಕ್ಕುತ್ತಲೇ ನಿಂತರು. ಮೂವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚುರಮರಿಯನ್ನು
ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಮಂಗಣ್ಣು ಹುಚ್ಚನಾದನು, ತನ್ನ ಅಟಪಾಟ-
ವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟವನೇ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುತ್ತ ಇವರ ಬಳಿ ಓಡಿ
ಬಂದನು; ಗೆಳತಿಯರು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲ್ತೆಗೆದರು.

ಮಾರ್ಕೆಗೇಟಿನ ತುಟ್ಟತುದಿಗೆ ಬಂದರು. ಅದೊಂದು ಕಡೆಯ
ಅಂಗಡಿ; ಅರ್ಧರ್ಧ ಬಾಗಿಲಿನದು.

ಕೃಷ್ಣಿಯಿಂದಳು “ಹಗಲ ಹೊತ್ತು ಗ್ಯಾಸಲಾಯಿಟ ಹಚ್ಚಾ-
ರಲ್ಲೇ ಒಳಗೆ?”

ಶಾಂತೆಯು “ಕಾಣಸ್ತರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ, ಅಲ್ಲೇ ಬೋರ್ಡ್‌ನೋ
ಬರದ ಹಚ್ಚಾರ ನೋಡು ಮಧುವತಿ?” ಎಂದಳು.

ಮಧುವತಿಯು ಓದಿದಳು “ಹೇಅರ ಕಟೆಂಗ ಸಲ್ಲೂನು.”

ಕೃಷ್ಣಿಯು ಕೇಳಿದಳು “ಅಯ್ಯ ಹಾಂಗಂದ್ರೇನ ನಮ್ಮವ್ವಾ?”

ಶಾಂತೆ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಳು, “ಹಾಂಗಂದ್ರ, ನಮ್ಮಣ್ಣಾ
ನೊನ್ನೆ ತನ್ನ ಒಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷ ಪುಸ್ತಕದಾಗಿನದೊಂದು ಚಿತ್ರಾ

ತೋರಿಸಿದಾ. ಅದು ವಿನೂನದ ಆಕಾರದ್ದಾಂಗಿರತದ—ವಿನೂನಂತ ಸಲ್ಲೂನ ಅಂದ್ರ ವಿನೂನಂತ ಕಾಣಸ್ತದವ್ವಾ. ”

ಮಧುಮತಿಯೆಂದಳು “ಹಾಂಗಾದ್ರ ಇಲ್ಲೇ ಆಡೋವು ಕಾಗದದ್ವು ಇಲ್ಲಿದ್ರ ಕರ್ಪರದ್ವು ವಿನೂನ ಸಿಗತಿರಬೇಕು. ” ಕಟಿಂಗ ಸಲ್ಲೂನಂತ ಬರದಾರಲ್ಲ, ಅಂದ ಮ್ಯಾಲೆ ಕಟ್ಟಿಗಿಂವ ಇರಬೇಕು ನೋಡು. ”

ಕೃಷ್ಣಿಯೆಂದಳು “ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸಂಚೇತಿ ಯಾಕವ್ವಾ ಅದು ? ಥಣ್ಣ ಗ ಅಂವಗ, ಕೇಳಿದರಾತು ?ಏನವ್ವಾ ಹ್ಯಾಂಗೊಂದು ಸಲ್ಲೂನ ಮಾಡಿಕೊಡತೀದಿ ? ”

ಅಂಗಡಿಯವನು ನೊದಲು ಬೊಳ್ಳೆಂದು ನಕ್ಕನು. “ತಗೆಮ್ಮಾ ನಿವಿಲ್ಲಿ ಬರಬಾರ್ದು—ಇದು ಹಜಾಮತೀ ಮಾಡೋ ಅಂಗಡಿ. ” ಎಂದನು.

ಮೂವರೂ ವೆಚ್ಚು ಮುಖದಿಂದ ಓಡಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದ ಕೂಡಲೆ, ಸ್ಪೀಡ್ ಮತ್ತೆ ಕಡಮೆಯಾಯಿತು; ಆದರೆ ನಗೆಗಾರಂಭವಾಯಿತು. “ ಏನು ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾರ ಕೇಳ್ವೀ ಕೃಷ್ಣೀ ಅಂಗಡೀಯಂವಗ ? ” ಎಂದಳು ಮಧುಮತಿ.

ಕೃಷ್ಣಿಯೆಂದಳು “ ಅಹಾ, ನೀನೇನು ಭಾಳ ಶ್ಯಾಣ್ಯಾರು..... ಮದ್ದ ಕಳುವುಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳೋದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಳ್ಳಗನ ಹೆಸ. ರಿಡೋದು.... ” ಮತ್ತೆ ನಗುವಿಗಾರಂಭ. ಆ ಕಿಡಿಗೇಡಿ ಶಾಂತೆಗೆ ಇಷ್ಟರ ಮೇಲಿಂದ ಮನಸು ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ಹಾಂಗಾರ ನಮ್ಮ ಗಂಗತ್ತಾ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮೈಲಿಗ್ಯಾಗ. ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೇ ಬರ್ರಾಳ ಕಾಣಸ್ತದವ್ವಾ; ಇನ್ನೂ ನಾ ಎದ್ದಿರೂದುಲ್ಲ ನೋಡು; ಅಷ್ಟ ಬೆಳಗು ಹರಿಯೋದೊರೊಳಗ ಮಾಡಿ ಉಟಗೊಂಡು ಅಡಿಗೆ ಕೂತಿರತಾಳ, ”

ಆಯಿತು. ಮೂವರೂ ಕಿಡಿಗೇಡಿ ಮಂಗಳಂತೆಯೇ ಇದ್ದರು. ಹಾಗೊಮ್ಮೆ, ಹೀಗೊಮ್ಮೆ, ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ, ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಮಣಿಯುತ್ತ, ನಡನಡುವೆ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣಿಗೆಯುತ್ತ, ನಗುತ್ತ ನಗುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಎದುರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಆಕಳ ಕರುವು ಕೃಷ್ಣಿಗೆ ಹಾಯ್ದದ್ದರಿಂದ, ಮೂವರ ಮೈಮೇಲೆಯೂ ತಾವು ದಾರಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬ ಎಚ್ಚರ ಬಂದಿತು. ಎದುರಿಗಿನೇ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಯ ಹಿತ್ತಿಲು ಬಾಗಿಲು.

ಮೂವರೂ ಕಾಂಪೌಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರು. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುತ್ತ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಹೌದಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯುಕ್ತಿಯವ ಕಾರಂಜಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಖ ಹಿಡಿದು ನಕ್ಕು ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಮೂವರೂ ಒಂದೊಂದು ಡೆರಿಯ ಹೂವುಗಳನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಉದುವ ಗುಬ್ಬಿಗಳ ಗಿಡವು ಕಂಡಿತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಗುಬ್ಬಿಯನ್ನು ಹರಿದುಕೊಂಡು ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಮೊದಲನೇ ಕೋಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಇಣಕಿದರು.

ಕೃಷ್ಣಿಯು “ಅಲ್ಲಿ ನೋಡ ಶಾಂತಾ, ಬಾಜಾಪೆಟ್ಟಿಗೀ ಅಂಥಾದರ ಮ್ಯಾಲೆ ಒಬ್ಬನಾ ಬಿರಡಿ? ಹ್ಯಾಂಗ ಟಸಾ ಟಸಾ ಒತ್ತಲಿಕ್ಕ ತ್ಯಾನ?” ಎಂದಳು.

ಶಾಂತೆಯೆಂದಳು. “ಹೌದೇಳ ಧಡ್ಡೀ, ಅದಕ ಟೈಪ ಹೊಡಿಯೋ ಮಶೀನಂತಾರ; ನಮ್ಮಣ್ಣಾ ಮನ್ಯಾಗ ದಿನಾನೂ ಸುರೂ ಮಾಡಿರತಾನ ಕಿಟಕಿಟೀನ. ಯಾವ ಅಕ್ಷರದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಟ್ಟೆಡತಾರ ನೋಡು, ಅದ್ಕ ಅಕ್ಷರಾನ್ಕ ಕೆಳಗಿನ ಕಾಗದದ ಮ್ಯಾಲೂ ಮೂಡ್ತದಂತ.”

ಮುಂದಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು: ಒಂದಿಬ್ಬರು ಒಂದೇ ಸವಸೆ ನೋಟುಗಳನ್ನೆಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಎಣಿಸುತ್ತ ಚೀಲಕ್ಕೆ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬನು ಏನೇನೋ ಬರೆಯುತ್ತ ಉಳಿದವರನ್ನು ಏನೇನೋ ಕೇಳುತ್ತ, ಕುಳಿತಿದ್ದನು.

ಆಗ ಮಧುಮತಿಯಿಂದಳು “ ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ, ಇಷ್ಟ ರೂಪಾಯಿನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯೊಳಗ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ, ಏನ ಹೇಳ್ಕೊಳ್ಳುವಾ, ಭಂಗಾರದ ಮನೀನ ಕಟ್ಟಿಸಿಬಿಡ್ತಿದ್ದೆ.....ಏನು ಮಾಡಲೆ ? ”

ಶಾಂತಿಯು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. “ ಅಯ್ಯ, ಮತ್ತು ಫಕ್ಕ ಯಾರಾರ ಭಂಗಾರದ ಮನೀ ಕೆಡವಿ ಭಂಗಾರಾ ಎಲ್ಲಾ ತುಡುಗಮಾಡಿ ಒಯ್ದು ವಸ್ತಾ ಮಾಡಿಸಿಗೊಂಡು ಬಿಟ್ಟ ? ”

ಕೃಷ್ಣಿಯಿಂದಳು “ ಅವರ್ಮ ಹಿಡಿದೊಯ್ದು ಪೊಲೀಸರ ಕೈಯೊಳಗ ಕೊಟ್ಟಾತೂ. ”

ಇದೇ ಬಗೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಬಿಲ್ಡಿಂಗನ್ನು ಕಂಡು ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು.

ಮುಂಚೆ ಬಾಗಿಲನೆದುರಿಗಿನ ಕಮಾನುಬುಡದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ಜರಿಯ ರುಮಾಲಿನವರು ಗುಜುಬುಜೆಂದೇನೋ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಗಿಲಬಳಿ ನಾಲ್ಕೈದುಮಂದಿ ಜವಾನರು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಪಿಸುಗುಡುತ್ತ ನಡುನಡುವೆ ಜರಿಯ ರುಮಾಲಿನವರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು.

ಮಧುಮತಿಯಿಂದಳು “ ಹಾ, ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲಾರ ಅವರ ಹೆಣಾ ಇರಬೇಕ ನೋಡ್ರೇ. ”

ಶಾಂತಿಯು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಳು “ ನಿನ್ನ ತಲೀ, ಅಲ್ಲೇನದ, ಈಗಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲೆ ಬರ್ಲಿಲ್ಲೇನು ? ”

ಮಧುಮತಿ “ ಹಾಂಗಾರ ಅಟ್ಟಾ ಏರಿ ನೋಡೋಣ ನಡೀರಿ ” ಎಂದಳು.

ಶಾಂತೆಯು ಕೇಳಿದಳು “ ಫಕ್ಷ ಯಾರಾರ ಬೈದರೇನು ಮಾಡ್ಬೇಕೂ ? ”

“ ಹುಮ್ಮಾ ! ಅಂತ ಓಟಾ ಹಚ್ಚಿದರಾತು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು ಕೃಷ್ಣ.

ಅಟ್ಟವನ್ನೇರಿದರು. ಎಷ್ಟು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹತ್ತಿದರೂ ಧಪ್ಪ-ಧಪ್ಪೆಂದು ಸಪ್ಪಳವಾಗಲೇ ತೊಡಗಿತು. ಎದುರಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನಡುವಿನ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಹಿರಿಯವಯಸಿನವರೊಬ್ಬರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಸುತ್ತಲಿನ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ವಾರು ಜನರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಬಡಿಗೆ ಅಥವಾ ಚತ್ತರಿಗೆಗಳನ್ನು ಗದ್ದಕ್ಕೆ ಆನಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಈ ಕಳ್ಳಿಯರು ಮೆಲ್ಲಗೆ ದೊಡ್ಡ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಣಕಿದರು. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದರು. “ ಎಲೈ, ಎಲ್ಲೆದ ಹೆಣಾ ? ಯಾತೂ ನಮ್ಮಕ್ಕಾವರೂ ಕಾಣುಸೂದುಲ್ಲಾ—ಮಾಸ್ತರರೂ ಕಾಣುಸೂದುಲ್ಲಲ್ಲಾ ? ಮಣ್ಣು ಆಗಿ ಹೋಗೇದೋ ಏನೋನವ್ವಾ?.....” ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತ ಅಟ್ಟವನ್ನಿಳಿಯಹತ್ತಿದರು. ಬೆನ್ನುಗುಂಟ ಒಬ್ಬ ಸಿಪಾಯಿಯು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದವಾದ ಕಾಗದವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದನು.

“ ಯಾಕ್ರೇ, ತಂಗಮ್ಮಾ, ಇಲ್ಲಾಕ್ರೇ ನೀವು ? ಯಾರ ಬೇಕು ನಿಮಗ ? ”

ವೆಚ್ಚ ಕೃಷ್ಣಿಯೇ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿದಳು “ ಅಲ್ಲವ್ವಾ, ಇವೊತ್ತು ಯಾರೋ ಮುನಿಸೀಪಾಲಿಟಿ ಮೆಂಬರ್ನು ಸತ್ತಾರಂತ. ನೋಡಲಿಕ್ಕೆಂತ ಬಂದಿದ್ದೀ. ಅವರ ಹೆಣಾ ಈಗೆಲ್ಲೆದ ? ”

ಸಿಪಾಯಿ “ ಇಲ್ಲಾ, ಅವರು ತಮ್ಮನೀವಳಿಗ ತೀರಿಕೊಂಡಾರ; ಇವೊತ್ತು ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ವಿಗುನೂ ಸೂಟೇ ಅದ;

ಜರೂರ ಕೆಲಸಿದ್ದಂತ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಬಂದಾರ— ಸಂಜ್ಯಾತು ಮನಿಗೆ ಹೋಗ್ರೀ..... ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

“ ಅಯ್ಯೋ, ನಮ್ಮ ಹಣೇ ಬರಹಾನ— ನಡೀರಿವ್ವಾ, ಸುಮ್ಮನ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದ್ವಿ ” ಎನ್ನುತ್ತ ಹೊರಟರು; ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಧುಮತಿಯೆಂದಳು “ ಹಾ, ಹಾ, ನಾವು ಹ್ಯಾಂಗ ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತೀವಿ ನೋಡು ಹಾಂಗ ಈ ಮುನಿಸೀಪಾಲಿಟೀ ಅಂದ್ರ, ಮೆಂಬರ್ ಜನರದೆಲ್ಲಾ ಸಾಲಿನ ನೋಡು. ”

ಶಾಂತೆಯೆಂದಳು, “ ಹೌದು ನೋಡವ್ವಾ, ನೀ ಹೇಳಿದ್ದು ಖರೇ. ಹ್ಯಾಂಗ ನಮ್ಮ ಸಾಲ್ಯಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಅಕ್ಕವರದಶಿಂದ ಒಂದು ಚೀಲದ ತುಂಬ ರೂಪಾಯಿ ಬರ್ತಾವ ನೋಡು, ಒಂದನೇ ತಾರೀಖಿಗೆ, ಹಾಂಗ ಈ ಮೆಂಬರರದಲ್ಲಾ ಇವೊತ್ತು ಪಗಾರ ಬಂದಿರಬೇಕು.”

ಕೃಷ್ಣಿಯೆಂದಳು “ ಇಲ್ಲಿ ನಡೀರೇ ನಮ್ಮವ್ವಾ, ಹೊಟ್ಟೆ ಭಾಳ ಹಸದದ. ಸಂಜೆಬ್ಯಾರೆ ಆಗೇದ, ಅವ್ವಾ ಎನ ಅನ್ನಾ ಹಾಕತಾಳೋ ಎನ ಕಡಬು ಕೊಡತಾಳೋ ನಾಲ್ಕು..... ? ”

ಮೂವರೂ ಓಟ ಬಿಟ್ಟರು !

—————

ನೀಲೆಯ ಸಂಸಾರ

“ ನೀಲೀ, ನಿನ್ನನ್ನು ಈಗ ನಾನು ಊರಿಗೆ ಕರೆಕಳಿಸಿದ್ದು ಯಾತಕಂತ ಗೊತ್ತೈತೇನು ? ”

“ ಇಲ್ಲವ್ವಾ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ”

“ ಅಹಹಹಹ ಶಾರದೂರಾಗಿದ್ದಕ್ಕಾರ, ನೀನೂ ಸೋಗ ಮಾಡಾಕ ಬಾಳ ಕಲ್ತೀ ಬಾ—ಹೊಯ್ಯಾಲೀ ! ”

ನೀಲೆಯ ಕಣ್ಣುಂಟಿ ನೀರು ಹರಿಯಹತ್ತಿತು.

“ ಅಪ್ಪಾ, ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನ ಬೈಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಅಂಥಾದ್ದು ಮಾಡಿದ್ದು ? ನನ್ನ ತಪ್ಪಾದ್ದೂ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಉಡೀ ಒಳಗ ಬೀಳಲಿ, ಅಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿರಂತ ? ”

“ ನೋಡೋಡ..... ಇದಕ ನೋಡ ನಿನಗ ಸೋಗಲಾಡ ಅನ್ನೋದು ? ಹೌದಲ್ಲ, ಮನ್ನೆ ನಿಮ್ಮ ಸಾಲೀ ಒಳಗ ಒಂದ ನಾಟಕಾ ಮಾಡಿಸಿದ್ರಂತಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಆಕ್ಕಾ ನೋರು ? ಅದರಾಗ ನಿನ್ನ ಸೋಗ ಬಲು ಚಿಂದಾತಂತಲ್ಲಾ..... ”

ನೀಲಿಗೆ ದುಃಖವು ಒತ್ತರಿಸಿತು. ತನ್ನ ತಂದೆ ಎತಕ್ಕಾಗಿ ಈ ತರದ ಬಿರುಸು ನುಡಿಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದೇಹೋಯಿತು. ಚೆಟ್ಟನೆದ್ದು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ತಂದೆಯೋ, ಕಚ್ಚದ ನಾಯಿಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

ಲೀಲಾವತಿಯು ತೇಗೂರ ಗೌಡರ ಮಗಳು. ತೇಗೂರ ಗೌಡ-ರೊದರೆ ಆ ಊರಿಗೆ ರಾಜರಿದ್ದಂತೆಯೇ. ಒಕ್ಕಲಿಗರೇ ಅವರ ಸೇನಾಪತಿಗಳು. ದನ-ಕರುಗಳೇ ಅವರ ಅನೇಕುದರಿಗಳ ಸೈನ್ಯ. ತೋಟ-ಹೊಲ-ಯಾತದ ಬಾವಿ, ಇವೇ ಅವರಿಗೆ ರಣಾಂಗಣ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಜೀವನದ ಹೋರಾಟ.

ಗೌಡರ ಮನೆತನವು ಬಲು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತ ಬಂದದ್ದು. ಮನೆಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ತೀರ ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರು. ಜಾತಿಯಿಂದ ಲಿಂಗವಂತರು. ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು-ತನದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತ, ಅಳುಮಕ್ಕಳ ಹೊಟ್ಟೆ-ನೆತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ನೋಡುತ್ತ, ಅವರಿಂದ ಮೈತುಂಬ ಕೆಲಸಬೊಗಸೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತ, ಉಟ್ಟುತೊಟ್ಟು, ಉಂಡು-ತಿಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರವಾಗಿ ಸುಖದಿಂದಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಎಲ್ಲರ ಅಭಿಮತ. ಮಡ್ಡಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರ ಹಾಗೆ ಅವರು ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಕೂಡದು—ಸಭೆಗಳ ಸುದ್ದಿಯನ್ನಂತೂ ಕಿವಿಯಿಂದ ಸಹ ಕೇಳಬಾರದು. ನಿಬ್ಬಣ-ಜಾತ್ರೆಗಳ, ಗುಡಿಗುಂಡಾರಗಳ, ಹೊಲದ ರಾಶಿಯ ದಿನದ ಹೊರತಾಗಿ ಅವರು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬೀಳಕೂಡದು! ಅಂಥದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಅಸ್ಪೀತಸ್ವಿ ಗೌಡರ ಮಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಯಾರೋ 'ಲೀಲಾ' ಎಂದಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಗೌಡರ ಮನಸಿಗೆ ಅದು ಸಹ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಅವರು ನೀಲಿಯೆಂತಲೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಗೌಡರ ತಂಗಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಪೇಟೆಯವರಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಒಕ್ಕಲಿಗರ ದೃಷ್ಟಿಗನುಸರಿಸಿ ಅವಳ ಹೆಸರೂ ಸುಧಾರಿಸಿದ್ದು—ಸದ್ಮಾ. ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಪದುಮವ್ವ. ಅವಳ ಗಂಡ ವಕೀಲ. ಮಾಳವುಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತದ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ, ತಾಕು ರೀತಿಯಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷದ ಶಂಕರನೊಂದಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದರು. ತಂಗಿಯ ಆಗ್ರಹದ ಮೂಲಕ ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ನೀಲಿಯನ್ನವಳಲ್ಲಿ ತಂದು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅವಳಿಗೇಗ ಹದಿನಾಲ್ಕು ನಡೆದಿತ್ತು; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೋದರತ್ತಿ-ಮಾವಂದಿರ ಅಚ್ಚಿಯಿಂದ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಾಗದೆ ಸುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಳು; ಜೊತೆಗೆ ಶಂಕರನಂತಹ ಸುಗುಣ ಮಾವನು. ಅವಳು ಈ

ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಟ್ರೇನಿಂಗ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ವರುಷವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಸಹ ಓದಿಕೊಂಡು, ಶಂಕರನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಜಾಣಳಾಗಿ, A. V. School ನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಇಯತ್ತೆಯ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಳು.

ವಿದ್ಯೆಗೆ ಭೂಷಣ ತರುವಂತಹ ವಿನಯವೂ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು. ಶಾಲೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಿಕ್ಕ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ ಕಲಿಯುವದು, ಇನ್ನುಳಿದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸೋದರತ್ತಿಗೆ ನೆರವಾಗುವದು- ಇದು ಅವಳ ನಿತ್ಯಕ್ರಮ. ಅತ್ತೆಯು ಅವಳ ಗುಣಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಳು. ದಿನಾಲು ಅವಳಗೊಂದೊಂದು ಬಗೆಯ ಹೇಳಲು ಹಾಕಿ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಣ್ಣದ ಪತ್ರಲಗಳನ್ನು ಉಡಿಸುವಳು. ಶಂಕರನು ಖಾದಿಭಕ್ತನಿದ್ದನೆಂದು, ಅವಳೂ ಖಾದಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಪತ್ರಲಗಳನ್ನೇ ಉಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸೋದರನಾವನಂತೂ, ಅವಳೇನು ಈಗಾಗಲೇ ತನ್ನ ಶಂಕರನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೋ ಏನೋ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗುವನು. ಸತಿಪತ್ನಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಅವಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ನಗೆಯಾಡಿದ್ದರು ಸಹ.

ಈ ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲಿಯಂತೂ ವಕೀಲರು ಸಂಜೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಮರಳುವಾಗ ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸೋದರ-ಸೋಸಿಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಇನಾಮು ದಿನಾಲು ಇದ್ದುದೇ. ಜರದ ಸೀರೆ, ಬ್ಲಾ ವುಜಪೀಸು, ಲಾಯಿನ ಬರ್ಬಾರ ಪೇಢೇ, ಸುಕಾ ಅಂಜೀರು, ಕಾಗದೀ ಬದಾಮು, ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಕ್ಯಾಫೆ ಬಿಸ್ಕೀಟು, ಆಯಾ ದಿನಮಾನಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಹೂವುಗಳು.....

ಇತ್ತ ಶಂಕರ ಲೀಲೆಯರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯರಿಬ್ಬರ ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ ಅವರ ಪ್ರೀತಿಗಿನ್ನಿಷ್ಟು ಪುಟಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಲು ನಾಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರೊಡನೊಬ್ಬರು ಮಾತನಾಡುವದಂತೂ ಕಷ್ಟವೇ.

ಶಂಕರ—ಲೀಲೆಯರ ಪರಿಣಾಮ ಮುಗಿದದ್ದರಿಂದಲೂ, ವಕೀಲರ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಸೂಟಿಯಾದುದರಿಂದಲೂ, ವಕೀಲರು ಅದೇ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಂಬೈಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆಸ್ಪರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನಸ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಲೀಲೆಗೆ ತಂದೆಯಿಂದ ' ಕೂಡಲೆ ಹೊರಟು ಬಾ ' ಎಂದು ಪತ್ರವೊಂದು ಬಂದಿತು. ಮರುದಿನಸ ನಸುಕು ಹರಿಯುವದರೊಳಗೆ ಅವರ ಕಡೆಯ ಆಳೊಂದು ಅವರನ್ನು ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆಂದು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವದು ಕಂಡಿತು.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸೋಜಿಗವಾಯಿತು. ಏನು ಕಾರಣ ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆಕಳುಹಿರಬಹುದೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಕೂಡ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಳು-ಮಗನಿಗೆ ಕೇಳಲು ಸಹ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಧೈರ್ಯಸಾಲಿಲ್ಲ. ತಟ್ಟನೆ ಹೋಗಿ ಅವನು ಗೌಡರ ಮುಂದೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ?..... ಗೌಡರ ಹಟಮಾರಿತನವನ್ನೆಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಉಲ್ಲಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕಳೆಗುಂದಿದರು.

ಲೀಲೆಯು ತೇಗೂರಿಗೆ ಬಂದಳು. ಊರಿಗೆ ಬಂದ ದಿನಸ ತಂದೆಯ ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತನ್ನೇ ಆಡಲಿಲ್ಲ — ತಾಯಿಯೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ ! ಮೋಟರ ಸ್ವಾಂಧಿನಿಂದ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಅವಳೊಡನೆ ಅಳಿನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಟ್ರಂಕು, ಸೂಟಿಕೇಸುಗಳನ್ನು ಇಡಿಯ ಊರ ಜನವೇ ದಂಗುಬಡಿದು ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಗೆ ವಂದಿಸಿದೊಡನೆಯೇ, 'ತೆಲಿಮ್ಯಾಗ ಸೆರಗ ಹೊರಸ ಮೂಳಾ' ಎಂಬ ಆಶೀರ್ವಾದವಾಯಿತು.

ಮರುದಿನಸ ಗಚ್ಚೀಧಡಿಯ ಸೀರೆಗಳು ಅವಳನ್ನಲಂಕರಿದವು.

“ನಾಲ್ಕು ದಿನಸ ನಾನಿಲ್ಲಿರುವವಳು ಸುಮ್ಮನೆ ಎಲ್ಲರ ಮನಸಿನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನೇಕೆ ನೋಯಿಸುವದು ! ಹಳ್ಳಿಯ

ಊರು—ಅದರಂತೆಯೇ ನಡೆದರಾಯಿತು.” ಎಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಅದೇ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ತಂದೆ ಮಗಳ ತುದಿನೊದಲಿಲ್ಲದ ಸಂವಾದನಾದದ್ದು.

ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. “ ನೀಲಾ.....” ಮುದುಕನ ಕಂಠವು ಬಿಗಿಯಿತು.

“ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ನೀಲಿ, ನೀಲಿಯೊಂದು ಅರ್ಭಟಿಸಿದನೇನು, ಈಗ ಒಮ್ಮೆಲೆ ದುಃಖಿಸುವನೇನು ? ಇದರ ರಹಸ್ಯವಾದರೂ ಏನಿರಬಹುದು ? ” ಎಂದು ದಿಗಿಲುಗೊಂಡ ನೀಲಿಯು ಸುಮ್ಮನೆ ತಂದೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮುಖವೆತ್ತಿದಳು.

“ ನೀಲಾ, ನೀ ನಾನ್ನ ಮನೀ ಮರ್ಯಾದಿನ ಕಳದೀ— ಅದು ನಿನ್ನ ತಪ್ಪಲ್ಲಾ-ಪ್ಯಾಟೆ ಊರಾಗ ಒಯ್ದ ನಿನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣಿಟ್ಟಿದ್ದು ಮದ್ದ ನನ್ನ ತಪ್ಪು. ಅಲ್ಲೇ ನೀ ಎಟ್ಟದು ದಾಂದಲೇ ಹಾಕೂದು ? ಮ್ಯಾಗಿಂದ ಮ್ಯಾಗ ಅವರೆಲ್ಲಾರ ಸಂಗಾಟ ಶಿನೇಮಾಕ್ಕೇನ ಹೋಕ್ಕಿದ್ದಂತ, ಗಂಡರಾಮ್ಯಾರ ಹಾಂಗ ನಿಮ್ಮತ್ತೀ-ಮಾವಾ ಅವರ ಹಂತೇಕ ಕುರ್ಚಿದಮ್ಯಾಗ ಕುಂಡರತ್ತಿದ್ದೇನ, ಪ್ಯಾಟೆ ಪ್ಯಾಟೆ ಆ ಶಂಕರ್ಯಾನ ಸಂಗಾಟ ತಿರಗೂದೇನ, ಗುಜ್ಜರ ಹಾಂಗ ಪತ್ಲಾ ಏನ ಉಡೂದು— ಅವು ಸಂಕಾ ಕಾದೀವನ ಪತ್ಲಾ ? ನೀ ಕಾದೀ ಉಟಗೊಂಡಕ್ಕಾರಾ ನಿಮ್ಮನೀ ಗೌಡಕೀ ಕಳೇಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದ್ದಾ ? ಸರಕಾರ ಮುಂದ ಸಂಕಾ ಬೆದರದ ದರಪಾ ಕಾಯ್ಕೊಂಡ ಹ್ವಾದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲಾರ್ನ ಅವರ ದರಬಾರದಾಗ ಕಾಲಿಡೆದ್ದಾಂಗ ಮಾಡಬೇಕಂತಿಯಾ ಮೂಳೆ ?..... ಸಾಕ, ಸಾಕ—ನಿನ್ನ ಸಾಲೀ ಪಾಲೀ ಸಾಕಿನ್ನ—ತಣ್ಣಗ ಮೂಲ್ಯಾಗ ಕುಂಡು. ನಿನ್ನ ಹೀಂಗ ಬಿಟ್ಟ, ಯಾವ ಗೌಡ್ರ ಮಗಾನೂ ನಿನಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಾಕ ಒಪ್ಪಾಕಿಲ್ಲಾ. ಪದಮವ್ವನ ಮನ್ಯಾಗ ನಿನಗ ಹ್ಯಾಂಗ್ಯಾಂಗ ರೀತೀ ಮಾಡಿ ಕುಣಿಸ್ಯಾರಂತ ನನಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತೈತಿ; ಪ್ಯಾಟೆ ಊರಿಗೆ ನಾರಾನಾರಾ ಹೋಗಿಬರೂ ನನ್ನ ರೈತರು ನನಗೆಲ್ಲಾ

ಹೇಳ್ವಾರು ನಿನ್ನ ಕತೀನ! ಇನ್ನೊಂದ ನಾಕೈದ್ದಿನಕ, ಕ್ಯಾರಕೊಪ್ಪದ ಗೌಡ್ರು ನಿನ್ನ ನೋಡಾಕ ಬರ್ತಾರ—ಹೊಂದಿಸಿಕ್ಯಾರಾ ಇದಸ ತಿಂಗಳ-ದಾಗ ಕಾರ್ಯೇವ ಮಾಡಬಿಡ್ತೀನಿ. ಅವರು ಬರೂ ದಿನಾ ಆರ ಅಟಿ ನಿನ್ನ ವಾರಿ ಬೇತೇಲೀ ಬಿಟ್ಟು ನಡಕ ತಗದು ಜಡಿ ಹಾಕ್ಲೋ—ಆ ಕೈಯಾನ ಬಿಲ್ಲಾದವರಾ ತಗದು ಬಂಗಾರ ಬಳೀ ಹಾಕು!!”

ತಂದೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ರೂಪದ ವಿದ್ರೂಪವನ್ನು ಬೇಳಾದಷ್ಟು ಮಾಡಲು ಅವಳು ಸಿದ್ಧಳಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ‘ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವ ಗೌಡರ ಮಗನೊಡನೆ ತನ್ನ ಮದುವೆ’ಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಅವಳ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಬಹಳ ನೋವಾಯಿತು; ಮನಸು ಚದರಿ ಚಲ್ಲಾ-ಪಿಲ್ಲಿಯಾಯಿತು.

ರಾತ್ರಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಮನೆಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನಿದ್ರೆಹೋಗಿದ್ದರು. ವಕೀಲರಲ್ಲದ್ದಾಗ ತೆಗೆಸಿದ ಗ್ರೂಪ್ ಫೋಟೋದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಗುರುತು ಅವಳಿಗೇ ಹತ್ತದಂತಾಗಿ, ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಹೋದಳು. ಈಗಾಗಲೇ ಕ್ಯಾರಕೊಪ್ಪದ ಗೌಡರ ಮಗನೊಡನೆ ತನ್ನ ವಿವಾಹವಾಗಿ ಹೋಗಿ-ದೆಯೋ ಏನೋ ಎನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಗಾಬರಿಯಾದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಅವಳ ಸೋದರತ್ತೆ “ಲೀಲಾವತಿ, ನಿನ್ನ ಗಂಡಗ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನೀರು ತೋಡು, ನಾ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕ್ತೇನೀ. ಹೈಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೊತ್ತಾಗೇದಂತ ಅವಸರಾ ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕಿತ್ತಾನೆ.....” ಎಂದಿದ್ದಳು.

ಅಂದಿನಿಂದ, ಲೀಲೆಯು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ರಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕಸೂತಿ-ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿದ್ದಳೋ, ಜೀಗಿನ ಮೇಲೆ- ಕ್ಯಾನವಸದ ಮೇಲೆ ನಕ್ಷೆ-ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿದ್ದಳೋ, ಅದೆಷ್ಟು ಬಗೆಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಟೀಬಲ ಕ್ಲಾಥು-ಪರ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಹೆಣೆದಿದ್ದಳೋ, ಅವೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಹೆಸರು ಹಾಕಬೇಕಾದರೆ ತನ್ನ ಹೆಸರು, ಶಂಕರನ ಹೆಸರು, ಅವನ

ಅಡ್ಡಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಆಗಲೇ ಹಾಕಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. “ ಕಟ್ಟು—ಕನ್ನಡಿ ಹಾಕಿಸೋಣ ತಾ ” ಎಂದು ಅವರ ಮಾವ ಕೇಳಿದಾಗ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವನ್ನು ಮಗನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಗ ವಕೀಲರು “ ಆಗಲಿ, ಅವಳ ಮನಸಿನಂತಾದ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಾಕಿಸೋಣ ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದರು.

ಅವೆಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ನೆನಪಾಗಿ ಮೈ ಜುಮ್ಮೆಂದಿತು. ಸೋದರತ್ತಿ ಮಾವ ಹಾಗು ಶಂಕರಮಾಮಾ ಇವರ ಜತೆಯು—ಆ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವು —ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತೋ ಏನೋ..... ಇಂದಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೋ ಏನೋ ಎಂದೆನಿಸಿ ಹೋಯಿತು ಲೀಲೆಗೆ.

ಕೂಡಲೆ, ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗದೆ, ತಟ್ಟನೆ ಶಂಕರಮಾಮಾನ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಳು. ತನ್ನನ್ನು ತೇಗೂರಿನ ವಾಸದಿಂದ ಬೇಗ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಲವಂತ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಮೂವರಿಗೂ ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು..... ಆದರೆ ಅಂಚೆಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಗೆಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ..... ?

ಮರುದಿನವೇ ಮಾವನಿಂದ ಪತ್ರ ಬಂದಿತು; ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಡಲೇ ಬರಬೇಕೆಂದು.

ಆದರೆ ಇವಳ ತಂದೆ ಅದರ ಗಂಧವು ಕೂಡ ಇವಳಿಗೆ ಹತ್ತದಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಹೊರಗೆಯೇ ಆ ಪತ್ರಕ್ಕೆ “ ಅವಳಿನ್ನೂ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಈ ಊರು ಬಿಡಲಿಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲ ” ಎಂದು ಪತ್ರ ಬರೆಯಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.

ಲೀಲೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟು ಪದ್ಮಾಬಾಯಿಯು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಪತ್ರದ ಉತ್ತರವನ್ನೋದಿಕೊಂಡು

ಆ ತಂದೆಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಮುಂಬಯಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಇತ್ತ ಕ್ಯಾರಕೊಪ್ಪದ ಗೌಡರ ಮಗ ಶಿದ್ದಿಂಗಗೌಡನೊಡನೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೋರಾಡಿದಳು, ಆದರೂ ಅವಳ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ನರರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಿಗೂ ದಯಬರಲಿಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಯದ ದಿವಸ ಇಬ್ಬರು ಮದುವೆಗಳನ್ನು ಬಾಜಿ-ಬಜಾವಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೆರೆಯಿಸುತ್ತ, ಊರಮುಂದಿನ ಶಂಕರಲಿಂಗನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆಂದು ನಿಬ್ಬಣ ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಎತ್ತಿನ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ತೂಗುಮಂಚವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದ್ದರು.

ಅರ್ಧದಾರಿಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಲೀಲೆಗೆ ಬಿಕ್ಕು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಓಕರಿಕೆಗಳು ಬರಹತ್ತಿದವು; ಅಳುವು ಒಂದೇ ಸವನೆ ನಡೆದಿತ್ತು; ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ವಾಂತಿಯಾಗುವದೋ ಎಂದವಳೇ ಸಾಹಸಬಿಟ್ಟು ಟಣ್ಣನೆ ಕೆಳಗೆ ಜಿಗಿದಳು. ಕಲಿತ ಹೆಂಡತಿ ಸಿಕ್ಕಳೆಂಬ ಉಬ್ಬಿನಿಂದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತ ಬಲಿತ ಕೋಣನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ “ನಿಲ್ಲಿರಿ, ನಿಲ್ಲಿರಿ” ಎಂದು ಕೂಗಿದನು. ಲೀಲಾವತಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬೊಟ್ಟು ಹಾಕಿ ವಾಂತಿಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. “ಭಾಳ ಆಯಾಸ ಪಟ್ಟುಗೊಂಡಾಳ—ಇಂದಿನ ಹೋಳಿಗೆ ಈಕೀಗೆ ದಕ್ಕಿಲ್ಲಾ” ಎಂದು ಜನರು ಅಡಿಕೊಂಡರು. ‘ನೀರು—ನೀರು’ ಎಂದು ಕೂಗಿ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟಳು; ‘ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಬರುವದು’ ಎಂದು ಜೋಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತ, ಸೆರಗು ಸಾವರಿಸುತ್ತ, ಎದುರಿದ್ದ ಟಪಾಲುಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಧಡಕ್ಕನೆ ಹಾಯ್ದವಳೇ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು.....

ಹೇಗಾದರೂ ಚೇತನಗೊಂಡವಳು ಎದ್ದಳು. ಒಮ್ಮೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಇನ್ನೆರಡೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಮದುವೆ

ಇದ್ದಿತು. ಆಗ ಗೌಡರು ಮಗಳ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ “ಆದರೆ ನಾನು ಶಂಕರಮಾವನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುವೆನು” ಎಂದು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಅಂದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಅದು ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ತನ್ನ ತಂಗಿ ಪದುಮವ್ವನ ಮನೆಬುಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ಮದುವೆಗೆ ಕರೆಕಳುಹಿರಲಿಲ್ಲ— ಅವರೆಲ್ಲೆಯಾದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು.

ಇತ್ತ ಮದುವೆಯ ದಿವಸ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ನೇ ಪದ್ಮಾಬಾಯಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಲೀಲಾವತಿಯ ಎರಡು ಪತ್ರಗಳು ಬಂದು ಬಿದ್ದವು. ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ತೆಗೆಯುವ ಕೆಂಪು ಖಡುವಿನಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಲೀಲೆ ತೇಗೂರಿಗೆ ಹೋದ ಮರುದಿನವೇ ಬರೆದದ್ದು; ಇನ್ನೊಂದು ನಿಶ್ಚಯದ ದಿವಸ ಬರೆದದ್ದು. ಓದಿಕೊಂಡಳು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಜು ಹಚ್ಚಿದಂತಾಯಿತು.

ಅವಳಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಗಂಡನೂ ಮಗನೂ ಎರಡು ದಿನದ ದಾರಿಯ ಆಚೆಗೆ. ಅದು ಕೂಡ ಪತ್ರ-ತಾರು ವೇಳೆಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತಿಲ್ಲ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡಲು ಸಹ ಅವಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವೇಳೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ, ತಟ್ಟನೆದ್ದು ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಇಕ್ಕಿ ಕೀಲಿಹಾಕಿ, ಆಳಿನೊಡನೆ ಟಾಂಗಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೋಟಾರಸ್ವಾಂಥಿಗೆ ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟಳು; ಬಸ್ಸು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು; ಒಂದು ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ತೇಗೂರಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದಳು.

ಮುಸ್-ಮುಸ್ಸೆಂದು ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ಹಸೆಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಕಡ್ಡೀಪುಡಿ ಕೆಂಚನೊಡನೆ ಕುಳಿತ ತನ್ನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಕಂಡಳು. ಉಬ್ಬಸಬಡುತ್ತ “ಅಯ್ಯೋ ಲೀಲಾ”....ಎಂದಳು.

“ಹಾ, ಅತ್ತೆವ್ವಾ...!” ರಂಬಾಟವಾಯಿತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ, ನೆರೆಮನೆಯ ತಿಪ್ಪಾಭಟ್ಟರು ಬಂದು, “ಗೌಡ್ರ—ಇಂಥಾ

ಕೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಬಾರ್ದಿತ್ತು. ನೀವು, ಇಷ್ಟು ಜುಕ್ಕಾನ್ ಜುಲಮಾಲೆ ನುಗಳ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದ್ದ್ರೆ, ಅಕೀ ಜನ್ಮದ ಗೋಳಾ ಕಟಗೊಂಡ್ಲಾಂಗಾ-ದೀತೂ..... ” ಗೌಡರು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಚಂಡುಹಿಡಿದು ದಬ್ಬಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಸೋದರತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಂದಳು..... “ಇದೇನು, ಇಕೀ ದಂಡೆ ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಲತ್ಯಾರೋ, ಹರಿಲಿಕ್ಲತ್ಯಾರೋ ?”
“ ಹರಿತಾರ --ಹರಿತಾರ್ಸ.....ಇಲ್ಲೇ ಕುಂತ್ಯೆತಿ ಅಕೀ ಗಂಡನ ಹೆಣಾ ಅಕೀ ಬಾಜುಕಸ..... ” ಎಂದು ಮದುವಣಿಗ ಕತ್ತೆ ಹೇಂಕರಿಸಿತು.

ಸೋದರತ್ತೆ ದಿಜ್ಯೂಢಳಾದಳು. ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಹೌಹಾರಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು. ಹುಲಿಯ ದವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೂ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೇ ತೀರೇನೆಂಬ ಹಟದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಅವಳಿಗೆ, ಸಾವಧಾನಳಾದಾಗ ಕೆಲಸವು ಕೈಮೂರಿ ಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು; ಬಂದ ಮೋಟಾರಿನಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಊರಿಗೆ ತೆರಳಿ-ಬಿಟ್ಟಳು.

ಮರುದಿವಸ ನೀಲಿಯು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ಒಂದುತುಟೆ ಎರಡು ಮಾಡದೆ, ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ನಿತ್ಯವೂ ಇರಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. “ ನಾ ಹೇಳ್ವಿಲ್ಲ, ಮದಿವ್ಯಾದ ಮ್ಯಾಗ ತಾನಕ ಹಾದಿಗೆ ಬರ್ತಾಳಂತ.....” ಕ್ಯಾರಕೊಪ್ಪದ ಗೌಡನಾದ ಅವಳ ಮಾವ ನುಡಿದನು.

ಶಿಡ್ಲಿಂಗಗೌಡನಂತೂ ನೀಲಿಯ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸದಾ ಸಂತುಷ್ಟ-ನಾಗಿರುವನು; ಅವಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ, ಕೆಲಸ-ಬೊಗಸೆ ಇವನ್ನೇ ಬಾಯಿಬಿಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು.

ಅವಳ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನೊದ-ನೊದಲು ಅವಳನ್ನೆಲ್ಲರೂ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ

ಒಂದಾರು ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಅವಳು ಎಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿ
ದ್ದಾಳೆ; ಅವಳೇಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರಳು.

ಇತ್ತ ಶಂಕರನ ಮದುವೆ ಒಬ್ಬ ಸುಶಿಕ್ಷಿತೆಯೊಡನೆ ಆಗಿ
ಹೋಯಿತು.

ಅವನ ಮದುವೆಗೆ ಲೀಲೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದವಳು
ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಊರಿಗೆ ತೆರಳಿದಳು. ಮುಂದೆ
ಮಾತ್ರ, ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ದಿವಸ ಮಾತ್ರ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ
ಬಂದು ಶಂಕರಮಾಮಾನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದಿದ್ದು ಹೋಗುವಳು.
ಶಂಕರನ ನಗೆಮುಖ ನೋಡಿ ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗುವಳು. ಅವಳ ಪತಿಯೂ
ಇದಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ದೇವರ ಮೇಲಿನ ಹೂವು
ತಪ್ಪೀತು, ಅವಳ ಈ ಪರಿಪಾಠವೆಂದಿಗೂ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

— — —

ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ

ಗೋವಿಂದನು ಬಳಗದ ಮನೆಯವನು, ಅರಂಭದ ಮನೆಯವನು. ಮನೆತುಂಬ ಮಕ್ಕಳು, ಕೊಟ್ಟಡಿಯ ತುಂಬ ದನಗಳು. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗುಗಳು ಹೆಚ್ಚು, ದನಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಅವನ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಿಲು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ದನಗಳಿಗಾಗಿ ಸಿಹಿನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿಟ್ಟ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕಲ್ಲುಡೋಡೆ—ಜನಗಳಿಗಾಗಿ ಬಟ್ಟೆಬರೆ ಒಗೆಯುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತುಂಬಿಟ್ಟ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಟಬ್ಬು. ಹಿತ್ತಿಲ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಬಾಗಿಲು ಹಚ್ಚಿದ ಬಾಂವಿ. ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಸುಂದರವಾದ ತುಳಸೀ ವೃಂದಾವನ, ಒಂದು ಹೆಳೆಯ ಹುಣಸೇಮರ, ಒಂದು ನುಗ್ಗಿಯಗಿಡ, ಒಂದು ಚೊಗಚಿಯ ಗಿಡ—ಆಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಹೂ-ಕಾಯಿ ಗಿಡಗಳು ಕೆಲವು.

ಆಗ ಗೋವಿಂದನಿಗೆಂಟು ತುಂಬಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಮುದ್ದು ಮುದ್ದಾಗಿ ಹಾಡುವನು, ಕೊಳಲನ್ನೆಷ್ಟು ಇಂಪಾಗಿ ಬಾರಿಸುವನು! ಬಾರಿಸಿದ್ದನ್ನೇ, ಹಾಡಿದ್ದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕು ಹೊಡೆಯುವನು. ಯಾರು ಏನೆಂದರೂ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು, ಹೊಡೆದರೂ ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು—ಆದರೆ ತನ್ನ ಕೆಲವು ಕಾಯಕಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಂದು ದಿನವೂ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಚಿತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಬಹಳ; ಅದರಂತೆಯೇ ಸಿನೇಮಾದ ಹುಚ್ಚು ವಿಪರೀತ. ಮೂರುದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಿನೇಮಾದ ಹೊಸ ಆಟ ವಿರುವಾಗ, ಹೇಗೋ ಯಾರ ಕಡೆಯಿಂದಲೋ ರೊಕ್ಕ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಥಿಯೇಟರಿಗೆ ಓಡುವನು. ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಂಗಸರೇ ಅವನಿಗೆ ರೊಕ್ಕಕೊಡುವವರು, ಸಿನೇಮಾಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವವರು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಳೂ ರೊಕ್ಕಕೊಟ್ಟಕೂಡಲೆ, “ಒಬ್ಬನೂ ಹೋಗಿ ಯೇನಪ್ಪಾ, ಗೋವಿಂದಾ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡಂದಿರನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗೂ

ದಿಲ್ಲೇನು, ನೋಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ? ” ಎನ್ನು ಬೇಕು. ಆಯಿತು, ಅವನೂ ನಿರ್ವಾಹ ಎಲ್ಲದೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದನು—ಕುರುಬನು ದಡ್ಡಿಯೊಳಗಿನ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುವಂತೆ ! ಮರಳಿ ಬರುವಾಗ ತೀರ ಚಿಕ್ಕವಾದ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹೇರಿಕೊಂಡು, ಒಂದೆರಡನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು, ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಚಿಕ್ಕವರನ್ನೆ-ತ್ತಿಕೊಳ್ಳದ್ದಕ್ಕೆ ದೂರವಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು, ಮುಂದೆ ಓಡಿಬರುವನು.

ದಿನಾಲು ಮುಂಜಾನೆ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಚಹಾ-ಫಲಾಹಾರಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ಆಗ ಇವನ ತಂದೆ ನೋಡಿ, “ ಗೋವಿಂದಾ, ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕೂಡು, ನಡೆ ! ” ಎಂದು ಬೆಗರಿಸಿ, ಕಚೇರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು ; ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೂಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವನು. ಅವರು ಓಡೆಯನ್ನು ದಾಟುವವರೆಗೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುವನು ; ಕೂಡಲೆ ಹಕ್ಕೆಯೊಳಗಿನ ನಾಲ್ವಾರು ಚಿಕ್ಕವಾದ ಚಂದವಾದ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ‘ ಹಲಿ-ಹಲಿ-ಚಕ್-ಚಕ್ ’ ಎನ್ನುತ್ತ, ಅವುಗಳನ್ನು ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಟೆಣ್‌ಪುಣ್ ಹಾರಾಡಿಸುತ್ತ, ತಾನೂ ಅವುಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಓಡಾಡುವನು. ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಹುಡುಗಿಯರ ತಂಡವೆಲ್ಲ, ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಈ ಚಿನ್ನಾಟಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವದು ; ಗೋವಿಂದನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಬೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.—ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವು ಇವನಿಗೆ ಇರಿಯಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೋಡುಗಳಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ—ಅವುಗಳ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಜಗ್ಗಹೋದ ಕೂಡಲೆ, ಅವುಗಳೇ ಇವನನ್ನು ದರದರವಾಗಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಭರದಿಂದ ಓಡುವವು ; ಆಗ ಹುಡುಗಿಯರೆಲ್ಲ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಕ್ಕಿ ನಗುವರು.

ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಸಿಹಿನೀರಿನ ಕೊಡವನ್ನು ಹೊತ್ತು-ಕೊಂಡು ಎದುರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ “ ಅನ್ನಾ, ಎಲ್ಲಾ ಹೋರಿ ಬಿಚಿಗೊಂಡ ಬಿಟ್ಟುವ ನೋಡವ್ವಾ ”

ಎಂದೆಂದನು. “ ಒಳಗ ತಾರಪ್ಪಾ ” ಎಂದು ಅವಳಿಂದ ಕೂಡಲೆ “ ಕೈಗೇನು ಸಿಗವಲ್ಲವು ” ಎನ್ನುತ್ತ, ಆಟ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಒಳಗೆ ಬಂದನು. ತಾಯಿಯ ಒದಿಕೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ, ಪಡಸಾಲೆಯೊಳಗಿನ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲಿಕ್ಕಿ ಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ, ಹುಡುಗಿಯರು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ, ಒಬ್ಬರ ಮೋರೆಯು-ನ್ನೊಬ್ಬರು ಹುಳುಹುಳು ನೋಡುತ್ತ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ತಣ್ಣಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಒಂದರ್ಧ ಗಂಟೆಯ ವರೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದನು; ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಂಕಗಣಿತ, ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೋಟು ಬುಕ್ಕು—ಇವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು, “ ಅವ್ವಾ, ನವಲೂರ ಶೀನೂನ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನಿನ್ನ ಮಾಸ್ತರರು ಹೇಳಿದ ಲೆಖ್ವಾ ಬರವಲ್ಲೊ—ಸಂಖ್ಯಾ ತಪ್ಪೇದೇನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರ್ತೇನಿ ” ಎಂದನು. “ ಲಗೂ ಬಾ ಹೇಸ, ಹತ್ತು ಹೊಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದದ, ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಸ್ನಾನಾ-ಊಟಾ ಆಗಬೇಕಾಗೇದ ” ಎಂದಳು ತಾಯಿ. ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮರಳಿ ಬಂದನು. ಅವನ ಸಣ್ಣ ಅಕ್ಕನು ಗಪ್ಪನೇ ಪಾಯಜಮೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದವಳೇ, “ ಕಳ್ಳಾ, ಈಸಬಿದ್ದು ಬಂದೀ ಹೌದಲ್ಲೊ ಆ ಜಕಣೇ ಭಾಂವೀ ಒಳಗ ! ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತುಂಬ ಕಲ್ಲುಫಡಿ ಆವ, ಎಲ್ಲೆರ ತಲೀ ಗಿಲೀ ಸಿಕ್ಕೀತಪ್ಪಾ, ಹಾಂಗ ಹೋಗತ ಬರಬ್ಯಾಡಾ ” ಎಂದಳು. ಕೂಡಲೆ ತಾಯಿ ಗದ್ದರಿಸಿದಳು, “ ಸಾಯಲಿ, ಅರಿಷ್ಟ ಖೋಡಿ, ಅವನ ಮರಣ ಒಂದಿಸ ಭಾಂವೀ ಒಳಗ ಆದ—ನಾನಗ ಗೊತ್ತದ. ”

ಊಟ ಮಾಡಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದನು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂಟುತ್ತಲೇ ಕಾಲಿಟ್ಟನು. ಅವನ ಹಿರಿಯಕ್ಕ “ ಯಾಕಪ್ಪಾ, ಎನಾತೊ ? ಎಲ್ಲಿಂದನೋ ಎತ್ತರದ ಮ್ಯಾಲಿಂದ ಬಿದ್ದೀ ಹೌದಲ್ಲೊ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು,

“ ನಿನ್ನೆ ಸಿನೇಮಾದಾಗ ಎಡ್ಡೀಪೋಲೋ ಭಪ್ಪರದಿಂದ ಗ್ವಾಡಿಗೆ, ಗ್ವಾಡಿಯಿಂದ ಭಾಂವಿಗೆ, ಭಾಂವಿಯಿಂದ ಅಟ್ಟಕ್ಕ ಜಿಗದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆ..... ” “ಭಪ್ಪರೆ! ಎಡ್ಡೀಪೋಲೋ ” ಎಂದು ಹಿರಿಯಕ್ಕ ಅವನ ನೋವಿಗೆಲ್ಲ ಎಣ್ಣೆ ಸವರಿದಳು; ಅದಕ್ಕೆ ಕಿರಿಯಕ್ಕ, “ ಅವಿವೇಕಾ, ಹೀಂಗೆಲ್ಲಾ ಜಿಗಿತ ಬರಬ್ಯಾಡಾ—ಎಲ್ಲೆರ ಜೀವಾ ಕೊಟ್ಟೀ ? ” ಎಂದು ಬುದ್ಧೀ ಹೇಳಿದಳು.

ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಮನೆ ಹಿಡಿದೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಯಾರಾದರೂ ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿದರೆ, ಬಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೈಯಲ್ಲಿ ವುಸ್ತುಕ ಹಿಡಿಯಬೇಕು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಒಳಗಿನಿಂದ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಗೋಡೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಿನೇಮಾದ ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕು. ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ಬಂದು ಬಾಗಿಲ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. “ ಏ ಹೋಗ್ರೆ, ಸುಮ್ಮನ ಯಾಕ ತ್ರಾಸ ಕೊಡ್ತಿರೇ ನನಗ, ಜಡ್ಡಿನಾಂಗ ? ” ಎಂದು ಬೆದರಿಸುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದನು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ “ ಗೋವಿಂದಾ, ನನಗ ಕಾಗದದ ಹಡಗು ಮಾಡಿ ಕೊಡೋ, ನನಗೋ, ನನಗೋ...” ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಗೋಳಿಡಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹಿರಿಯಳು ಭೀಮಿ.

“ ಏ, ಹೋಗು, ಭೀಮಿ. ನಾಯೇನ ನಿನಗ ಹಡಗು ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟುಂವಲ್ಲ ನೋಡು—ನಿನ್ನೆ ಸಿನೇಮಾದಿಂದ ಬರುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಂಗೆನ್ನು ಕರಕೋ ಅಂದ್ರ ಕರಕೊಳ್ಳಿಲ್ಲಾ— ”

“ ಮತ್ತು ಸುಂದ್ರಿನ್ನು ಕರಕೊಳ್ಳಿಲ್ಲೇನಪ್ಪಾ ಅರ್ಥಾ ಹಾದೀ ತನಕಾ ! ”

“ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಾ ಹಾದೀತನಕಾ ಬರೇ ಕೈ ಬೀಸಿಗೋತ ಬಲ್ಲಿಲ್ಲೇನಪ್ಪಾ ನೀನು ! ”

“ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹಾಂಗ ಮಾಡುದುಲ್ಲಪ್ಪಾ ! ”

“ ಹಾಂಗಾರ ಎಲ್ಲಾರ ಕಡಿಂದ ಗಲ್ಲಾ ಗಲ್ಲಾ ಹೊಡಿಸಿಗೋ, ತಪ್ಪಾತಂತ. ”

ಎಲ್ಲರೂ ಭೀಮಿಗೊಂದೊಂದು ಸಣ್ಣನ್ನ ಏಟು ಕೊಟ್ಟರು. ಯಾವ ಕೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಮನಸಿನ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆದರೆ, ಉಳಿದ ಎಲ್ಲರ ಕಡೆಯಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಏಟು ಕೊಡಿಸುವ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಪದ್ಧತಿಯು ಗೋವಿಂದನದು.

ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾಲಿಯು “ ಗೋವಿಂದಾ, ನನಗೊಂದು ಗಂಡು ಹಡಗಪಡೀ ಮಾಡಿಕೊಡು ” ಎಂದಳು. ಅವಳ ಮೇಲೆ ಗೋವಿಂದನ ಪ್ರೀತಿ ಬಹಳ. ಹಾ, ಹಾ ಅನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಬಚಿಯಂದಿರ ಹದಿನೈದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹದಿನೈದು, ಮಾವಂದಿರ ಒಂಬತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಂಬತ್ತು, ಹಿರಿಯಕ್ಕನ ಮಗಳು ಮಾಲಿಗೊಂದು ಗಂಡು ಹಡಗು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಂಟುತ್ತ ಎದ್ದನು. “ ಏ, ಮನೀ ಮಂದಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದ್ದಾಂಗ ಎಲ್ಲಾರೂ ಹಿತ್ತಲದಾಗ ನಡೀರೇ ! ” ಎಲ್ಲ ನಟಿಯರೂ ಡಾಯರೆಕ್ಟರನ ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಕಪ್ಪು ಡೋಣಿಯ ಮೇಲೆ, ಕಾಲು ನೀರಲ್ಲಿ ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ಕೂಡಲು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಅವರವರ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮತಮ್ಮದಾಗಿ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟು ಕೈಹಿಡಿದು ಕೂಡಲು ಹೇಳಿದ. ನಾಲ್ಕೈದು ನಿಮಿಷ ಹೀಗೆಯೇ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ, ತಾನೂ ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ದಂಟು ಹಿಡಿದು ನಾವಿಕನಾಗಿ ಹುಟ್ಟು ನಡೆಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಎರಡು ನಿಮಿಷ ಬಿಟ್ಟು, “ ಹೂ, ಇಳೀರೇ, ಊರು ಬಂತು ” ಎಂದನು. ಇಳಿದರು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ವೃಂದಾವನದ ಸುತ್ತಲಿನ ದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದ. ತಾನು ಮುಖ್ಯ ವೃಂದಾವನದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೃಷ್ಣನ ಹಾಗೆ ಕೊಳಲು ನುಡಿಸಹತ್ತಿದ. ಆ ಕೊಳಲಿನದೊಂದು ಕತೆಯೇ. ಮನೆಯವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಾಡಿದರೂ ಯಾರೂ ಕೊಳಲು ಕೊಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ದನಕಾಯುವ ಕಾಶ್ಯಾಪನ ಸಹಾಯದಿಂದ, ಕಾದ ಮೊಳೆಯನ್ನು ಬಿದಿರಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿ, ಚುಚ್ಚಿ, ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿಸಿ-

ಕೊಂಡಿದ್ದನು. “ ಹೂಂ, ಮೊನ್ನೆ ನಾ ಕಲಿಸಿದ್ದಾಂಗ, ಎಲ್ಲಾ ರೂ ದುಂಡಗ ನನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ತಿರಗ್ರೇ. ಏ ಲೀಲಾ, ಬೇಬಿ, ಸರೂ, ಫೀವೊ, ಅಲ್ಲೆ ನೋಡ್ಲಿ, ಮಾಲಿ, ತಾಯಿ, ವಚ್ಚಿ, ಸೂಸಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಭಂದಾಗಿ ಹಾಡನಕೋತ ತಿರಗಲಿಕ್ಲ ತ್ಯಾರ.....” “ ಗೋವಿಂದಾ, ಕಾಲು ನೋವಾಗೇದಂತ ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಾತೂ, ಮನೀ ಹಿಡಿದು ಕೂತೀದಿ. ಸಾಲೀ....? ” ಒಳಗಿನಿಂದ ಅವ್ವನ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತು. ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಟೆಣ್ಣನೆ ಜಿಗಿದು ಬಿಟ್ಟನು. ಮಾಯುತ್ತ ಬಂದ ಮೊಳಕಾಲ ನೋವು ಒಡೆದು ರಕ್ತ ಸೋರಹತ್ತಿತು— “ ಗೋವಿಂದಾ, ನನ್ನ ಪರಕಾರದ್ದೇ ಒರಸು—ಹಿಡೀ, ನನ್ನ ಪೋಲಕಾದ್ದೇ ಒರಸು..... ” ಹೀಗೆ ಅವನ ಗೋಪಿಯರೆಲ್ಲ ಗಡಿಬಿಡಿ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಾವನು ಬಂದು ಹುಡುಗಿಯರೆಲ್ಲರಿಗೊಂದೊಂದು ಎಟು ಬಿಟ್ಟು, ಇವನ ಬುಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿದು ದರದರನೆ ಎಳೆದೊಯ್ದು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸಿದನು.

ಗೋವಿಂದನಿಗೀಗ ಒಂಬತ್ತು ತುಂಬಿ ಮೇಲೆ ಆರು ತಿಂಗಳಾಗಿದ್ದವು; ಅವನೀಗ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿವಸ ಸಾಯಕಲ್ಲ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. “ ಕಾಲಿಗೇನಾಗೇದೋ? ” “ ಅಕ್ಕಾ, ಸಾಯಕಲ್ಲ ಮ್ಯಾಲಿಂದ ಬಿದ್ದೇನವ್ವಾ ಅವ್ವನ ಮುಂದ ಹೇಳಬ್ಯಾಡಾ....” “ ಸಾಯಕಲ್ಲ ಬ್ಯಾರೇ ಕಲೀಲಿಕ್ಲತ್ತೀ ಹೌದಕ ? ” “ ಕಲಿಯೋದ ಮುಗದದ-ನಾ ಒಬ್ಬ-ವನಕ ಆದರಕ ಭಾಳಕ ಭಲೋ ಹೊಡೀತೆನಿ ಬಿಡೂ—ಇನ್ನ ಬರೇ ಯಾವದರ ಒಂದು ಹುಡಿಗಿನ್ನ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿಯೋದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಉಳದದ. ” “ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ದಯ-ಮಾಡಿ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಪ್ಪಾ ! ”

ಒಂದು ರವಿವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದರು. ಗಂಡಸರೆಲ್ಲ

ನೆರೆಮನೆಯ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿಯೆಂದು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಗೋವಿಂದನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೋಣೆಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗಿಯರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಾಯಂದಿರ ಬಳಿ ಆಡ್ಡಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಗಾಢ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮರಳಿ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದನು. ಲೋಡಿಗೆ ಆತುಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಸಂಪಾಗಿ ಕಳ್ಳಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಮೊದಲು ಮಾಲಿಯು ಎಚ್ಚತ್ತುಳು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸುಶೀಲೆಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ, “ ಏ ಸುಶಾ, ನಮ್ಮ ಗೋವಿಂದರಾವ ಟೀಂಚಿ ಹಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತ್ಯಾನ ಬಾರ್ಸ! ಲಗೂ ಏಳು !! ” ಈ ಗುಣುಗುಟ್ಟುವಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯವೂ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂದ ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಕರೆತಂದನು. ಒಬ್ಬಳ ಪರಕಾರವಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳ ಪೋಲಕ, ಮತ್ತೊಬ್ಬಳ ಝಂಪರು ಆದರೆ ಮಗದೊಬ್ಬಳ ಝಗಾ, ಹೀಗೆಲ್ಲರ ಕಡೆಯಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಅರಿವೆಗಳನ್ನು ಇಸಿದುಕೊಂಡು, ಸರ್ರನೆ ಹುಣಸೆಯ ಮರವನ್ನೇರಿ, ಒಂದೊಂದು ಟೊಂಗೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಅರಿವೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ. ಕೊಳಲು ನುಡಿಸಹತ್ತಿದ “ ಆಜ ಶ್ಯಾಮ-ಮೋಹಲಿನೊ ಬಾಸರಿ ಬಜಾಯಕೆ.... ” “ ಗೋವಿಂದಾ—ತಾರವ್ವಾ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿ—ಮನೀ ಒಳಗ ಅವ್ವ ಬೈತಾಳ—ಬರೇ ಧಾಂದಲೆ ಹಾಕ್ತಿದೆಂತ.... ” ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಳೂ ಕೇಳಿದಳು. “ ಅಲ್ಲೇ, ಮೊನ್ನೆ ನಾನು ಸಿನೇಮಾದಾಗ ಕೃಷ್ಣನ ಹಾಂಗ ನಾವೂ ಆಡೋಣವ್ವಾ ಅಂದ್ರ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹೂಂ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತೆ? ಹಾಂಗಾರ ಲಗೂನ ಆಟಾ ಆಡಿ ಮುಗಿಸೋಣ—ಮೊನ್ನೆ ನಾ ಕಲಿಸಿದ್ದ ಚುಟಕೀ ಅನ್ರಿ ಲಗೂನ..... ಆ ಗೋಪ್ಯಾರ್ಥಾಂಗ. ” “ ಹೂ, ಅಂತೇವಿ ಕೊಡಪ್ಪಾ.... ” ಡೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಬ್ಬರು, ಟೆಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಿಬ್ಬರು, ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಗಿಡದಡಿಯಲ್ಲಿ, ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರು ವೃಂದಾವನದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ, ಹೀಗೆಲ್ಲರೂ ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತರು,

“ಶ್ಯಾಮ ಚುನರಿಯಾ ದೇ ದೇ ಮೋರಿ, ಬಾರಬಾರ ಕರ ಜೋಡತ
ತುಮಸೆ || ತನು ಮೋರಿ ಕಾಪನಲಾಗಿ ದೇಖೋ ಮುರಾರಿ || ”

ಹಾಡಿನ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯು ಒಳಗಿದ್ದ ಅವನ ಅಬಚಿಯ ಕಿವಿ-
ಯನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿತು. ಹಿತ್ತಿಲಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ
ಇಣಕಿದಳು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಎಬ್ಬಿಸಹೋದಳು; “ ನೋಡ ನಡಿರೇ
ನಮ್ಮವ್ವಾ, ಸುಮ್ಮನ ಅವನ ಹೊಡಿಯೋದು, ಬೈಯೋದು
ಮಾಡ್ತೀರೀ ಎಲ್ಲಾರೂ, ತಾ ಕೃಷ್ಣಾಗ್ಯಾನ, ಅವರೆಲ್ಲಾ ಇವನ
ಗೋಪ್ಯರಾಗ್ಯಾರ, ಏನ ಛಂದಾಗಿ ಶೀರಿ ಸೆಳೆದ ಆಟಾ ಆಡ್ತಿ ಕ್ಲತ್ತಾರ
— ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಇಂವಾ ಯಾವಾಗ ಕಲತರತಾನೋ, ಇವರೆಲ್ಲಾ
ಯಾವಾಗ ಕಲ್ತ ತಯಾರಾಗಿರತಾರೋ? ” ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೆಗಲಮೇಲೆ
ಗಳೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೊಲದಿಂದೊಬ್ಬ ಮಾವ ಬಂದನು.
“ ಏ, ಗೋವ್ವಾ, ಇಳೀತೀದ್ಯೋ ಏನ ಕಲ್ಲ ಸೆಳೀಲ್ಯೋ? ” ಕೈಯ್ಯ
ಲೊಂದು ಕಲ್ಲನ್ನೆತ್ತಿದನು. ಗೋವಿಂದ ಟೆಣ್ಣನೆ ನುಗ್ಗಿಯ ಗಿಡಕ್ಕೆ
ಹಾರಿದ— ಟೊಂಗೆ ಬಾಗಿತು, ಅದನ್ನೆ ಜೀಕಿಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ
ಜೋಲಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು, ಚೊಗಚಿಯ ಟೊಂಗೆ ಹಿಡಿದನು.
ಅದು ಲಟ್ಟನೆ ಮುರಿಯಿತು. ಕೆಳಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಡೆದು ತುಂಡು ಒಟ್ಟಿ-
ದ್ದರು. ವಿಶೇಷವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಅದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋವು ಆಯಿತು.
ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಖ ತೊಳೆಯಲೆಂದು ಹಿತ್ತಿಲಿಗೆ
ಬಂದಿದ್ದ ಅವನ ಭಾವಯ್ಯ ನೋಡಿ, “ ಏನಂತಾನ ನಮ್ಮ ‘ವೊಂಡೆಡ್
ಸೋಲ್ಲರ!’ ” ಎಂದನು.

ಅಂತೂ ಹೀಗೆಯೇ ಚಿನ್ನಾಟವಾಡುತ್ತ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡು-
ತ್ತಿರುವಾಗ ಗೋವಿಂದನು ಇಂಗ್ಲೀಷು ಎರಡನೇ ಇಯತ್ತಿಗೆ ಬಂದನು.
ಬರುಬರುತ್ತ ಆಟವು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿವಸ ಟೆಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲ ಜೊತೆಗಾತಿಯರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, “ ಇದು ನದೀ, ಹಾ,
ನದಿಯೋಳಗ ನಾ ಹುಟ್ಟು ನಡಸ್ತೇನಿ ಸುಮ್ಮನ ಕೂಡ್ತಿ ” ಎನ್ನುತ್ತ

ದಂಟಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟು ನಡೆಸಹತ್ತಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗಿಯರ ಕಾಲಿಗೇನೋ ಗುಳುಗುಳೆಂದು, ಮೆತ್ತಮೆತ್ತಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತು ಏನೋ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಹತ್ತಿತು. ಕಡೆಗೆ ವಚ್ಚೆಗೆ ಅದು ಹಾವಿನಂತೆ ಕಂಡಿತು. “ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ, ಗೋವಿಂದಾ, ಹಾವು!” ಎಲ್ಲರೂ ಬೆದರಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೀರಲ್ಲಿ ಕುಣಿದಾಡಹತ್ತಿದರು. ಇವನು ಬಿದ್ದುಬಿದ್ದು ನಗಹತ್ತಿದ. “ನಾವು ಒಲ್ಲವೆಷ್ಟಾ, ಟಬ್ಬಿನೊಳಗಿಂದ ನನುಗ ಹೊರಗ ಇಳಿಸು” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚ ತೊಡಗಿದರು. “ಏ, ಟಬ್ಬಿಲ್ಲಿಂದ ತಂದ್ರೆ, ಇದು ಡೋಣೆ, ನದೀಯೊಳಗ ಸಾಗೇದ— ದಂಡೆರ ಬರ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನಿರಿ! ನದೀಯೊಳಗ ಮತ್ತ ಹಾವುಪಾವು, ಮೊಸಳೇಪಸಳೇ ಇರೂವನವ್ವಾ, ಮತ್ತು ಹೀಂಗೆಲ್ಲಾ ಹೆದರಿದ್ರಹ್ಯಾಂಗ ನೋಡು....” ಮತ್ತೆ ನಗಹತ್ತಿದ. ಆಗ ಹುಡುಗಿಯರು ಚೀರ ಹತ್ತಿದರು. ಆಗ ಮನೆಯ ಜನರು ಬಂದು ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಬಗೆದು, “ನಾ ಎಲ್ಲಾ ನೋಡ್ತೇನಿ ಸುಮ್ಮನಿರಿ.....” ಎನ್ನುತ್ತ ಕೊಳಲು ಊದಹತ್ತಿದ—ತನ್ನ ಕಾಲಿನಿಂದೇನೋ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ, ಗಪ್ಪನೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಟಬ್ಬಿನ ಹೊರಗಿಸಿದ. ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿ, “ಅಯ್ಯಯ್ಯ, ಇದು ರಬ್ಬರಿನ ಹಾಂವಪ್ಪಾ....” ಎಂದು ಬೆರಗಾದರು.

ಕಾಲವು ಗತಿಸಿದಂತೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಶಾಲೆಯ ಬಂಧನವು ಸುತ್ತಿತು. ಇವನಿಗೂ ಅವರಿಗೂ ಕೂಡಿಯೇ ಆಟಕ್ಕೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ. ಅದಿತ್ಯವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಅವರೊಡನೆ ಆಡಬೇಕೆಂದರೆ ಗೆಳೆಯರು ಬಂದು “ಗೋವಿಂದಾ, ಮ್ಯಾಚಿಗೆ ಬಾ, ಕೇರಂ ಆಡೋಣ ನಡೆ....” ಹೀಗೆಂದು ಎಳೆಮೊಯ್ಯಬೇಕು. ಏನೋ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಆಡ ಹೋದರೆ ಅವರ ತಾಯಿಯರೆಲ್ಲ, “ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲ ಓದಬಿಡಿಸಿ ಆಟಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಧಡ್ಡಿಯರನ್ನ ಮಾಡ್ತಾನ....” ಎಂದು ಅಡಿಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದರು; ಅದರ ಮೂಲಕ ಮೇಲಿಂದ-ಮೇಲೆ ಅವರಿಗಲ್ಲಾ ತಾಯಿಯ ಏಟು ಬೀಳತೊಡಗಿದವು.

ಹೀಗಾಗಿ ಅವನೂ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ಮುಂಜಾನೆ ಅಭ್ಯಾಸ, ಗರಡಿಸಾಧಕ ಮಾಡಬೇಕು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಶಾಲೆ. ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಊಟಮಾಡಿ, ಮತ್ತೆ ಅಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೈಲಿಗಾಗಲಿ, ಪೇಟೆಗಾಗಲಿ, ಅಡ್ಡಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಲಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಆಸನಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿತನು. ಎಷ್ಟು ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡಿದರೂ, ಎಷ್ಟು ಸುಖವಾಗಿ ಊಟಮಾಡಿದರೂ ಮನೆಯವರ ಕಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನವು ಸುಖವಾಗಿ ಹತ್ತದಾಯಿತು. ಅಂತೂ ಅವನು ಇಂಗ್ಲೀಷು ಮೂರನೇ ಇಯತ್ತಿಗೆ ಹೋದನು.

ಒಂದು ದಿನಸ ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಚಹಾ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಗೆಳೆಯರು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಗೋವಿಂದನ ಕಡೆಯಿಂದ ಆಸನಗಳನ್ನು ಹಾಕಹಚ್ಚಿದರು. “ಶಾಬಾಸ” ಎಂದು ಅವರು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ, “ಬಿಡ್ರೊ, ಇದನ್ನೇನ ಹೇಳ್ತೀರಿ, ನಮ್ಮನೀ ಜನರೆಲ್ಲಾ, ನನಗ ಗೋವಿಂದರಾವ ಟೀಂಬಿ, ಎಡ್ಡಿಪೋಲೋ, ವ್ರಾಂಡೆಡ್ ಸೋಲ್ಜರ (Wounded Soldier) ಅಂತ ಹೀಂಗಿಷ್ಟೋ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾರ....”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವ್ರಾಂಡೆಡ್ ಸೋಲ್ಜರ ಎಂಬ ಬಿರುದಾವಳಿಯನ್ನು ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಆತನ ಭಾವ ಸಹಜವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಗೋವಿಂದನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದನು. “ಗೋವಿಂದಾ, ನನಗ ಹ್ಯಾಂಗೂ ಈ ಟರ್ಮಿಗೆ ಬ್ಯಾರೀ ಉರಿಗೆ ವರ್ಗಾಗೇದ, ನನ್ನ ಸಂಗತೀನ ನಡಿಯೋ ಇಲ್ಲೇ ಜನದ ಸಲುವಾಗೀನೊ ದನದ ಸಲುವಾಗೀನೊ ನಿನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸ ಆಗೂದುಲ್ಲಾ” ಎಂದನು.

ಆಗ ಗೋವಿಂದನು ಯಾರಾದರೂ ಅಂದಿನಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಅಂದರೆ, ಅಡಿದರೆ “ಇನ್ನೇನು, ನಾ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದ ವಾರದ ತನಕಾ ಭಾಳಾದರ ಇರಾಂವಾ” ಎಂದು ನಗೆಯಾಡಹತ್ತಿದ; ತನ್ನ ಜೊತೆಗಾತಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಅಂಜಿಕೆಹಾಕಹತ್ತಿದ.

ಮರುವಾರ ಭಾವನೋಡನೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಅಕ್ಕ, ಭಾವ, ಪುಟ್ಟ ಮಾಲಿಯೊಬ್ಬಳು-ಗೋವಿಂದನ ಪ್ರೀತಿಯ ಆಟದ ಗೆಳತಿಯು. ಅಲ್ಲಗೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅವನ ಅಯುಷ್ಯವೇ ಬೇರೆ ರೀತಿಯದಾಯಿತು. ಮುಂಜಾನೆ ಮಾಲಿಯೊಡನೆ ತಿರುಗಾಡಿ ಬರುವದು, ಚಹಾ ಫಲಾಹಾರ ತೀರಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಓದು ಹೇಳುವ ಮಾಸ್ತರರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಳಿಕ ಸ್ನಾನ-ಊಟ ತೀರಿಸಿ ಶಾಲೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ. ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಫಲಾಹಾರ ತೀರಿಸಿ, ಬೇಕಾದರೆ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದ, ಬೇಕಾದರೆ ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಸಾಯಕಲ್ಲ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಾಟ. ಬೇಸರವಾದರೆ ಕೇರಮ್ಮ, ಮೊದಲು ಆತನನ್ನು ಅವನ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಅವನ ಋಣಾನುಬಂಧಿಕರೊಬ್ಬರು, “ ಏನೋ, ಗೋವಿಂದಾ, ಏನು ಅಪ್-ಟು-ಡೇಟೆ ಫ್ಯಾಶನ್ನಿಗಿಳಿದು ಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾ ಇಷ್ಟರೊಳಗ- ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿ ಹೋದರು.

ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀರಿಯಸ್ಸು ಕಾಣುವನು. ಅಭ್ಯಾಸ-ದಿಂದಲೂ, ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ—ನಿಯಮಿತತನಗಳಿಂದಲೂ ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಳೆಯು ಬಂದಿತು. ಕೇವಲ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷದ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದರೂ, ಇಷ್ಟತ್ತು ವರುಷದವನಂತೆ ಪುಷ್ಟ ನಾಗಿ ಕಂಡನು. ಮೊದಲೆ ಬೀಸಾದ—ಕೆಂಪಾದ ಅಳು, ಮತ್ತೀಸು ಕೇಳುವದು ?

ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಯು ಇನ್ನೂ ಎಂಟು ದಿವಸವಿದ್ದಿತು. ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ನಡುಗುಜ್ಜರಕ್ಕಾರಂಭವಾಯಿತು. ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಇಂಜಿಕ್ಯನ್‌ಗಳಾದವು. ಔಷಧ ಉಪಚಾರಗಳಾದವು. ಮರುದಿನ ಅವನ ತಾಯಿಯಿಂದ ಭಾವನಿಗೊಂದು ಪತ್ರವು ಬಂದಿತು—ಶಿವ-ರಾತ್ರಿಯ ಶ್ರೀಸೋಮೇಶ್ವರನ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಅಕ್ಕ—ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು. ಆಗ ಗೋವಿಂದನು “ ಅಕ್ಕಾ, ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಹೋಗೂ ಮುಂಚೆ ಈಗಿಂದೀಗ ನನ್ನದೊಂದು ಫೋಟೋ ತೆಗೆಸಿಡ—

ಮಾಲಿ ನಾನು ಕೂಡಿ ತೆಗಸೋಣೇನು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.
 “ ಯಾಕೋ ಇಷ್ಟವಸರ ? ನೀಯೇನು ತಿರುಗಿ ಬರೋದಕ ಇಲ್ಲ ?
 ಏನ ಕಡೆತನಕಾನೂ ಅಲ್ಲೇ ಉಳೀತೀಯಾ ? ” ಎಂದು ಅಕ್ಕನೆಂದಳು.

ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ದಿವಸ ಮುಂಜಾನೆಯೇ ತಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದರು.
 ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗಿಂದು ಹೋದರು. ದರ್ಶನ
 ಫಲಾಹಾರಗಳಾದವು. ಮಟ ಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ. ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ
 ತಮ್ಮ ಬಂಡಿಯ ನೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂಡಿಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ, ಗೋವಿಂದನು
 ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದನು. ಅವರತಾಯಿ ಸ್ಪೋವ್ವನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಚಹಾಕ್ಕೆಂದು
 ಎರಡು ಕೊಡದ ತಪ್ಪೇಲಿಯನ್ನಿಟ್ಟಳು. ಆಗ ಅಕ್ಕವ್ವನು, “ ಅವ್ವಾ,
 ಚಹಾ ಲಗೂನ ಮಾಡಿಳಸು, ಹೋಗೋ ಬರೋ ಮಂದೀದೆಲ್ಲಾ
 ಕಣ್ಣು ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪೇಲಿ ಮಾಯಲೇ ಆದ ” ಎಂದಳು.
 ಚಹವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಳುಕಲಿನಲ್ಲಿ ಗುಡಿಯ ಎದುರಿಗೆ
 ಕೋಲಾಹಲದ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತು. ಯಾವುದೋ ಹುಡುಗ ಹೊಂಡ-
 ದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದೆ ಎಂದಾರೋ ಒದರಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಅಕ್ಕವ್ವನು
 “ ಗೋವಿಂದೆಲ್ಲಿದ್ದಾನ ನೋಡ್ರೆ ” ! ಎಂದು ಚೀರಿದಳು.

ಆಗ ತಾಯಿಯು “ಅಕಾ ಅಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದಾನ ನೋಡು ನಿನ್ನ
 ಗೋವಿಂದಾ, ಯಾಕ ಚೀರಿಕೋತೀದಿ..... ” ಎಂದುತ್ತರವಿತ್ತಳು.
 ಇತ್ತು ಆತ ಮಲಗಿದಲ್ಲಿದ್ದ ಚಕ್ಕಡಿಯೊಳಗೆ ಬಾಳೆಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು
 ಸುಲಿದು ತಿನ್ನುತ್ತ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು
 ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಯಾರೋ ಬಂದಿವರಿಗೊಂದರಡು ಅರಿವೆಗಳನ್ನು
 ತೋರಿಸಿದೊಡನೆ, “ ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ, ನಾಮ್ಮದ್ರೇಯವ್ವಾ ಮಗಾ.... ”
 ಎಂದು ಚೀರುತ್ತಲೇ ಗೋವಿಂದನ ಇಬ್ಬದಿಗಳಿಂದಲೂ ಟಣ್ಣನೆ
 ಜಿಗಿದು ಭಾವಿಯ ಬಳಿ ಓಡಿದರು. ಗೋವಿಂದನು ಅವರ ಚೀತ್ಕಾರ-
 ವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು ನಿದ್ರೆಯೊಳಗಿಂದ ದಿಗ್ಗನೆದ್ದು ತಮ್ಮವನ
 ಬಳಿಗೆ ಬಂದು “ ಅವ್ವಾ, ಮೈಘಿಲ್ಲಾ ನಡಗ ಹದರಿಕೆಯಾಗತದ. ”

ಎಂದನು. ಶಾಲು ಹೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದವನೇ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿರುವಾಗಲೇ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಬಡಬಡಿಸಹತ್ತಿದನು: “ಅವ್ವಾ, ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು, ಗಾಡಿ ನ್ಯಾಗ ಒಬ್ಬ ಕರೇ ಮನಶ್ಯಾ ನಿಂತಾನ, ಆ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಹೊಂಡ್ವಾಗ ಬಿದ್ದ ಹುಡುಗನ ಜೋಡೀ ನಾನಗೂ ತನ್ನ ಸಂಗತೀ ಬಾ ಅಂತ ನಿನ್ನೇ ಕರದಾ, ನಾ ಭಾಳ ಹೆದರಿದೆ, ಎಲೆ ಎಲೆ ಕರೇ-ಮನಶ್ಯಾ, ನಾಮ್ನಿನೀ ಒಳಗೆರಡು ನಾಯಿ ಅವ, ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಭೂ ಬಿಟ್ಟೇನ್ನೋಡು....ಕೈಯೊಳಗ ಆರತೀ ತಂದು, ನಾನಗ್ಯಾಕ ಬೆಳಗತೀರೋ ? ನಾನ್ನ ಮುಂದ ಗ್ಯಾಸಬತ್ತೀ ಯಾಕ ಬೆಳಗತೀರೋ ?.....ಎ ಅಕ್ಕಾ, ನಾನ್ನ ಮೇವಿನೊಳಗ ಮಲಗ ಸ್ತಾರಂತ ನೋಡ ಇವರು.....”

ಆಗ ತಾಯಿ-ಅಕ್ಕಂದಿರು, “ಅಯ್ಯೋ ನಾನ್ನಪ್ಪಾ, ನಿನಗೇ-ನಾತೂ ರಾಮ, ರಾಮ, ಅನ್ನಪ್ಪಾ, ಹುಶಾರಾಗು.....” ಎಂದು ದುಃಖಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಆಗವನು, “ನಾನಗೇನಾಗೇದ್ರೇ, ಕರೇ ಮನಶ್ಯಾನ ನೋಡು, ಆಕಾಶ-ಭೂಮಿಗೆ ಒಂದಾಗಿ ನಿಂತಾನ, ಕಿರೀಟಾ ಹಾಕ್ಯಾನ, ನಾನಗ ಬಾ ಅಂತ ಜೋರು ಮಾಡ್ತಾನ..... ಲೇ ಕಳ್ಳಾ, ನಾನ್ನ ಪರಿಕ್ವಾ ಹತ್ರ ಬಂದದೋ, ನಾ ಈ ಸಾರೆ ಅಭ್ಯಾಸಾ ಭಾಳ ಛಲೋ ಮಾಡೇನೀ..... ಏನಂತೀ, ನೀ ಏನ ಮಾಡಿದ್ರೂ ಕೇಳಾಂವಲ್ಲ !..... ಬಿಡಪಾ ಹಾಂಗಾದ್ರ, ಮುಂದಿನ ಸೋಮವಾರ ಖರೇ ಅಂದ್ರ ಬರ್ತೀನಿ, ನನ್ನ ವಚನಾ ತಗೋ.....”

ಹೀಗೆಯೇ ನಡುಗುತ್ತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮರುದಿನ ಸೋಮವಾರ ಸರಿಸಾತ್ರಿಯ ವರೆಗೆ, ಅವನ ಬಳಗವು ಕಣ್ಣೀರೊಡನೆ ಹಾಕಿದ ತೀರ್ಥ-ಔಷಧಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ರಾತ್ರಿಯ ಒಂದರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಆ ನಿರ್ದಯ ಕರಾಳರೂಪನು ಅವನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹೀರಿಯೊಯ್ದನು. ಬಳಗವೆಲ್ಲವೂ ಹೌಹಾರಿ ಹುಲುಬಿತು.... ಬೋರಾಡಿತು....

ದಾಜೀಬಾನ ಬ್ಯಾಂಕು

ದಾಜೀಬಾನು ನಮ್ಮ ನಂಬಿಗಸ್ತು ಆಳು. ನಮ್ಮ ಮಾವಂದಿರು ವಕೀಲಿ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗಲೇ ದಾಜೀಬಾನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಉಳಿತನವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದನಂತೆ. ನಮ್ಮ ಮಾವಂದಿರು ತೀರಿಹೋದ ಮೇಲೆ ಈಗಿನ ದಿನಮಾನಕ್ಕನುಸರಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರೇ ಮಾವಂದಿರ ಪಟ್ಟವನ್ನೇರಿದ್ದಾರೆ. ಹಳೆಯ ವಕೀಲರ ಬದಲಾಗಿ, ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ವಕೀಲರು ಬಂದರು; ಆದರೆ ಹೊಸ ಆಳು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸ ಹುರುಪಿನಿಂದ ದಾಜೀಬಾನೇ ನಮ್ಮವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ದಾಜೀಬಾನಿಗೆ ಈಗ ಎನ್ನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ನಾಲ್ಕುತ್ಯೈದು ಮೂರರಬೇಕು. ಆದರೂ ಎಂತಹ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟು ಆಳು! “ದಾಜೀಬಾ, ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ಕೆಲಸವಾಗುವದೇನು, ಆ ಕೆಲಸವಾಗುವದೇನು?” ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದರೆ ‘ಆಯ್ಯೋ ಬಾಯಾರ, ಆಗದೇನ ಮಾಡತೈತ್ತೀ? ನಮ್ಮ ಸಣ್ಣ ಧಣ್ಯಾರ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡಿಸಿದಾವಾ ನಾನು!!’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವೇನು ಮಾಡಲಿ? ಅವನ ಸಣ್ಣ ಧಣಿಯರು ಅಷ್ಟು ಭಾರವಾಗಿದ್ದರೆಂದೋ ಅಥವಾ ಅಷ್ಟು ದಿನಗಳಿಂದ ತಾನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನುರಿತಿದ್ದನೆಂದೋ?

ಅವನ ಸಣ್ಣ ಧಣಿಯರು ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲು ಎರಡು ವರ್ಷ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಚಾಕರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದನೆಂದು ದಾಜೀಬಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ; ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ವರುಷಗಳಾಗಿರಬೇಕು ಅವನ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ. ನಮ್ಮ ಮಾವಂದಿದ್ದಾಗ ದಾಜೀಬಾನಿಗೆ ಸಂಬಳ ಕೊಡುವವರು ಆವರು. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಗನುಸರಿಸಿ, ತಂದುಬಂದು ಹಾಕುವದಷ್ಟು ನಮ್ಮವರ ಕೆಲಸ; ಅದನ್ನು ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡುವದು, ಉಳಿಸುವದು, ಲೆಕ್ಕಹಚ್ಚಿಟ್ಟು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡುವದು, ಎಲ್ಲದರ ಭಾರವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ.

ಎಂದರೆ ದಾಜೀಬಾನ ಮಂಗಳವಾರದ ಸಗಾರವನ್ನು ಪೂರೈಸುವದೂ ನನಗೊಪ್ಪಿದ್ದಿತು. ಈ ಕೆಲಸವು ನನ್ನಡೆಗೆ ಬಂದು ಈಗ ಏಳಿಂಟು ವರುಷಗಳಾಗಿರಬೇಕು.

ಮಾನವನವರಿದ್ದಾಗ ನಾಲ್ಕಾರು ಬಾರಿ ದಾಜೀಬಾನ ತಾಯಿ-ಹೆಂಡತಿಯರು ಬಂದು—

“ರಾಯರ, ದಾಜೀ ಮನೆಯೊಳಗ ಖರ್ಚಿಗೇನು ಕೊಡೊದಿಲ್ಲೀ. ಒಂದು ವಾರಾ ಜ್ವಾಳಾ ತರತಾನಿರೀ. ಮರುವಾರಾ ಅಕ್ಕಿ ತರತಾನಿರೀ. ಮತ್ತ ಜ್ವಾಳಾ ಯಾಕ ತರಲ್ಲಾ ಅಂದ್ರ, ‘ಹ್ವಾದ ವಾರ ತಂದಿದ್ದೆಲ್ಲಾ!’ ಅಂತಾನಿರೀಯಪ್ಪಾ. ತಿಂದದ್ದ ಅವನಗ ನೆಂಪು ಇರೊದಿಲ್ಲೀ..... ಅಟ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳ್ತೀ ರಾವಸಾಬ್. ”

“ ಏನೋ ದಾಜೀಬಾ ? ”

“ ಸಾಹೇಬ ? ”

“ ಸಗಾರೇನಾತೂ ? ”

“ ಕಡ್ಡಿಪೆಟಗಿ ಚುಟ್ಟಾದಾಂವಗ ಒಂದೆಂಟಾಣೆ ಕೊಟ್ಟಿನೀ, ಅಂಗಿ ಹೊಲದಾಂವಗ ಎಂಟಾಣೆನೀ, ಒಂದ ರೂಪಾಯದಾಗ ಸಂತಿ ಮಾಡೀನೀ. ”

“ ಮತ್ತಿನೊಂದ ರೂಪಾಯಿ ಏನಾತೋ ? ”

“ ಸಾಹೇಬ, ಅದೊಂದ ಬ್ಯಾಂಕಿನಾಗ ಇಟ್ಟ ಬಂದಿನೀ. ಮತ್ತ ನಾಳೆ ನನ್ನ ಕೈ ಕಟ್ಟಾತಂದ್ರ ಎಲ್ಲಾರೂ ಹೊಟ್ಟೆಗೇನ ಕೇರ ಹಾಕ್ಕೊಂತಾರಂತೆ ಉಪಾಸಾ ಮಾಡಿ ? ತನ್ನ ಹಂತೇಕ ಇಲ್ಲಿದ್ರ ಮೂರು ಲೋಕಾದಾಗ ಇಲ್ಲಂತ..... ” ಹೀಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತಿರಬೇಕಂತೆ.

ನಾನು ಸಂಬಳ ಕೊಡಹತ್ತಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಇದೇ ಪ್ರಕಾರವೇ ನಡೆದಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷಗುಣವಿದ್ದಿತು.

ಮಂಗಳವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಸಂಬಳವು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತೆಂದರೆ ತೀರಿತು, ಬುಧವಾರ ಸಾಯಂಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಮೈನೋವಿನ ನಿಮಿತ್ತ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹಣಕಿಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತು ಸಹ ನಮ್ಮ ಮಾವಂದಿರ ಜೀವಮಾನದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದ ಮಾತೇ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ತಡೆದೂ ತಡೆದೂ ಸೋಜಿಗ ಶಂಕೆಗಳುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದವು; ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯೂ ಆಯಿತು.

ಉಳಿದ ಅಳುಗಳಂತೆ ನಮ್ಮ ದಾಜೀಬಾಬು ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟು ಹಿಡಿಯುವವನಲ್ಲ, ಎಷ್ಟು ಅಂದರೂ ಅಡಿದರೂ ನಗೆಮುಖದಿಂದಲೇ ಇರುವಷ್ಟು ಅವನ ಸ್ವಭಾವ ಒಳ್ಳೆಯದು; ದಾಜೀಬಾಬು ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟ ಮುರಲೀಧರನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಗುವನ್ನಾಡಿಸುವಾಗ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅವನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿಸಿದಾಗಿನ, ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದಾಗಿನ ಸಿಟ್ಟು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಇಳಿದು ಬಿಡುವದು; ದಾಜೀಬಾಬುನಂತಹ—ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯಂತೆ ಅಡಿಸುವ ಅಳುಮಕ್ಕಳು ಸಿಕ್ಕುವದು ದುರ್ಲಭವೆನಿಸುವದು. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮವರ ಮುಂದೆ ಅಡಿ ತೋರಿಸಿದರೆ, ಅವರು ಕೂಡಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ “ನಿನಗೇನ ತಿಳಿತದ? ಪ್ರತಿ ಮಂಗಳವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಿಂದ ಬುಧವಾರ ರಾತ್ರಿತನಕಾ ನನ್ನ ಆಫೀಸಿನೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ನೋಡು, ಕಸಾ ಎಷ್ಟು ಬಿದ್ದಿರತದಂತ!” ಎನ್ನುವರು.

“ಪ್ರತಿಮಂಗಳವಾರಕ್ಕೆ ಯಾಕ ತಪ್ಪಸ್ತೀಪಾ ದಾಜೀಬಾ?”

“ಬಾಯೊ, ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಕಡಲೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗತ್ಯೆತ್ತಿ.....”

“ಯಾವ ಬ್ಯಾಂಕೋ?”

“ಅಲ್ಲೆತ್ತೆಲ್ಲಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗ, ಅದ್ಯಾವದೋ ಅರಬ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕಂತ ಅಂತಾರೆಲೈವ್ವಾ—ಅದೂ ನೋಡ್ತಿ.”

“ ಅಲ್ಲೆ ನಿನ್ನ ಠೇವು ಈಗಿಷ್ಟಾಗಿರಬಹುದಪಾ ? ”

“ ನೀವು ನೋಡ್ತೀರಿ ಲೆಕ್ಕಾ ಹಾಕಿ—ನಾ ನಿಮ್ಮನ್ನಾಗ ಚಾಕ್ರೀ ಮಾಡಾಕ್ತತ್ತೇ ಈಗ ನೋಡ್ತೀವ್ವಾ ಮೂನತ್ತು ವರ್ಸಾಗಾಕ ಬಂತೂ—ಚಾಕ್ರೀ ಮಾಡಾಕ್ತತ್ತೀದ ಯಾಡ್ಡ ವರ್ಸಕ ಸುರು ಮಾಡೇನ್ನೋದ್ರಿ..... ವಾರಾ ಒಂದ ರೂಪಾಯದಂತ ಇಟ್ಟಿಗೊಂತ ಬಂದೆನ್ನಿ..... ಆ ಸೂಳೀಮಕ್ಕಳೇನ ನಾನ್ನ ಹಣಾ ಪರತ ಮಾಡ್ ತಾರ್ತೀಯವ್ವಾ ! ”

“ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕಂತೀದೆಲ್ಲೋ ಮತ್ತ, ಪರತ ಬಾರದ ಏನ ಮಾಡತದ ? ”

“ ಹೌದೆಲ್ಲಾ ಕರೇವ್ರೀ, ಆದ್ರ ಒಂದ ವ್ಯಾಳೇಕ, ಬಗಾನ ಮುಣಗಿಗಿಣಗಿ ಹ್ಯಾದರರೀ ? ”

“ ಅದೆಲ್ಲಾ ಇರ್ಲೆಪಾ, ನೀನು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೂದು ಮಂಗಳವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ. ಮತ್ತ ಬುಧವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ತನಕಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಯಾಕ ಬರೂದುಲ್ಲಪಾ ? ತಪ್ಪಿಸೇ ಬಿಡತೀದೆಲ್ಲಾ ? ”

“ ಮತ್ತೇನ ಮಾಡ್ಲರೀ ? ಮಂಗಳಾರ ದಿನಾ ಮದ್ಯಾಹ್ನಕ ಪಗಾರಾ ಇಸಗೊಂಡಕ್ಕಾರಾ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಕ್ತೇನ್ರೇ. ಮುಂದಾಲ್ಲಿಂದ ನ ಡ ಕೊಂಡ ಕ್ಯಾರಸ ಅಟಿ ಚಾಳಿ—ಗಿಳಿ ಕುಡದು ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಹೋಕ್ತೇನಿ. ಅಲ್ಲೇಟ ಒಂದ ರೂಪಾಯಿ ಇಟ್ಟಕ್ಕಾರಾ ಗೆಣ್ಯಾನ ಮನಿಗೆ ಹೋಗತೇನಿ. ರಾತರನ್ಯಾಗೆಲ್ಲೆ ಬರೂದಂತ, ಅಲ್ಲೇ ಉಳದ ಬಿಡ್ತೇನಿ. ದೊಡ್ಡ ನಸಿಕೆನ್ಯಾಗ ಎದ್ದ ಹೊಂಡಾಕ ನಿಂತ್ರ ಆ ಗೆಣ್ಯಾ ಒಂದ ಕೇಳಬೇಕಲ್ರಿ ? ಮತ್ತ ಅವನ ಜುಲುಮಿಗೆ ಅಟಿ ಉಂಡಕ್ಕಾರಾ ಬರೂಮಟಾ ಮದ್ಯಾಹ್ನಾನ ಆಗತ್ಯೆತ್ರಿ. ”

“ ಅಂತೂ ಇವೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆಂದ್ರ ವರ್ಸಕ್ಕೆ ಐವತ್ತರಂತ ಹಿಡದೂ ಸುದ್ದಾ, ಸುಮಾರು ಒಂದೂವರಿ ಸಾವಿರ ನಗದ ಮಾಡೀಯನ್ನಪಾ. ”

“ ಅದೇನ ಮಾಡಾಣ ಬಿಡ್ರೀಯವ್ವಾ ! ”

“ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಲೀ ಮಾತ್ಯಾಕೋ ? ”

ಹಾ ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಹಾಕಿ ಎದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಂದೂವರೆ ಸಾವಿರವೆಂದರೆ ಇವನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅತ್ಯಸ್ತಿಯೆ ? ಎಂತೆಂತಹ ಅಫೀಸರರು ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸುಖಬಟ್ಟು ಪೆನ್ನಿಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಗಳಿಕೆಯ ವಿಚಾರ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿಕೆಯ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯಸನಸಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಇವನಿಗೆ ಒಂದೂವರೆ ಸಾವಿರವೆಂದರೆ ನಿರುತ್ಸಾಹದ—ಅಸಮಾಧಾನದ ನಿಟ್ಟುಸಿರೇಕೆ ?

ಒಂದು ಮಂಗಳವಾರ; ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ದಾಜೀಬಾನ ಚಿಕ್ಕ ಪುಗಳು ನಮ್ಮ ಪನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ನಾನವಳಿಗೆ ಕೇಳಿದೆ. “ ಏನವ್ವಾ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಏನು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗ್ಯಾನ ? ” ಆಗವಳು “ ಇಲ್ಲಿ, ಮನ್ಯಾಗನ ಮನಗ್ಯಾನರೀ ಮೈನೋವೆದ್ದೈತೆಂತ..... ” ಏಕೋ ಮುದುಕ ಮನುಷ್ಯ, ಇರಬಹುದೆಂದೆ. ಬುಧವಾರ ಮಧಾಹ್ನದ ವರೆಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ—ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಕೇಳಿದೆ:

“ ಏನವ್ವಾ, ಮೈನೋವೆದ್ದಿತ್ತ ? ”

“ ಹೌದರೀ..... ” ಎಂದು ಮೈಮ್ಯಾಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಕೊಂಡನು.

ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಬಂದಳು.

“ ಮೈಮ್ಯಾಲೆ, ಆರಿವಿ ಚಿಂದಿಚಿಂದ್ಯಾಗ್ಯಾವ್ರಿಯವ್ವಾ, ನಿಮ್ಮ ಮಾವನಾರೂ ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ಬ್ಯಾಸತ್ತಕ್ಕಾರಾ ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಕ ಹ್ವಾದ್ರೀ. ಇನ್ನಾರು ನಾಮ್ತಾವಗ ಬಿಡನ್ನಿ ”

“ ಏನವ್ವಾ ಅದು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೂ, ಭೀಮವ್ವಾ ? ”

“ ಅಯ್ಯ, ನಿಮಗ ಗೊಂತ ಇಲ್ಲೇನಿಸ ನನ್ನ ಹೆಡದವ್ವಾ,.....
ಕುಡಿಯುದ್ರೀ ? ನಿಮಗ ಗೊತ್ತಿದ್ದೀತಂತ ಮಾಡಿದ್ದಿ ಬಿಡ್ರಿ
ಹಾಂಗಾರ, ನಾ. ”

“ ಛೀ ನನ್ನವ್ವಾ, ನನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಬಿಡು. ”

“ ದರಾ ಮಂಗಳವಾರಾ ಇದ್ದದ್ದನೇ. ತಮ್ಮೆದುರಿಗೆ,
ರಾವಸಾಬ್ರಿದುರಿಗೆ ಶೆರೆ ಕುಡದ ಬರಾಕ ಸಾಚಿಗೊಂಡು, ಮೈನೋವೆ-
ದ್ದಿರತೈತಂತ ಮನ್ಯಾಗ ಬಿದ್ದಿರತಾನೀ, ಬುಧವಾರಾ ಮಧ್ಯಾನ್ಹ
ತನಕಾ !! ”

“ ಓಹೋ, ಮತ್ತ ಮಂಗಳವಾರಕ್ಕೊಂದ್ರೂಪಾಯದಂತ
ಹುಬ್ಬಳ್ಳೀ ಒಳಗ ಠೇವಿಡತಾನಂತಲ್ಲಾ, ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿರತೇನಿ ಅಂತ ನಾನ್ನ ಮುಂದ ಹೇಳಿದಾ.
ಹಾಂಗಾರ ಠೇವಿಡೋದರಕ ಬಿರೇನೋ ಸುಳ್ಳೋ ? ”

“ ಐ ಕೋಡಿ, ಅದೇನ ಇಡತ್ಯೆತ್ತೀ ಬಾಯಾರ ? ಮಕ್ಕಳೂ
ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೂ ಕಂಡ್ರೂ ಸಂಕಾ ಕುಡ್ಯಾಣ ಬಿಡುದಾಗವಲ್ಲೋ....”

ಆಗ ನನಗೆಲ್ಲವೂ ಹೊಳೆಯಿತು; ನನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿಯಿತು.
ದಾಚೀಬಾನಿಗೆ ನಾನು, ಒಂದೂವರೆ ಸಾವಿರ ರಕಮನ್ನು ಕೂಡಿಸಿರ-
ಬಹುದೆಂದಾಗ ಆತ ಹಾಕಿದ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನ ಅರ್ಥವು ಈಗ ನನಗಾ-
ಯಿತು; ಆತನ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾಯಿತು; ಆತನ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ
ಸಮಾಚಾರವೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳೆಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಈ ವರೆಗೆ
ಆವನು ವಾರಕ್ಕೊಂದು ರೂಪಾಯಿಯಂತೆ ಡಿಸ್ಕಾಂಟ್ವನ್ನು ಇಡುತ್ತ
ಬಂದದ್ದು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಅರ್ಬನ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಠೇವಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ,
ಆದರೆ ನಮ್ಮೂರ ಕಾಶೀಮಖಾನನ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥ ಕುಡಿಯು-
ವದರ ಸಲುವಾಗಿ !! ‘ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕ ಯಾಡ್ ವರ್ಸಕ್ಕ ಸುರೂ
ಮಾಡ್ನಿ’ ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವೂ ನನಗಾಗ
ಆಯಿತು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನ ಪಗಾರದ ಮೂರು ರೂ.ಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಉಳಿದುದನ್ನು ಅವನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಒಂದೊಂದು ವಾರ ಒಂದಾಣೆ, ಒಂದೊಂದು ವಾರ ಎರಡಾಣೆ ಯನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನು. ಎಷ್ಟು ಬೈದರೂ, ಅಡಿದರೂ ಸಹನಶೀಲತೆಯಿಂದ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳುವನು. ಮೊದಲಿನಂತೆ ದೊಡ್ಡ ರಕಮನ್ನು ಪ್ರತಿವಾರವೂ ಇಡದೆ, ಈಗ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ, ಯಾವಾಗಲಾದರೊಮ್ಮೆ, ಎರಡಾಣೆ-ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಮಾತ್ರ ಕೀವನ್ನಿಡುತ್ತಲೂ, ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಮಾತ್ರ ಮೈನೋಯಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಸಹ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡದೇ ಹೋದರೆ, ನನುಗೆ ಅವನಂಥಾ ನಂಬಿಗಸ್ತು ಆಳು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾನು ?

ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ, “ ದಾಜೀಬಾ, ಏನಂತಾನ ನಿಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮ್ಯಾನೇಜರ ? ” ಎಂದು ನಗೆಯಾಡಿದರೆ,

“ ಅಂವಾ ಏನಂತಾನ್ರಿ ? ನಾಯೇನರ ಅಂದ್ರ ಅಂವಾ ಏನರ ಅಂದಾನ್ರಿ....”

ಎಷ್ಟು ಸೌಮ್ಯವಾದ—ಸರಳವಾದ ಉತ್ತರ !!

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ನೋಡಿದ ವರ

“ ಸರೋಜಾ, ನೊನ್ನೆ ನಿನ್ನ ನೋಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲೇ, ಅವರದು ನಿನ್ನೆಯೇ ಸಾಯಂಕಾಲ ಒಂದು ಕಾಗದ ಬಂದಿದೆ ನೋಡು. ಹುಡುಗನ ಫೋಟೋ ನಾಳೆ-ನಾಡಿದ್ದು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಕಳಿಸಿಕೊಡತಾರಂತೆ. ”

“ ಹೋಗಮ್ಮಾ, ನನಗೀಗ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ, ಅದೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ರಗಳೆ ನಾನೆಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತ ಕೂಡಲಮ್ಮಾ ? ” ಎನ್ನುತ್ತ ಸರೋಜಳು ತನ್ನ ರೂಮಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೊಕ್ಕು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು.

“ ರಗಳೆಯೆಂದ್ರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ನಡೆದೀತಮ್ಮಾ ? ಇನ್ನೇನು, ನೀನು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನ ಕೈಹಿಡಿಯುವಾಕೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹೋದಮೇಲೆ ನೀನು ದೊಡ್ಡಮ್ಮನೆಂದು ನನ್ನ ನೆನಪನ್ನಾದರೂ ಮಾಡ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ಸರೋಜ, ಸರೋಜ, ಮಾತನ್ನೇಕೆ ಆಡುತ್ತಿಲ್ಲವೇ ಕಳ್ಳೀ, ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತೀನೋ, ಹೌದೇ ? ನಿಜ, ನನಗೆ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಸ್ವಿರು ವಾಗ ವಿಪರೀತ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತಮ್ಮಾ.....” ಎನ್ನುತ್ತ ಸುಂದರಮ್ಮ ಸಗಣೆ ಕೈಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದರು; ನೊಡುತ್ತಾರೆ, ಸರೋಜನ ಕೋಣೆಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿದ್ದಿತು; ಸರೋಜಳು ಯಾವಾಗಲೋ ಹೋಗಿರಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು.

ಬೇಗ ಬೇಗ ಕೆಲಸ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂಬಾಗಿಲು ಇಕ್ಕಿಕೊಂಡರು; ತಮ್ಮ ಟ್ರಂಕಿನೊಳಗಿಂದ ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದರು. ಅದು ಬಂದು ಈಗರಡು ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಸುಂದರಮ್ಮನಿಗೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಸಮಯ ಸಿಗದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈಗವರು ಅದನ್ನು ಓದತೊಡಗಿದರು.

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದೊಂದು ಮನೆ. ಸುಂದರಮ್ಮ ತನ್ನ ತಂಗಿಯ ಪರದೇಶಿ ಮಗಳಾದ ಸರೋಜಳೊಡನೆ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಮೊದಲು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಧಾರವಾಡದವರೇ; ಆದರೆ ಸರೋಜಳ ತಂದೆಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಚಾಕರಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಂತ ಮನೆಮಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸುಂದರಮ್ಮ ಬಾಲವಿಧವೆ; ತಂಗಿಯ ನೆರವಿಗೆಂದು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಸರೋಜಳು ಕೇವಲ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮಗುವಿರುವಾಗಲೇ ಅವಳ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳು ಸ್ಲೇಗಿನ ಪಿಡುಗಿಗೆ ತುತ್ತಾದರು. ಸಾಯುವಾಗ ತಾಯಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ತಂದೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಹರಣ ಹಾರುವ ವರೆಗೂ ಎಚ್ಚರವಿದ್ದಿತು. ಸರೋಜಳನ್ನು ಅವರು ಸುಂದರಮ್ಮನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅವಳ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಸ್ತಿ-ಪಾಸ್ತಿಗಳ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಸುಂದರಮ್ಮನ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ತೀರಿದರು. ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಗತಿಯೇನೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ಹೇಗೂ ಸರೋಜಳು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೋಗತಕ್ಕವಳೆಂದು, ತಾವಿದ್ದ ಮನೆಯನ್ನೇ ಅವಳ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆಗಿಂದಾಗ ಬರೆಯಿಸಿದ್ದರು.

ಸುಂದರಮ್ಮನು ಸಹ ಸರೋಜಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು; ಸರೋಜಳಿಗೇ ಹದಿನೇಳು ತುಂಬುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಮದುವೆಗೆ ಯೋಗ್ಯಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆಗೆ ಮನೆತನಗಳೂ ಬಂದಿದ್ದವು. ಸುಂದರಮ್ಮನ ಮನಸಿಗೆ ಅವುಗಳೆಲ್ಲೊಂದೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರೋಜಳೇನು—ತಾನಾಯಿತು, ತನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸವಾಯಿತು. ಅವಳಾಗ ಐದನೆಯ ಘಾರನ್ನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗಾಗ ತನ್ನ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರವೇ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂತಲೋ 'ಅಥವಾ ಅವಳಿನ್ನೂ ಅದಾರ ಮೋಹಜಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂತಲೋ, ಅವಳಿಗೆ ಮದುವೆಯೇ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಡಾಗಿದ್ದಿತೆಂತಲೋ— ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯದು — ಅವಳೇನೋ ತನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ವಂತ ಎಂದೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸತ್ರವನ್ನೋದುತ್ತ ಓದುತ್ತ ಸುಂದರಮ್ಮನು, “ ನಮ್ಮಿಷ್ಟ-
ದಂತೆ ತಾವು ಒಪ್ಪಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷ; ತಮ್ಮಿಷ್ಟದಂತೆ ನಡೆಯಲು
ನಾವು ಸಹ ಸಿದ್ಧರಿದ್ದೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಯು ಸ್ವತಃ ನೋಡಲಿ-
ಯೆಂದು ನನ್ನ ಮಗನ ಫೋಟೋವನ್ನು ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ
ಕಳಿಸುವೆನು ” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದಿಕೊಂಡು, ಮರಳಿ ಅದಕ್ಕೆ
ಉತ್ತರ ಬರೆದುಬಿಟ್ಟಳು. ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು.
ಒಂದು ದಿನಸ ಸಾಯಂಕಾಲ. ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯಾ-
ಗಿತ್ತು. ಇದ್ದಲಿನ ಒಲೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕೇ ಇದ್ದಲುತುಂಡುಗಳಿಂದ
ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಾಫಿಗೆಂದು ಎರಡು ಲೋಟ ನೀರನ್ನೇರಿಸಿ,
ಸುಂದರಮ್ಮ ಮಗ್ಗುಲಮನೆಗೆ ಹರಟೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು; ಸರೋಜಳು
ಶಾಲೆಯಿಂದ ಅದೇ ಬಂದು ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು....

ಟಪಾಲಿನವನು ಬಂದು ಒಂದು ಕಟ್ಟಿದ ಪಾಸ್‌ಪಲನ್ನೂ ಒಂದು
ಪಾಕೀಟನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದನು. ಸರೋಜಳು, “ ಇದೇ ಇರ-
ಬಹುದೇ ಅವರ ಚಿತ್ರ ? ನೋಡಿಯಾದರೂ ನೋಡಲಿ ? ಮೊದಲು
ಕಾಗದವನ್ನೇ ನೋಡೋಣ..... ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ನನಗೊಂದೂ ಕಾಗದ
ತೋರಿಸುವದಿಲ್ಲ, ಇಂದು ಹ್ಯಾಗೂ ಆಕೆ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ ”
ಎನ್ನುತ್ತ, ಕವರನ್ನು ಒಡೆದು ಓದಿದಳು. “ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹುಡುಗಿಯು
ನೋಡಲೆಂದು ಫೋಟೋ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೇವೆ, ಮದುವೆಯ ಸಿದ್ಧತೆ-
ಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಮಗೆ ತಿಳಿಸಿದಕೂಡಲೆ ತೀವ್ರ
ಹೊರಟು ಬನ್ನಿರಿ. ತಾವು ಕೇಳಿದ ಮೇರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಹೋಗುಬರುವ
ಪ್ರವಾಸದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸಹ ನಾವಿಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮಗೆ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧ-
ರಿದ್ದೇವೆ ” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಿತು.

“ ಹುಡುಗಿಯು ನೋಡಲೆಂದು..... ” ಎಂದೋದಿದೊಡ
ನೆಯ ಸರೋಜಳಿಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. “ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡೋಣ ! ”
ಎಂದವಳೇ ಪಾಸ್‌ಪಲನ್ನು ಒಡೆದಳು,

ಅವನ ಆ ನಗೆಮುಖ, ವಿಶಾಲವಾದ ಹಣೆ, ಕುಡಿಹುಬ್ಬುಗಳು, ಬಲಗಡೆಗೆ ಬೈತಲೆ ತೆಗೆದು ಹಿಕ್ಕಿದ್ದರೂ ಗಾಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರಾಪು, ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ, “ ಅಹಾ, ನನಗಿವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸರಿಹೋಗುತ್ತಾರಮ್ಮಾ ! ” ಎಂದು ಚಟ್ಟನೆದ್ದು ಬಾಗಿಲುಮಾಡದೊಳಗಿನ ತನ್ನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಎರಡನ್ನೂ ಜತೆಗೆ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿ ನಕ್ಕಳು; ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿರುವ ಕನ್ನಡಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಎರಡನ್ನೂ ಹಿಡಿದು, “ ಬೇಷ್ ! ” ಎಂದು ಕೊಂಡಳು; ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಮುಖದ ಜೊತೆಗೇ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ನೋಡಿ, ನಲಿದಾಡಿದಳು. ‘ ಭಾಸ್ಕರ ರಂಗನಾಥ ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಬಿ. ಎ. ’ ಎಂಬುದನ್ನೋದಿ, “ ಓಹೋ, ಭಾಸ್ಕರನಿಗೂ ಸರೋಜಳಿಗೂ ಜೊತೆಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಲ್ಲವೇ ? ” ಎಂದುಕೊಂಡಳು. ಎದೆಯು ದಡದಡಿಸಿತು. ಎಂತಹ ಹುಚ್ಚಿಯು ತಾನೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹೇಳಿದುಕೊಂಡಳು. “ ಇವರನ್ನು ನಾನೊಮ್ಮೆಯೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ; ಗುರುತಿಲ್ಲ-ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ; ಹೀಗಿದ್ದು ಈಗಾಗಲೇ, ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ನಾನು ಇವರೊಡನೆ ನಗೆಯಾಟಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದೆನೆ ? ” ಎಂದುಕೊಂಡು, ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಕಾಫಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಲೋಟಕ್ಕೆ ಸುರಿಯತೊಡಗಿದಳು.

ಮುಂಚೆಯ ಬಾಗಿಲು ಧಡಕ್ಕೊದಿತು.

“ ಬಂದಿದ್ದೀಯೇನೆ, ಸರೋಜಾ ? ”

“ ಅಯ್ಯೋ, ಬಂದು ಆಗಲೇ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿದೆ. ”

“ ನಾನು ಏರಿಸಿಹೋಗಿದ್ದೆ, ನೀನು ಬಂದು ಇಳಿಸಿದೆಯೇನೋ ? ”

ಇಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕರು.

ಕಾಫಿಯನ್ನು ಕುಡಿಕುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಸರೋಜಳಿದ್ದು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದಳು.

“ ಆಯ್ಯೋ, ಹೀಗೇನೇ ಎದ್ದು ಬಿಟ್ಟು ? ಇವತ್ತೇನಾದ್ರೂ ತಿಂಡಿಗಿಂಡಿ ತಂದಿದ್ದೀಯೇನು ಮತ್ತೆ ? ”

“ ಇಲ್ಲವಮ್ಮಾ..... ಒಂದು ಚಿತ್ರ, ಒಂದು ಕಾಗದ ಬಂದಿವೆ, ನೀನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ, ನಾನೇ ಒಡೆದೆ, ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು. ”

ಸುಂದರಮ್ಮ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, “ ಇದೇನೇ ? ಇದು ನಿನ್ನದೇ ಚಿತ್ರ; ಮರೆತು ನಿನ್ನದನ್ನೇ ಮರಳಿ ಕಳಿಸಿದರೋ ಏನು ?....”

“ಅಲ್ಲವಮ್ಮಾ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡು ” ಎನ್ನುತ್ತ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಕುಡಿದು, ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಕೆಳಗಿಡುತ್ತ, ತಾನೂ ಆ ಚಿತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಹಣಕಿ ಹಾಕಿದಳು. ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಬರುವಳೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರರಾಯನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತನ್ನ ಬೀಗದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ತನ್ನದನ್ನು ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಪತ್ರದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಕೈಗೆ ತಪ್ಪಿ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಆಗವಳಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ನಾಚಿಕೆ-ಭಯಗಳಿಂದ ಮುಖವು ಕೆಂಪಡ ರಿತು.

“ ಅಂದ್ರೆ, ಆ ಚಿತ್ರ ಬಂದಕೂಡಲೆ ನಿನ್ನದನ್ನು ನೀನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದಿದ್ದೀಯೇನು ?ಇಲ್ಲವೆ ಈಗಾಗಲೇ ಹುಡುಗನನ್ನು ನಿನ್ನವ- ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟು, ಬೀಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದೆಯೋ ?.....”

ಮರಳಿ ತನ್ನದನ್ನು ಒಳಗಿಟ್ಟು, ಭಾಸ್ಕರನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಂದು ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಕೈಗಿತ್ತಳು.

ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಸುಂದರಮ್ಮನು, “ ಅಹಾ, ಎಂತಹ ಸುಕುಮಾರನಮ್ಮಾ ? ಸರೋಜ, ನಿನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಕ್ಕ ವರ; ನಿನ್ನ ರೂಪಕ್ಕೂ ಗುಣಕ್ಕೂ ಮಿರುಗಿಡೋ ತರುಣ. ಅದರೆ....”

“.....ನಿನಗೆ ಮನಸಿಗೆ ಬರಾನೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ” ಎಂದು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಮಾತುಮುಗಿಸಿ, ನಗೆಯಾಡುವಳೇನೋ ಎಂದು ತಿಳಿದು,

ಸರೋಜ ಧಟಕ್ಕನೆದ್ದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅದರೂ “ ಅದರೆ,..... ನಿನ್ನ ಹಣೆಬರಹ,..... ನಿನ್ನ ಹಡೆದಾಕೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೆ ?.... ” ಎಂಬ ಪಿಸುಮಾತುಗಳು ಅವಳ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೇ ತೀರಿದವು. ಮುಂದಿನ ಜಿನ್ನುಗುಮಾತು ಕೇಳಿಸದೆ, ದೊಡ್ಡದೊಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಕೇಳಿಸಿತು.

ಸರೋಜಳು ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿಯೆಂದು ಏನನ್ನೋ ಓದಲು ಕುಳಿತಳು; ಓದಿನ ಕಡೆಗೆ ಮನಸೇ ಹರಿಯಲೊಲ್ಲದು; ತಟ್ಟನೆದ್ದು ಪಾರ್ಕಿನ ಕಡೆಗಾದರೂ ಹೊಂಟರೋಣವೆಂದು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಹೊರಬಿದ್ದಳು.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಹಾಕಿದ ನಿಟ್ಟುಸರಿನ ಅರ್ಥವೇನು ? ‘ ನಿನ್ನಮ್ಮ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೆ ? ’ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಏನಿರಬಹುದು ?.... ಅಮ್ಮನ ನೆನಪಾಗಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಹೊರಟಿರಬೇಕು. ನಮ್ಮಮ್ಮ ತನ್ನಷ್ಟು ಚುರುಕಳೂ ಜಾಣಳೂ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಅಗಾಗ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ; ಅವಳು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಭಾಸ್ಕರನಂತಹ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ವರನನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಹೀಗೆ ಅಂದಿರಬೇಕು. ಸರಿ; ಹೀಗೆಯೇ ಇರಲು ಸಾಕು. ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮನ ನೆನಪು ಸಹ ನನಗಾಗದಂತೆ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಸುಂದರಮ್ಮನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಥಾ ಭಾವಿಸಲಾರೆ.....

ಮನೆ ಬಿಡುವಾಗ ಒಡಮನಸಿನಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿದ್ದಳು; ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಸರಳ ಮನಸಿನ ಬಾಲೆಯವಳು. ಮರಳುವಾಗ ಸದ್ವಿಚಾರದಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿದವಳಾಗಿ, ತಿಳಿಮನಸಿನಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು; ಊಟಉಡಿಗೆಗಳನ್ನು ತಿರಿಸಿ, ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿದಳು.

*

*

*

*

ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ತಿಂಗಳುಗಳು ಸಂದವು. ಕೊನೆಗೆ ಎಪ್ರಿಲ ತಿಂಗಳು ಮುಗಿಯಬಂದಿತು.

ಧಾರವಾಡದಿಂದ ಸುಂದರಮ್ಮನಿಗೆ ಪತ್ರವೊಂದು ಬಂದಿತು— ಮೇ ತಿಂಗಳ ಎರಡನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡುವದಾಗಿ.

*

*

*

*

ಗೋಪಾಳಪುರದಲ್ಲಿ, ಬಡ್ಡಿಯ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ರಾದ ರಂಗನಾಥ-ರಾವ ಸಾಹುಕಾರರೆಂದರೆ ಇಡೀ ಊರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ಬಡವರು ಮೊದಲೊಂದು ಬಲ್ಲಿದರ ವರೆಗೂ ಎಲ್ಲರ ವ್ಯವಹಾರವು ಅವರಲ್ಲಿ. ಅವರಿಗೇ ಎನ್ನಲಿಂದರೂ ಅರವತ್ತು ವರುಷಗಳಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಮೊದಲಿನಿಂದ ನಿರ್ವ್ಯಸನಿಗಳಾದುದರಿಂದ, ಅವರ ಮೈಕಟ್ಟು ಧಪ್ಪುಪುಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು, ಅವರ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಗ ಭಾಸ್ಕರರಾಯ, ಒಬ್ಬ ಅಡಿಗೆಯವ---ಮೂವರೇ. ರಾಯರ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೆಂಡಂದಿರೂ ತೀರಿಹೋಗಿ, ನಮ್ಮ ಭಾಸ್ಕರ-ರಾಯನು ತಾಯಿಯಿರಲಿಲ್ಲದ ಪರದೇಶಿ ಮಗನಾಗಿದ್ದನು.

ಭಾಸ್ಕರನಿಗೆ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ವಕೀಲಿ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದ್ದನು; ಅವನಿಗೆ ಹುಡುಗಿಯ ಫೊಟೋ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಅವನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದೂ ಆಗಿತ್ತು. “ ಹಿರಿಯರಿಗೆ.... ತೀವ್ರವರಿಗೇನು ಹೇಳಬೇಕು ? ತಮ್ಮ ಮನಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು” ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದಲೂ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದನು; ಅಲ್ಲದೆ ಭಾಸ್ಕರನಿಂದ ಅವನ ಫೊಟೋವನ್ನು ತರಿಸು ಸುಂದರಮ್ಮನ ಊರಿಗೂ ಕಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರಮ್ಮನಿಗೊಂದು ದಿನನ ತಂತಿಯು ಬಂದಿತು; ಕೂಡಲೇ ಸುಂದರಮ್ಮನಾಲ್ಕು ಬಳಕೆಯ ಅರಿವೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸರೋಜನೋಡನೆ ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟಳು.

“ ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ, ಮತ್ತಾರೂ ಮಂದಿಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲೇನೇ ಮದುವೆಗೆ ಹೊರಡೋಣವೆ ? ” ಗಟ್ಟಿ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ ಯಾತಕ್ಕೆ ಮಗೂ, ನಾನೇನು ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಕಾಸನ್ನಾ

ದರೂ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವೆ ? ವರದಕ್ಷಿಣೆ ವರೋಪಚಾರವೆಂದೇನೂ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ— ಕೊಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಏನನ್ನೂ ವೆಚ್ಚಮಾಡದೆ ನೀನು ಲಕ್ಷಾಧೀಶಳಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುತ್ತೀಯೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಭಾರ ಮಾಡೋಣ ಬೇಡ.”

ಸರೋಜ ಸುಮ್ಮನಾದಳು ಮರುದಿನಸ, ಅಂದರೆ ಮದುವೆಯ ದಿನಸವೇ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಗೋಧೂಳೇ ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಸ್ವೇಶನ್ನಿಗೆ ಬಂದರು.

ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ರಾಯರೊಡನೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಮುದುಕ ಕಾರಕೂನನೊಬ್ಬನು, ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಇವರೊಡನೆ, ರಾಯರ ಕಾರು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಸ್ವೇಶನ್ನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಿತು.

“ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ತಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಯರ ಸಲುವಾಗಿ ಮನೆಮಾರುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಸಿದ್ಧರಾದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಳಿಯನು ಸಿಕ್ಕದೇ ಇರೋ ಕಾಲ. ಏನನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ನಮಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅದರ ಯಾಕೆ ಅಪ್ಪಾ ? ” ಸುಂದರಮ್ಮನೆಂದರು.

“ ಇರ್ಲೆ, ನಮ್ಮವ್ವಾ, ಬರಿ-ಬರಿ. ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಎರಡು ತಾಸವ— ಲಗೂ ನಡೀರಿ ” ಕಾರಕೂನನೆಂದನು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಶಸ್ತವಾದ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿ ತಾಯಿಮಗಳಿಗೆ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆಂದು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಹುಡುಗಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಸುಗಂಧದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಎರೆದು, ಜರತಾರಿಗಳನ್ನು ಉಡಲು ತೊಡಲು ಕೊಟ್ಟರು. ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಬಗೆಬಗೆಯ ತಿನಸುಗಳ ಉಪಹಾರವಾಯಿತು.

ಬಳಿಕ ಸರೋಜಳಿಗೆ ಮುತ್ತಿನ ಮಂಡವಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಮೈತುಂಬ ಮುತ್ತುರತ್ನದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಅವಳನ್ನು

ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಗೌರಿಯಂತೆ ಶೃಂಗರಿಸಿದರು ; ಬಳಿಕ ಮುಖದ ತುಂಬ ಜರದ 'ಮೇಲ್ದಿ'ಯನ್ನು (ಮೇಲುದವನ್ನು) ಹೊಚ್ಚಿದರು.

“ ದೊಡ್ಡವರ ಪುನಿತನ— ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮುಸುಕು ತೆಗೆಯ ಬೇಡ. ಈ ಊರಿನವರ ವಾಡಿಕೆಗೆ ಮುಖದ ಸೆರಗು ತೆಗೆಯುವದು ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲವಂತೆ ” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿ, ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಮುತ್ತೈದೆಯ ರೊಡನೆ ಅವಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಸೆಮಣೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಬೆನ್ನಗುಂಟ ತಾನೂ ನಡೆದಳು.

ಮದುವೆಗೆ ಏನಿಲ್ಲಿಂದರೂ ನೂರಾರು ಜನ ಬಂದಿದ್ದಿತು; ಆದರೂ ಚಿತ್ರದೊಳಗಿನ ಗೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ತಬ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ‘ಅಮ್ಮಯ್ಯಾ, ಇದೆಂಥ ಊರಿದು !’ ನಾನೇನು Silent Film ನಲ್ಲಿ ಕೆಲ್ಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆಯೆ ? ’ ಎಂದು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದಿತು ಸರೋಜಳಿಗೆ.

ಆಕ್ಷತೆಗಳು ಬಿದ್ದವು; ಮಾಂಗಲ್ಯ ಕಟ್ಟಿದರು; ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿರುವಾಗಲೇ ಲಾಜಾಹೋಮವಾಯಿತು. ಹೊರಗೆ ಬ್ಯಾಂಡು ಆರ್ಘ್ಯ ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವರನಿಗೆ ಹಾರ ಹಾಕುವದಕ್ಕೆಂದು, ಅವಳ ಮೇಲ್ದಿಯನ್ನು ಸರಿಸಿದರು.

ಹುಡುಗಿಯು ಮೊದಲೇ ನಾಚಿ ನಾಚಿ ಸತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ನಡುವೆಯೊಮ್ಮೆ ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿಂದಲೇ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಪತಿಯ ಪುಷ್ಟವಾದ ಕೆಸಾದ ಪಾದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವಂದಿಸಿದ್ದಳು.

ಹಾರ ಹಾಕುವಾಗ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದಳು. ಬೆಳ್ಳನೆಯ ಮೊಸೆ-ಗಡ್ಡೆಗಳ, ನೀರಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮುದಿಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ, “ ಅಯ್ಯೋ, ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ, ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ....ಬಂದಿದ್ದ....ಮಾವಂದಿರು....” ಎಂದು ಚೀರುತ್ತಲೇ ದೊಪ್ಪನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಮೂರ್ಛಹೋದಳು.

ಎಲ್ಲ ಮುತ್ಯೈದೆಯರು ಗಾಬರಿಯಾದರು.

“ ಅಂದ್ರ, ಈ ಹುಡುಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಮದುವೆ ಮುದುಕರ ಸಂಗತೀನ ಅಂತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲೇನೇ ಹಾಂಗಾರ ? ” ಒಬ್ಬಳೆಂದಳು.

ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು: “ ಆಯ್ಯೋ, ಎಲ್ಲೀದ ಗೊತ್ತಾಗತದ! ಅಕ್ಕೀ ದೊಡ್ಡವ್ವನ ಸವಿರಕ್ಕೆ ಮಾರಿಕೊಂಡಾಳ. ಈ ಮುದುಕಾ.... ಹುಡುಗೀ ಫೋಟೋ ಹುಡುಗ್ಗ, ಹುಡುಗನ ಫೋಟೋ ಹುಡುಗ್ಗೆ ತೋರಿಸಿ, ತಾನು ಅಕ್ಕಿನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾ—ಒಂದ ಎಳೆ ಕರುವಿನ ಕುತ್ತೀಗೀ ಕೊಯ್ದಾ. ”

ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಮುಖವು ಕಪ್ಪೇರಿ, ಹುಚ್ಚಿಟ್ಟಿತು. ಎಂತಹ ಅನರ್ಥವಾಯಿತು ತನ್ನಿಂದ, ಎಂದು ಆಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟಳು. ಮದುವೆ ಮದುವೆಗನು “ ಹುಡುಗೀನ್ನ ಸಂಬಾಳಿಸಿರಿ, ಆ ಮಾಲೀಗೀಲೀ ಈಗ ಇರವಲ್ಪಾಕ, ಅಕ್ಕೀಕಾಳೊಂದು ಸುಸೂತ್ರಾಗಿ ಬಿಡ್ವು ಸಾಕು ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಎದ್ದು ದಿವಾಣಖಾನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲರ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹುಕುಂ ಬಿಟ್ಟನು.

ಹುಡುಗಿ ಎಚ್ಚತ್ತಾಗ ಸುಂದರಮ್ಮ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರ ಕೈಯಿಂದ ಫೀ-ಫೂ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ ಆಯ್ಯೋ, ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ, ‘ನಿನ್ನಮ್ಮ ಇದ್ದಿದ್ದೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೆಳೇ ? ’ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ಈಗ ನನಗಾಯಿತೇ, ಪಿಶಾಚಿ ! ಐದು ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಮುದುಗೊಬ್ಬಗೆ ಅಹುತಿ ಕೊಟ್ಟೆಯಾ ? ನಿನಗೆ ಹಣ ಬೆಂಕಿದ್ದರೆ ಹೇಳಬಾರದಿತ್ತೆ, ನಾನು ನನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರವನ್ನೂ ನಿನಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆ.... ದೊಡ್ಡಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನ ಅರ್ಥ ಈಗ ನನಗಾಯಿತೇ.... ಆಯ್ಯೋ ಅಮ್ಮಾ, ನೀನಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡ್ತಿದ್ದೆಯೇ.... ಆಯ್ಯೋ, ಅಮ್ಮಾ.....”

*

*

*

ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಸೂಟಗಿಂದು ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದ ಭಾಸ್ಕರನು ಮರಳಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದನು. ತಂದೆಯ ಕಪಟತಂತ್ರವನ್ನು ಗೆಳೆಯರಿಂದ ಸ್ವೇಶನ್ನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಬೆಪ್ಪಾದನು.

“ ತಾನೇನು ಮಾಡಿಕೊಡತೇನಿ ಆ ಹುಡುಗೀನ್ನಂತ ಹೇಳ ಬೇಕಿತ್ತು ನನಗ, ನಾಯೇನ ಬ್ಯಾಡಂತಿದ್ದೆ ? ಸ್ವತಃ ನನ್ನ ಕೈಲೆ ಅಪ್ಪನ ತಲೀಮಾಲ ಈಗ ಎರಡು ಸಾರೆ ಹ್ಯಾಂಗೂ ಅಕ್ಷತಾ ಹಾಕಿದ್ದೆ. ಇನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆ ಹಾಕಿದ್ದೆ ಅಲ್ಲ, ಲಗ್ನದ ಸುದ್ದಿ, ಕಡಿತನ- ಕಾನೂ ಇಷ್ಟು ಗುಪ್ತಾಗೆರಸ ಹ್ಯಾಂಗ ಉಳಿತು, ಆ ಹುಡುಗೀರಸ ಅವಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದರ ಹ್ಯಾಂಗ, ಎಲ್ಲಾನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯನಕ ಆಗೂ ಹಾಂಗದನಪಾ ! ”

ಒಬ್ಬ ಗಟ್ಟಿಗ ಗೆಳೆಯನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. “ ತಮ್ಮಾ, ಅದೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಹತೀಲಿರೋ ದುಡ್ಡಿನ ಬಲಾ ನೋಡು. ಹುಡುಗ್ಗಿ ಹುಡುಗ್ಗಿ — ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೋಸಾ ಮಾಡಿದಾ. ಎಲ್ಲಾರ ಬಾಯಾಗ ದುಡ್ಡು ತುಂಬಿ, ಲಗ್ನದ ಸುದ್ದಿ ಅವರ ಬಾಯಾಗಿಂದ ಹೊರಗ ಹೋಗದ್ದಾಂಗ ಅವರ ಬಾಯಿ ಬಂದಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಾ.... ”

ಭಾಸ್ಕರನಿನ್ನೂ ಆಭ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ಅವಿನಾಹಿತನು. ಸರೋಜಳಂತೂ ರಂಗರಾಯರ ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಆದರೂ ರಂಗರಾಯರು ಬಡ್ಡಿಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ದಿವಾಣಖಾನೆ ಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಭಾಸ್ಕರನು ಅಳುತ್ತಿದ್ದು ಸರೋಜಳು ಸಂತೈಸುತ್ತಿರುವದನ್ನೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸರೋಜಳು ಅಳುತ್ತಿದ್ದು ಭಾಸ್ಕರನು ಸಂತೈಸುತ್ತಿರುವದನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನೇನೋ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಕಂಡಿರುವನೆಂದು ಜನರು ಅಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.... ಅದು ಸಟೆಯೋ, ದಿಟವೋ, ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇ ಗೊತ್ತು.

ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ—

ನಾನೇನು ನಿಮ್ಮಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಕವಯಿತ್ರಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಕತೆ-
ಗಾರ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಏನೋ, ನಿಮ್ಮಂಥ ದೊಡ್ಡ ಬರಹಗಾರರು
ಬರೆದವುಗಳನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆ ಮಾತ್ರ
ಇದೆ. ಇದೇನು, ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆಂದು ಹೊರಟವಳು ಎಲ್ಲಿಗೋ
ಬಂದೆನಲ್ಲ.... ? ನೆನಪಾಯಿತು. ನಾನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದು
ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಿನ ವಿಷಯ. ವಿಷಯವೆಂದೊಡನೆ
ಅದೇನು ಗಹನವಾದ ವಿಷಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿರಿ ಮತ್ತೆ ! ಏನೋ
ಒಂದು ನಗೆಮಾತು. “ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ” ಎಂದು
ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ “ ನಾನು ಆಗ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಚಿನ್ನದಾಭರಣಗಳ
ನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಜರತಾರಿಯ ಉಡಿಗೆಯನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡು,
ಧಳಕು - ಬೆಳಕು - ಒನವು - ಒಯ್ಯಾರಗಳಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತ ಬಂದು,
ಮುಖ್ಯ ‘ ಅವರಿ ’ ದುರಿಗಾಗಲಿ, ‘ ಅತ್ತಿ ’ ಯವರೆದುರಿಗಾಗಲಿ
ಅಥವಾ ಮತ್ತಿನ್ನಾರೋ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒನರೆದುರಿಗಾಗಲಿ
ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಸಂಗತಿ ಇರಬಹುದು ” ಎಂದು ತಾವು
ಊಹಿಸಿರಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ನನ್ನಂತಹ ಇನ್ನಾವ ಹುಡುಗಿ-
ಯನ್ನೇ ಆಗಲಿ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಹುಡುಗಿಗೂ ಸಿಂಗಾರ-
ಬಂಗಾರಗಳಿಂದ ಅಂದಚಂದವಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಾಗುವ-
ದುಂಟು; ಇತ್ತವಳ ತಾಯಿತಂದೆಯವರಿಗೂ, ಹೆರವರಿಂದಾದರೂ
ಆಗಲಿ, ನಾಲ್ಕು ಎರವಿನ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಹುಡುಗಿಯ ಮೈಮೇ-
ಲಿಟ್ಟು ಹುಡುಗಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ತೋರಿಸಿ, ತಾವು
ಬಡವರಿದ್ದರೂ ಬಲ್ಲಿದರಂತೆ ಬೀಗರೆದುರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು
ಹಾತೊರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಉಂಟು. ಅದಕ್ಕೆಯೇ ನಾನಂದದ್ದು
ಸಿಂಗಾರದ ಸೊಬಗನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಲಿರುವೆನೆಂದು ನೀವು ತರ್ಕಿಸಿರ-

ಬಹುದೆಂದು. ಹಾಗೆ ಊಹಿಸಿದ್ದರೆ ಊಹಿಸಬೇಡಿರೆಂದು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ನಾವು ಬಡವರಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಜನರಿಗಾಗಲಿ, ನೋಡಬಂದವರಿಗಾಗಲಿ, ತೋರಿಕೆಯ ಸಿರಿವಂತಿಕೆ, ಹುಡುಗಿಯ ಜಿಲುಪಿಕೆ ಯಾವುದೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮಾತೇ ಬಿಡಿನ್ನು ಇಲ್ಲಿ.

ಗೆಳೆಯನೊಡನೆ ಇಂತಹ ದಿನ ಬರುವರೆಂಬುದಾಗಿ ಮುಂಗಡವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುನ್ನಾದಿನವೇ ನಮ್ಮಕ್ಕ-ಭಾವಂದಿರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಯಿತು. ಆ ದಿನವೂ ಬಂದಿತು. ಮನೆಯನ್ನು — ಮನೆಯನ್ನು ವದಕ್ಕಿಂತ ನಾವಿರುವ ಮನೆಗೆ ಹುಲ್ಲುಗುಡಿಸಲು ಎಂದರೇನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಪ್ಪುವದು. ಜಳಜಳ ಕಸಗೂಡಿಸಿಟ್ಟು ಒಂದು ಜಮಖಾನೆಯನ್ನು ಹಾಸಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬಡವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಇನ್ನಾವ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಗಬೇಕು? ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮವ್ವ-ಅಕ್ಕ ಕೂಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಹಾ-ಫಲಾಹಾರದ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಏನೋ ಬಹಳೇ ಗಡಿಬಡಿಯ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಂತೆ ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಓಡಾಡತೊಡಗಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೂ ಆಯಿತು. ಅಳಿಯ ದೇವರು ಇನ್ನೂ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಚಿಂತೆ ಮನೆಯವರಿಗೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಬರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಮೂರು ಬಡಿದು ಹೋಯಿತು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರು ' ಇನ್ನೂ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ? ' ಎಂದು ಹುಬ್ಬು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿಸಿ ಬೀದಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿಯೇ ನೋಡುವರು. ' ಏತಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ದಾರಿ ನೋಡುವಿರಮ್ಮಾ ? ಬರುವವರಾದರೆ ಬಂದಾರು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬಿಟ್ಟಾರು ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ, ಒಳಗೊಳಗೆ ಏತಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಕಾತರಳಾಗುತ್ತ, ತಾಯಿಗೆ ಕೇಳುವ ನೆವಮಾಡಿ ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಸುಳಿದಾಡತೊಡಗಿದೆ. ' ಬರುವದು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆಯೇ

ತಿಳಿಸಬೇಕಿತ್ತು ? ಸುಮ್ಮನೇ ಮಧಾಹ್ನಕ್ಕೆಂದು ಏತಕ್ಕೆ ಹೇಳಬೇಕು ? ' ಎಂದು ನಿರಾಶೆಯಿಂದಲೂ ಅಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ನಾನು ಒಳಗೊಳಗೇ ಕುದಿಯಹತ್ತಿದೆನು. “ ಈಗಲೇ ಏತಕ್ಕೆ ಹಾಸಿಟ್ಟಿರಿ ? ನೀವು ಹುಚ್ಚು ಮಂದಿ ! ” ಎನ್ನುತ್ತ ಹಾಸಿದ್ದನ್ನು ಗೂಡಿಸಹತ್ತಿದೆ.

ಆಂತೂ ಇಂತೂ ಸಾಯಂಕಾಲವಾಯಿತು; ರಾತ್ರಿಯೂ ಆಯಿತು. ಹೊರಗೆಲ್ಲ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮೋಡ ಮುಸುಕಿತು; ಸುರಿಮಳೆಯು ಸುರಿಯುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಇತ್ತ ನನ್ನೊಳಗೂ ಚಿಂತೆಯ ಕಾರ್ಮೋಡ ಕವಿದು, ಅಳುವಿನ ಸುರಿಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುವದೋ ಎಂದು ಎನಿಸಹತ್ತಿತು. ಮುಗಿಲಲ್ಲಿಯೆಂದರೆ ಆಗಾಗ ಚುಣುಕುತಲಿದ್ದ ಕೋಲ್ಮಿಂಚಿನ ಬಿಳಿಕೇ ಹೊರತು, ಚಿಕ್ಕ-ಚಂದ್ರಮರ ಬಿಳಿಕಿರಲಿಲ್ಲ; ನೋಡಿದರೆ ಆಗ ಹುಣ್ಣಿವೆಯು ತೀರಾ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿತ್ತು. ನನ್ನಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಹ ನಿರಾಶೆಯ ಕಾರ್ಮೋಡದ ಹಿಂದೆ ಆಸೆಯ ಮಿಂಚು ಮಿಂಚುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗೆಲ್ಲ ವಿದ್ಯುದ್ವೀಪಗಳು ಮಿಣುಗಿದವು. ದಾರಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದಂತೆಯೇ ಕಂಡವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗುಡುಗು-ಮಿಂಚು ಬಹಳವಾಗಿ, ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅರ್ಧಟಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿತು ಮಳೆಯು; ಕಲ್ಲು ಸುರಿದಂತೆ ಸುರಿಯಿತು. ರಾತ್ರಿಯ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ನೀರೇ ನೀರಾಯಿತು. ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಮೋಡದೊಳಗಿನ ನೀರೆಲ್ಲ ಬಸಿದು ಹೋಯಿತೆನ್ನುವಂತೆ ಮಳೆಯು ನಿಂತಿತು. ಅದೊಂದು ನನ್ನ ಸುದೈವ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಗಳು ಕಳ್ಳನಂತೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹಣಕಿ-ಮಿಣುಕಾಡಹತ್ತಿದವು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಚಂದ್ರನೂ ಕಾಣಹತ್ತಿದನು. ಆದರೆ ನನ್ನ ' ಚಂದ್ರಮ 'ನು ಇನ್ನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ? ಕೆಲಸವೂ ಊಟವೂ ಬೇಜಾರವಾದವು. ನಾನು ಊಟ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅಕ್ಕ-ಭಾವ ನೊದಲಾದವರೇಕೆ ಬಿಟ್ಟಾರು ? ಚಿಂತೆಯು ನಸುವಾದರೂ ಕಡಿನೆಯಾಗಲಿಯೆಂದು

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಟಕ್ಕೆ ಹಾಕತೊಡಗಿದೆ. ಅದರ ಪುಣ್ಯವಾಗಲೇ ಫಲಿಸಿತು. ಭಾವನ ಗೆಳೆಯ ಬಂದು, 'ಹುಡುಗ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ!' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಅದರೇನು ಪ್ರವಾಸದ ಶ್ರಮದಿಂದಲೂ ಮಳೆಯಾಗಿದ್ದ ಮೂಲಕ ಬಿಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟು ಚಳಿಯಿಂದಲೂ ಕಂಗೆಟ್ಟವನಾದುದರಿಂದ, ಮರುದಿನವ ಮುಂಜಾನೆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ನಮ್ಮಕ್ಕನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉಲ್ಲಾಸ, ಹೊಸ ಭಾವನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ. ಆಕೆ ಬಂದವರ ಕೂಡ, 'ನಮ್ಮತಂಗಿಯನ್ನು ನಾಳೆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಲೊಲ್ಲರೇಕೆ, ಅದರೆ ಅವರನ್ನು ನಾವು ರಾತ್ರಿಯಿದ್ದರೂ ಈಗಲೇ ಯಾವ ಅಂತಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೀವೆ! ಒಂದೆರಡು ಗಂಗೆ ಈಗಲೇ ಕರಕೊಂಡು ಬನ್ನಿರಿ!' ಎಂದಳು. 'ಅವರಿ'ಗೂ ಸಹ ಈ ಮಾತು ರುಚಿಸಿತೇನೋ, ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟರು. ನನ್ನಿಂದಲೇ ಬೇರೆ ಫಲಾಹಾರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಹಚ್ಚಿ, ಅದನ್ನು ಯು ಅಕ್ಕ ಹೊರಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಫಲಾಹಾರ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಅಳಿಯದೇವರಿಗೆ ಕತ್ತಲೆಯಾದೀತೆಂಬ ಭಯ ತೋರಿಸಿದಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ, ಇನ್ನೂ ೩-೪ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಒಂದೆರಡು ಗೋಡೆಗೆ ಹಾಕಿ, ಒಂದೆರಡು ಅವರೆದುರಿಗಿಟ್ಟಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೊಳ್ಳೆಯ ನಗು ಬಂದಿತು. ಫಲಾಹಾರವಾಯಿತು. ಇನ್ನೇನು, ಮೂವರೂ ಎದ್ದು ಸಿನೇಮಾಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ನನ್ನನ್ನೂ ಆಗ ಕೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸಿನೇಮಾ ಬಿಟ್ಟು ಬಳಿಕ, ಭಾವ ಒಬ್ಬರೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. 'ಅವರೂ' 'ಗೆಳೆಯ'ನೂ ಗೆಳೆಯನ ಮನೆಗೆ ಹೋದರಂತೆ.

ಮರುದಿನವ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಸಗೂಡಿಸಿದೆವು. ಅಕ್ಕನ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆನೇನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ನಾನು 'ಸಾರಸ್ವತ' ಫ್ಯಾಶನ್ನಿನ ಹೆಣೆಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡೆನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಯಿತು. ನನ್ನ 'ಸೂರ್ಯ'ನೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಹೊತ್ತು ಸಮೀಪಿಸಿತು. ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಪತ್ತಲ-

ವನ್ನು ಟ್ಟು, ಮುಗಿಲುಬಣ್ಣದ ರೇಶಿಮೆಯ ಜರಿಯಂಚಿನ ಬ್ಲಾಕ್ವೆಜ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಬರಿಯ ನನ್ನ ಹೆಳಲನ್ನು ನೋಡಿದರೇನೇ ನನ್ನನ್ನಾಗ 'ನಾಗವೇಣಿ'ಯೆಂದು, ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನವರಡು ಬೆಂಡೋಲಿಗಳು, ಕೊರಳಲ್ಲಿಯೊಂದು ಏಕಾವಳಿ. ಇದು ನನ್ನ ದಿನದ ಪದ್ಧತಿಯೇ. ಅಂತೂ ಆಯಿತು ನನ್ನ ಶೃಂಗಾರ. ಗೆಳೆಯನ ಕೂಡ ನನ್ನ 'ಅವರು' ಬಂದರು. ನನಗೆ ತಮ್ಮದುರಿಗೆ ಬರಹೇಳಿ ಕಳು ಹಿದರು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಉತ್ಸಾಹ ಉಲ್ಲಾಸಗಳು ಆಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಾಯವಾದವು. ಎದೆಯು ಡವಡವ ಹಾರಹತ್ತಿತು; ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬೆವರಡರಿತು. ನಾಚಿಕೆಯು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಮುಸುಕನ್ನು ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಗಾಬರಿಯಾದಂತಾದೆ. ಹೇಗೋ ಬಂದು ಅಕ್ಕ-ಭಾವ ಇವರ ನಡುವೆ ಕುಳಿತೆ. 'ಅವರು' ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಆಯಿತು. ನಾನೂ ನಡುನಡುವೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಳುವಿನಿಂದಲೇ ಓರಿನೋಟ ಚೆಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಭಾವಿ: 'ಅವರನ್ನು' ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹುಡುಗಿಗೆ ಓದಹೇಳಿರಿದರು. ಮೊದಲು ಕನ್ನಡ ಓದಿದೆ; ಆ ಬಳಿಕ ಮರಾಠಿಯೂ ಆಯಿತು; ಮರಾಠಿಯಿಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾಹರಣ ನಾಟಕ ದೊಳಗಿನ ಕಚ-ದೇವಯಾನಿಯರದೊಂದು ದೃಶ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಇಂಗ್ಲೀಷು ಓದಿಸಿರಿದರು. ಅಕ್ಕ ಚಟಕ್ಕನೆದ್ದು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದು, ಅದರೊಳಗಿನದೊಂದು ಪಾಠ ಓದಹೇಳಿದಳು. ಅದೂ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ, ಶಿಕ್ಷಿಸಿಯರನ 'ಮರ್ಚೆಂಟ್ ಆಫ್ ವೇನಿಸ' ದೊಳಗಿನ ಅ್ಯಂಟೋನಿಯೋನೋಡನೆ ಪ್ರೋರ್ಶಿಯಾ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣವೇ ಇರಬಾರದೇಕೆ? ಎಲ್ಲರಿಗೂ ರುಚಿಸುವಂತೆ ಒಳಗೊಳಗೆ ನನಗೂ ರುಚಿಸಿತು. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಓದಲೇಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಓದಿದೆ. 'ಹಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದೆ?' ಎಂದರು. ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿ ನಮ್ಮಕ್ಕೆ 'ಬರುವದು, ಹಾಡಲು ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವಳು' ಎಂದಳು. 'ಹಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಓದುವಾಗ ಕೇಳಿದ ಆಕೆಯ ಇಂಪು ಧ್ವನಿಯ ಮೇಲಿಂದ ನನಗಾಗಲೇ ಅನಿಸಿತು' ಎಂದು ಅವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಾಯಿತು. ನಾನು ತಮ್ಮ

ಮನಸಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನಾಗಿ ಹೇಳಿ, ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಸಹೇಳಿದರು; ಏಕೆಂದರೆ, ನಾನು ಇಂಗ್ಲೀಷು ಕಲಿತವಳು. ಅಡಿಗೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ ಆಯಿತು. ಉತ್ತೀರ್ಣಳಾದೆ. ' ನೀರು ಹೊರುವ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಿರೇನು ? ' ಎಂದು ಭಾವ 'ಅವರಿ'ಗೆ ನಗೆ ಯಾಡಿದರು. 'ನಾವೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವವರಿದ್ದೇವೆ, ಕೇರಂ ಬೋರ್ಡಿನಲ್ಲಿ' ಎಂದು ನಮ್ಮ ತಂದೆ ನಗೆಯಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ತಾಂಬೂಲ ತಿಂದ ಬಳಿಕ ' ಅವರು ' ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಹೊರಟರು. ಭಾವ ಕಳಿಸಲಿಕ್ಕೆಂದು ಮುಂಚೆಯ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಹೋದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ, ' ಅವರು ' ಸಾಕ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಪೇಪರನ್ನೂ ಮರೆತು ಹೋಗಿದ್ದಾರಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ನನ್ನ ' ಅವರು ' ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಕೇಳದಂತೆ ನಟಿಸಿ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಓಹೋ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಭಾವೀಪತ್ತಿಯನ್ನು ಆ ನಿಮಿತ್ತ ಮಾಡಿ ನೋಡಬರುವವರಿರುವರೇನು ?—ಎಂದು ಗುಣಗುಣಿಸುತ್ತ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ತಮಾಷೆ ನೋಡಿರಿ, ಅವನ್ನಾರೂ ತೆಗೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ; ರಾತ್ರಿ ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಯಿತಾದ್ದರಿಂದ, ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಆ ಕೆಲಸವು ಬಂತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಕದ್ದಿಟ್ಟೆನೆಂತಲೂ ' ಅವರೇ ' ಇಟ್ಟುಹೋದರೆಂತಲೂ ಇಬ್ಬರೂ ಏನೇನು ಮಾಡಿದರೋ ಎಂತಲೂ ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿ ನಗಲಿಕ್ಕೆ ಇದ್ದೊಂದು ನಿಮಿತ್ತವು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೆ ಇನ್ನೂ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಕಸವು ಸಹ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಆಗಲೇ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರಲ್ಲ ಅಳಿಯದೇವರು ! ಮತ್ತೆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗಲಿಯೆಂದರು. ಉತ್ತೀರ್ಣಳಾದೆನೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೇ? ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ಎದ್ದರು, ಇನ್ನೂ ಅವಕಾಶವಿದ್ದಾಗಲೆ. ನಮ್ಮ ಭಾವನವರು ಆಗ ' ಹೋಗುವಿರಂತೆ ಬನ್ನಿರಿ ' ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಅಟ್ಟಿದ ಮೇಲಣ ಒಂದು ಕೋಣೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಬಾಗಿಲು ಇಕ್ಕಿಕೊಂಡರು; ಇವರದೊಂದು ಸರಳಸ್ವಭಾವ —ಯಾರೇ ಅಪ-

ರಿಚಿತರಿರಲಿ, ಅವರೊಡನೆ ತಾವು ತಮ್ಮವರೇ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದು—ಅದರಂತೆ ಅಂದು ನನ್ನ 'ಅವರ' ನ್ನೂ ಕರೆದೊಯ್ದರು ಭಾವಯ್ಯನವರು. ನನಗನಿಸಿತು ಅವರು ನನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದ ಹೊಸ ಅಳಿಯನೊಡನೆ ಇನ್ನೆನು ಮಾತನಾಡುವರು? ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಬಲವಾದ ಆತುರತೆಯಿಂದ ಮನಸು ಹಾತೊರೆಯಹತ್ತಿತು. ಮುಂಜಾನೆಯ ಹೊತ್ತಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ನಾನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನುಸುಳಿದವಳೇ ಅಟ್ಟವನ್ನೇರಿದೆ; ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದೆ; ನನ್ನ ವಿಷಯವೇ ಇರಬೇಕೆನಿಸಿತು. ನಾನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟಾಗ ಭಾವಯ್ಯನವರೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಭಾವನವರು:—ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಲ್ಲವೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ?

(ನಾನು ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ, ಏನು ನನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆಯೇ? ಇನ್ನೂ ಏನೇನು ಉಳಿದಿದೆಯೋ? ಎಂದುಕೊಂಡೆ.)

ಅವರು:—ನಿನ್ನೆ ನೋಡಿದಾಗಂತೂ ಬಲಗಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗಿ ಕಂಡಿತು.

(ಏನು? ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡೆ? ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಕುರುಡಾಗಿರಬಹುದು! ಮನೋಹರವಾದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಂತೆ ಕುರುಡು!)

ಭಾವನವರು:—ದೃಷ್ಟಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ; ಬೇಕಾದರೆ ಸಂಜೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು.

(ಇದೇನು? ಅಂತೂ ದೃಷ್ಟಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವದೆಂದು ಹೇಳುವ ಭರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡೆಂದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಒಪ್ಪಿದಂತಾಯಿತಲ್ಲ?)

ಅವರು:—ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಕಾಲು ಕುಂಟಿರಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನೆ ನಡಿಗೆಯ ಮೇಲಿಂದಲೇ ನನಗನಿಸಿತು.

(ಅವ್ವಯ್ಯಾ, ಇದೇನು ? ನಾನು ಕುಂಟೆಯೂ ಆದೇನೆ ? ಎಲ್ಲಿ, ಎರಡೂಕಾಲು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವವಲ್ಲ ? ಏನು ನನ್ನ ಹಣೆಬರಹವಾಯಿತಿದು ?)

ಅವರು:—ಕೂದಲು ಬಿರುಸಾಗಿಯೂ ದಪ್ಪವಾಗಿಯೂ ಕಂಡೆವು.

(ಆ ! ನನ್ನ ಕೂದಲು ದಪ್ಪೇ ? ಕಳೆದ ವರುಷ ಕಟ್ಟಿನ ಜ್ವರದಿಂದ ಬಿದ್ದಿದ್ದೆ, ಸತ್ತುಸತ್ತು ಉಳಿದಿದ್ದೆ—ಪುನಃ ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ಕೂದಲು ಉದುರಿದವು. ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿರುಸು ಇದ್ದವು. ಈಗಂತೂ ಬಹಳೇ ಮೆತ್ತಗಾಗಿದೆ. ರೇಶಿಮೆಯನ್ನು ಸಹ ನಾಚಿಸುವಷ್ಟು ಮಿದುವಾಗಿದ್ದ ಈಗಿನ ನನ್ನ ಕೂದಲು ಬಿರುಸಂತೆ ! ದಪ್ಪವಂತೆ !! ಬೇಡವೇ ಬೇಡ; ಇಂಥಾ ಪರಿಯಿಂದ ಈ ಮಹಾರಾಯನನ್ನು ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಲೇ ಒಲ್ಲೆನು.)

ಅವರು:—ಬುದ್ಧಿಯೇನೋ ಚುರುಕು ಕಾಣುವದು.

(ಓಹೋ ! ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಮಾತ್ರ ಚುರುಕು ಎಂದಷ್ಟು ಒಪ್ಪುವನೆ ? ನನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದವನಂತೇನೋ ಸುಮ್ಮನೇ ನಡೆಸಿದ್ದಾನಷ್ಟೇ !)

ಭಾವನವರು:—ಅಹುದು. ಬುದ್ಧಿಯು ಬಹಳೇ ತೀಕ್ಷ್ಣವುಂಟು.

ಅವರು:—ಧ್ವನಿಯೊಂದು ನನ್ನ ಮನಸಿಗೆ ಬಂದಿತು; ಬಾಯಿ ತೆಗೆದರೆ ಹುಲಿಯು ಗುಡುಗುಹಾಕಿದಂತಾಗುವದು.

(ಏನು, ನನ್ನ ಧ್ವನಿಯು ಹುಲಿಯ ಗರ್ಜನೆಯಂತಿದೆಯೇ ? ಅಷ್ಟು ಕರ್ಕಶವೇ ? ಆಗಲಿ—ನನ್ನ ಧ್ವನಿಯು ಕರ್ಕಶವೇ ಆಗಲಿ, ಹೇಗೇ ಇರಲಿ; ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನೆ, ಬರೀ ನನ್ನ ಓದಿನ ಮೇಲಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅದು ಬಹಳೇ ಇಂಪಿರಬೇಕೆಂತಲೂ,

ಹಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರಬೇಕೆಂತಲೂ ತಮಗನಿಸಿತೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲ ? ಅಂದರೆ ಇಂಪು-ಕರ್ಕಶಗಳ ಭೇದವೇ ಇಲ್ಲೇನೋ ಇವರಿಗೆ ! ಇವರಿಗೆಲ್ಲೆಯೋ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ—ನಿಜ, ಇವರಿಗೆ ಹುಚ್ಚೇ ಹಿಡಿದಿದೆ.)

ಭಾವನವರು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು.

ಅವರು:—ವಯಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚೇ ಇದ್ದಂತಿದೆ.

ಭಾವನವರಿಂದ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ.

(ನನಗೆ ವಯಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆಯೇ ? ಇನ್ನೂ ೧೪ ರಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ವಯಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಂತೆ ! ತಾವೇ ನನಗಿನ್ನೂ ತಕ್ಕವರಾಗದೆ, ಹಿರಿಯರೇ ಆದಾರು.... ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗೊಂದಲವೇಕೆ ? ಇದೇನು, ಭಾವನವರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತಿರುವರಲ್ಲ ? ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಯಂತೂ ಹೀಗೆ ಇದೆ, ಬೇಕಾದರೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬಂದ ಹಾದಿಗೆ ಸುಂಕವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೋಗಿರೆಂದು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿಬಿಡಬಾರದೇ ? ಭಾವನಿಗೂ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತೆ ಕಾಣುವದು.)

ಅವರು:—ಕಳೆದ ವಾರ ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದೆನು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರು ನೋಡಿ ಸಮ್ಮತಿಸಬೇಕು; ಅಂದರೆ ಕೆಲಸವು ಪೂರ್ಣವಾದಂತಾಯಿತು.

(ಹಾಗಾದರೇನು ? ನನ್ನನ್ನು ನರಿಸುವ ಮಾತೇ ದೂರ. ಪಂಥರಪುರದ ಹುಡುಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿದೆಯಂತೆ ! ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಬರೋಣವಾಯಿತು ?)

ಅವರು:—ಮೈ-ಕೈಯಿಂದ ದುಂಡಗಿದ್ದು, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿಯಿದೆ; ನೀಳವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿವೆ.

(ನನ್ನ ಮೈ-ಕೈಗಳೇನಾಗಿದೆ? ನಾನೇನು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿ ಇಲ್ಲವೇ? ಕಳೆತ ಕವಳೇ ಹಣ್ಣಾಗಿವೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು; ನನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿದ್ದಷ್ಟು ತೇಜವು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹೇಳುವರಲ್ಲ?)

ಅವರು :- ನೂರರಲ್ಲಿ ತೊಂಬತ್ತರೊಂಬತ್ತು ಪಾಲು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವದೆಂಬ ಆಸೆ ನನಗಿದೆ.

(ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನೇ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರಲ್ಲವೇ? ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲರೇಕೆ! ಆದರೆ ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ನನಗೆ ಕುರುಡಿ-ಕುಂಟೆಯೆಂದು ಹೆಸರಿಡುವದು ಏನು ಕಾರಣ? ಇತ್ತು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲ, ಅತ್ತು ಸುಮ್ಮನಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತಿಲ್ಲ! ಇದೇನು ಅಸಹ್ಯವಿದು ?)

ಭಾವನವರು :- ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಿರಿ; ಮನಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಬಗೆಹರಿಸಿದರಾಯಿತು.

(ಬಗೆಯೇನೆಂದು ಹರಿಸುವರು ? ಇಷ್ಟೇಕೆ ನಮ್ಮ ಭಾವನವರು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರೋ ಏನೋ! ನಮ್ಮ ಭಾವನವರೂ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅರೆಹುಚ್ಚರೇ ಇದ್ದಾರೆ—ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ವರ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ!)

ಅವರು :- ಒಳ್ಳೆದು ನೋಡುವಾ. ಒಂದು 'ಕಾರನ್ನೇ' ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ; ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿರಿ, ಹೋಗಿ ಬರುವೆ. ವಾರವೊಂದು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬರುವೆನು.

(ಓಹೋ, ಕಾರೇನು ಪಂಥರಪುರದ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಗೆ ತಿರುಗಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕಂದೇನು ? ಹಾಗಾದರೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವದಂತೆ?..... ಈ ಕುರುಡಿಕುಂಟೆಯ ಪರಿಹಾಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಲ್ಲವೇ ?)

ಭಾವ :— ಆಗಲಿ, ಹೋಗಿಬನ್ನಿರಿ, ನಮಸ್ಕಾರ. ಸುರಕ್ಷಿತ ಮುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಿರಿ.

ಇನ್ನು ಹೊರಬೀಳುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನಿಳಿದು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದೆನು.

ಅವರು ಹೋದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಚಹಾ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಬಂದಿತ್ತಲ್ಲ ಸವಾರಿಯು ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಧುಮ್ಮಿತ್ತು! ನಾನು ಫಕ್ಕನೆದ್ದು ಓಡಿದೆ. ನಮ್ಮಕ್ಕ ಕೇಳಿದಳು: “ ಏಕೆ ಅಳಿಯದೇವರೇ ? ನೋಟಾರು ತಪ್ಪಿತೇ ? ” “ ಅಹುದು. ” ಎಂದರು. “ ಹಾಗಾದರೆ ಇಷ್ಟೊತ್ತು ಎಲ್ಲಿದ್ದಿರಿ ? ” ಎಂದು ಭಾವ ಆತುರದಿಂದ ಕೇಳಿದರು. “ ಗೆಳೆಯನಲ್ಲಿ ” ಎಂದರು.

ಈ ಬಾರಿ ಮಾತ್ರ “ ಅವರು ” ಹೊರಗೆ ಎದುರಿಗೆ ಇರುಇರುವಾಗಲೇ ನನ್ನ ಭಾವ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಹಾಸಿಸಿದರು, ಚಹಾ ಕೊಡಿಸಿದರು, ದೀಪಗಳನ್ನಂಟಿಸಹೇಳಿದರು, ಮತ್ತೇನೇನೋ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವರೆದುರಿನಿಂದ ನಾನು ಏಳಿಂಟು ಬಾರಿ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ನಿಜ! ಮುಂಜಾನೆ ಕುರುಡಿ-ಕುಂಟೆ ಅಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಭಾವನಿಗೆ ನೋವಾಗಿರಬೇಕು; ‘ ಅವರಿ ’ ಗೂ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆನಿಸಿರಬೇಕು; ಅಂತೇ ಅವರೂ ಬಂದರು; ಇವರೂ-ನಾನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟಾಗ ನಡೆದ ಮಾತಿನಂತೆ ಸಂಜೆಯಾದ ಬಳಿಕ ನನ್ನನ್ನು ಓಡಾಡಿಸಿ ನನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು.

‘ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ’ ನಡೆದ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಯಾರ ಮುಂದೆಯೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಆದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಮಂದಿಗೆ ತೋರಿಸಿ, ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನಾಗಿ ಏಕೆ ಗುರಿಯಾಗಲಿ? ಒಳಗೊಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಷ್ಟೋಸಾರೆ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅರು ತಿಂಗಳಾಗಿ ಹೋದವು ಆ

ಮಾತಿಗೆ. ನನ್ನ ಭಾವೀ 'ಅವರ' ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ವಿವಾಹವು ಬಹು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಜರುಗಿತು. ವಿಜೃಂಭಣೆ ಎಂದೇಕೆ ಅನ್ನುವೆನೆಂದರೆ, ದೈವುಳ್ಳವರ ಮನೆಯ ಮದುವೆ-ಮಂಜಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದಾದ ಯಾವ ಬಗೆಯ ನ್ಯಾಯ—ನಿಗದಿಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಬಡತನದಿಂದಾದರೂ ಬಹು ಸಮಾಧಾನ ಕರವಾಗಿ ಆಯಿತು. ತೃಪ್ತಿ-ಸುಖ-ಸಮಾಧಾನಗಳಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ವಿಜೃಂಭಣೆಯು ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾವದಿದೆ?

ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ, ನಾನು, ನನ್ನವರಿಗೆ ಕಾರವಾರಕ್ಕೆ ಚಾಕರಿಯಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರ ಪ್ರೇಮವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಅವರಿಂದ ನನಗೆ ಸುಖ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವರು ನನ್ನ ಮೇಲಿಟ್ಟ ಕುಂದು ನೆನೆದು ಕೊರಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತದ 'ಕಾರಿ'ನಲ್ಲಿ ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಾಡಲಿಕ್ಕೊಂದು ಸಮುದ್ರ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆವು. ಆಗಂತೂ ನನಗೆ ಪಂಥರವುರದೊಳಗಿನ ಆ ಆಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಸವತಿಯ ನೆನಪಾಯಿತು; ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನೆನಪಾಯಿತು! ಜನರ ಗಲಾಟೆಯಿಲ್ಲದ ರಮ್ಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಬಂಡೆಗಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತೆವು. ಆಗ ಅವರೊಬ್ಬರೇ ಇದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಂತೂ ನನ್ನ ದುಃಖವು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಉಮ್ಮಳಿಸಿ ಹೊರಚಿಮ್ಮಿತು; ಅದರೊಡನೆ ಉದ್ವೇಗವೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆ ಮಾತನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಯೇ ತೀರಬೇಕು, ಅಂತಹ ಕುರುಡಿ-ಕುಂಟೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮದುವೆಯಾದರೆಂಬ ಮಾತನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಹಂಗಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ದೃಢ-ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದೆನು; ಆದರೆ ಕೇಳಲು ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದು. ಕೈಕಾಲು ನಡುಗಹತ್ತಿದವು; ಮುಖವು ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು; ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಿ ನನ್ನವರು ಬಹಳೇ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರು: 'ಇದೇನು ಮನೋರಮೆ, ಮುಖನ್ನೊಮ್ಮೆಲೇ ಬಾಡಿಸಿದೆ? ಅಳುವಿಯೇಕೆ? ಏನಾಯಿತು? ಇಷ್ಟು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಇಬ್ಬರೇ ತಿರುಗಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಾಗ, ಗಳಿಗೆಯ ಹೊತ್ತನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಮೋಜಿನಿಂದ ಕಳೆದು ಅನಂದಪಡೋಣ ಬೇಡವೆ? ಹೀಗೇಕೆ ಕಳೆಗುಂದಿದೆ? ಯಾಕೆ?' ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಯಿತು ನನಗೆ; ಸಮಯವು ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನೆಟ್ಟಗಿದೆಯೆಂದವಳೇ, 'ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ಭಾವನವರೆದುರಿಗೆ ಕುರುಡಿ-ಕುಂಟೆಯೆಂದು ಕುಂದ ನ್ನೇಕೆ ಇಟ್ಟಿರಿ! ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೇ ಅಪವಾದ ಕೊಡಬೇಕೆ? ಅವು ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಕುಂದಿದೆಯೆ ನನ್ನ ಬಳಿ?.... ಮತ್ತೆ.... ಅಂಥಾ ಕುರುಡಿ-ಕುಂಟೆಯನ್ನು, ಪಾಪ ಈಗ ಮದುವೆಯಾದಿರಲ್ಲ?....' ನನ್ನ ಮಾತು ಮುಂದೆ ಸಾಗಲಿಲ್ಲ; ಅಳುವು ಉಕ್ಕಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು.

'ನಾನಾವಾಗ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಅಂದೆ?' ಅವರು ಮರುಕದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಮನಬಂದಂತೆ ಮಾತಾಡಿ ಮರಳಿ ಈ ಮರುಕದ ಸೋಗು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟಾಯಿತು. 'ಭಾವಯ್ಯ ನವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿಕೊಡುವೆನು, ನೆನಪಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ! ನನ್ನ ಕೂದಲು ಸಹ ದಪ್ಪ-ಬಿರುಸೆಂದವರೂ ತಾವೇ!! ಅಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಕೊಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಅಂದಿಲ್ಲವೆ? ಪಂಥರಪುರದಲ್ಲಿ ಸಹ ಒಂದು ನೀಳಗಣ್ಣಿನ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದನ್ನು, ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರು ಅದನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದದ್ದನ್ನು, ಅವರಿಗಾಗಿ ಒಂದು 'ಕಾರು' ಕೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೀವು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ? ಈಗಲಾದರೂ ನೆನಪಾಗುವದೆ?'

ಅವರಿಗೇನು ನೆನಪಾಯಿತೋ ಏನೋ, ಒಮ್ಮೆಲೇ ನನ್ನ ಕೈ ಸೆಳೆದೊಗೆದು ಖೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕರು. 'ಆ ವಿಷಯವೇ! ಅದೆಂದರೆ ನಾನೊಂದು ಕುದುರೇಗಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಆ ವಿಚಾರ ಬದ-

ಲಾಗಿ ಕಾರು ಕೊಂಡೆ. ಗಾಡಿಗೆ ಹೂಡುವ 'ಕುದುರೆ' ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ 'ಕಾರಿ'ನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಈಗ ನನ್ನ ಬಳಿ ಕುಳಿತಿರುವದು. "

ಅವರು ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು. ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಉರಿಯಹತ್ತಿತು. ನೀವೇ ಹೇಳಿರಿ—ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದರೆ ತಪ್ಪೇ!
—ಅವರು—ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ನಾಚಿಸಬೇಕೇ !

ಕರುಳ ಕತ್ತರಿ

“ಚಂದ್ರಾ, ಚಂದ್ರಕ್ಕಾ, ಬಾಗಲಾ ತಗೀಯವ್ವಾ ಚಂದ್ರಾ, ಚಂದ್ರಕ್ಕಾ, ಚಂದ್ರಮ್ಮಾ!”

ನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ತರುವಾಯ ಇವೊತ್ತು ಚಂದ್ರಕ್ಕನು ಈ ಅಕ್ಕರತೆಯ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದು.

ಮೂರೂ ಸಂಜೆಯಾಗಿತ್ತು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಹಸಿಬಿ, ಕೈಯ್ಯಲ್ಲೊಂದು ತಂಬಿಗೆ. ಎಲೆಯಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಿತಿಮೀರಿ ತಿಂದಿದ್ದನು. ಅವನ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಸುಕಿದ್ದ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಹುಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಇವನು ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಬಹು ದೂರದ ವರೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿರಬೇಕೆನಿಸುವ ಹಾಗಿತ್ತು.

ದೇವರ ಮುಂದೆ ದೀಪಹಚ್ಚಿ ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ತುಲಸೀವೃಂದಾವನದ ದುರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು ಚಂದ್ರಾ. ತಂದೆಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಹಿಂದಿನ ದುಃಖವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾದವಳಂತೆ ತಂಬಿಗೆ-ಕರಡಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಬಂದು ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದಳು.

“ಅಪ್ಪಾ ಬಾರಪ್ಪಾ ಒಳಗ, ಇದೇನಪ್ಪಾ ಭಾಳ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಬಡ ಚಂದ್ರೀ ನೆನಪಾತೂ, ಅಂತೂ ನಾ ಜೀವಂತ ಇದ್ದೇನೆಂತ ನೆನಪಿಟ್ಟೀ ಅನ್ನು” ಹೊಯ್ಯೆಂದು ಅಳತೊಡಗಿದಳು.

“ಅಲ್ಲವ್ವಾ, ಮೂರೂಸಂಜೆ, ದೇವರ ಮುಂದ ದೀಪಾ ಹೆಚ್ಚೀದಿ, ತುಳಸೀಮುಂದ ಹೆಚ್ಚೀದಿ, ಮುಂಚೀಬಾಗಲಾ ಯಾಕ ಹಾಕಿಟ್ಟೀದೆವ್ವಾ? ಮೂರೂ ಸಂಜೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಬರೂ ವ್ಯಾಳ್ಳಿ....”

“ ಎಲ್ಲಾ ಖರೀನಪ್ಪಾ, ಲಕ್ಷೀದೇವಿ ನಮ್ಮಂಥಾ ಪಾಪಿಷ್ಠ ಮುಂಡೇರ ಮನೀ ಒಳಗ ಯಾತಕ್ಕ ಬಂದಾಳೇಳು. ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೂ- ರೊಳಗ ಎಲ್ಲಾರೂ ಹುಂಬ ಜನರು, ನಮ್ಮನೀ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಹೊಡೆಯೋದು, ಗದ್ದಲಾ ಮಾಡೋದು ಮಾಡತಿದ್ರೂ, ಅಲ್ಲಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಸತ್ತು, ಮಾರಾಯರು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹಚಿಗೊಂಡು ಬಂದ್ರಂತ ಅವರ ಊರೊಳಗನಕ ಅವರ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಇದ್ದರ ಆತೂ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಶಹರದೊರಿಗೆ ಬಂದ್ರ, ಅಲ್ಲಿಕಿಂತಾನೂ ಇಲ್ಲಿ ಶಾಣೀ ಜನರ ಕಾಟ ಭಾಳ ಆಗೇದ. ಸಂಜೆ ಆಗೋಣಾ, ಬಾಗಿಲಿಗೆ ರಾಡೀ ಒಗಿಯೋದು, ಕಲ್ಲು ಹೊಡಿಯೋದು, ಸಿಳ್ಳು ಹಾಕಿ ಹಾಕಿ ಚೀರೋದು ಮಾಡ್ತಾರ, ಮಾಡಿಕೊವಲ್ಪ್ರಾಕ, ಆದರ ಒಳಗ ಅವರ ಪ್ರವೇಶ ಬ್ಯಾಡಾಂತ, ಅವರ್ದ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನ್ನ ಕೂಡೆ ಹೊರಗ ಹಾಕಿ ಬಾಗಲಾ ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟಿರತೇನಿ. ಊಟಾ—ಗೀಟಾ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರೀ ಒಂಭತ್ತುಕ್ಕ ಬರತದ ಅವರ ಸವಾರಿ, ಆವಾಗನಕ ಎದ್ದು ಬಾಗಲಾ ತಗೀತೇನಿ. ಇರ- ವಲ್ಪ್ರಾಕ, ಇಕಾ ನೀರು ತಗೊಂಡು ಕಾಲು ತೊಳಕೋ, ಅಡಿಗ್ಯಾಗೇದ ಊಟಾ ಮಾಡೋಣ.

ಪರಸ್ಪರರ ಪ್ತೇಮಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದಾಯಿತು ಆ ಸುದ್ದಿ ಈ ಸುದ್ದಿಯಾಯಿತು. ಒಳ್ಳೆಯ ಆನಂದದಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಉಂಡರು ತಿಂದರು. ತಂದೆಗೆ ವೀಳ್ಯವನ್ನು ಮಡಿಚಿಕೊಟ್ಟಳು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಸಣ್ಣ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟಳು. ತಂಗಳುರೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸಹ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಕಾಣದ ಮುದುಕನಿಗೆ ಈ ರಾಜಶೀವಿಯ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿತು, ಮನಸು ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿತು.

“ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆತವ್ವಾ, ಈಗ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಾತೂ ನೀ ನಮ್ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು ಏನೇನ ಗಳಿಸಿದೆವ್ವಾ? ನಿನ್ನ ಮಾಲಕರು ನಿನ್ನ ಸಂಗತೀ ಹ್ಯಾಂಗಿದ್ದಾರೆ? ”

“ಅಯ್ಯೋ ಅಪ್ಪಾ, ಅದನ್ನೇನ ಕೇಳೋಯೋ? ಅವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹೇಣತೀ ಮ್ಯಾಲೆ ಜೀವಾ ಮಾಡಿದ್ದಾಂಗ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಸಹ ಜೀವ ಕಳಕೋತಾರ. ಇಷ್ಟ ಯಾಕ, ಅವರ ಹೇಣ್ಣಿ ಸುದ್ದಾ ಭಾಳ ದೊಡ್ಡ ಮನಸಿನವರಿದ್ದಾರ; ಮೊನ್ನೆ ತಮ್ಮ ಕೂಸಿನ ಜಾವಳದಾಗ ನನ್ನ ಮುದ್ದಾಂ ಕರಿಕಳಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ದೇವರ ಪದಾ ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ್ರೂ, ಮತ್ತೆ ಹತ್ತ ಮಂದಿಒಳಗ, ತಮ್ಮ ಗೆಳತೇರ ಮುಂದ ಒಂದ ಜರದ ಸೀರಿ ತಂದು, ಸ್ವತಃ ತಮ್ಮ ಕೈಲೆ ಉಡೀ ತುಂಬಿದರು, ಇದಸರ ಏನು ಸಣ್ಣ ಮಾತಾತ ಅಪ್ಪಾ? ಹೆಬ್ಬಾ-ಹುಣ್ಣಿವೀ ಬಂತಂದ್ರೆ ಆ ತಾಯಿ ನನಗ ಒಲಿನ ಹೊತ್ತಿಸಗೊಡೊದುಲ್ಲಾ. ಅವರ ಮಕ್ಕಳೂ ಮರಿ ಎಲ್ಲಾ ನಮ್ಮಲ್ಲೆ ಬರ್ತಾವ, ಹೋಗ್ತಾವ! ಇವರೂ ಭಾಳೊತ್ತು ಇಲ್ಲೇ ಕೂತ್ರ, “ಮನೀಗೆ ಲಗೂನ ಹೋಗಿ, ಅವ್ವಾ ಅವರು ಹಾದೀ ನೋಡ್ತಿದ್ದಾರಾದೀತೂ ” ಅಂತ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡತೇನಿ. ಮತ್ತು ಅವ್ವಾ ಅವರೂ ಹಾಂಗಸ ಹೇಳಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳ ಸ್ತಾರ” ಎನ್ನುತ್ತ, ತನ್ನ ಟ್ರಂಕು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು, ಆ ನಾಲ್ಕು ವರುಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಾಲಿಕರು ತನಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ತಂದೆಗೆ ತೋರಿಸಿದಳು. ಅವನೂ ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಗ್ಗಿದನು. ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಸಾಮಾನು, ಅರಿವೆ-ಅಂಚಡಿಗಳು, ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರದ ಚಿನ್ನದಾಭರಣಗಳು.... ಅವಳ ತಂದೆಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬೆರಗಾದನು.

“ತಂಗೀ, ನಮ್ಮೂರ ಮಂದಿ ಹೇಳ್ತೆವ್ವಾ, ನೀ ಈಗ ಭಾಳ ಆರಾಮಾಗಿದ್ದೀಯಂತ. ಅದಕ್ಕೂ ನಿನ್ನ ಹಡದಾಕಿ ಅಂದ್ಲೂ, ‘ಹಾಂಗಾರ ಮಾತಾಡಿಸಿಗೊಂಡರಸ ಬರ್ತೀ ಹೋಗಿ’ ಅಂತ, ಬಂದೆ. ಅಂಕ....ಮತ್ತ ಒಂದು ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತು ನಡೀಯಲ್ಲಾ ಊರ ಕಡೆ—ತವರುಮನೀ ಮಾಡಿ ಬಂದೀಯಂತ. ”

“ನನಗ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವ್ವಾ ಸುಮ್ಮನು. ಭಂಗಾರ-ದ್ದಾಂಗ ಈಗ ದೇವ್ರೂ ಅಂತ ಹಾದಿಗೆ ಹತ್ತೇನಿ, ಮಾಲಕರಲ್ಲ ಅವರ

ಬಳಗಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಬೇಕಾಗಿದ್ದೇನಿ, ಹ್ಯಾಂಗ ಅನರೆಲ್ಲಾರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬರ್ಲೆಪ್ಪಾ ? ಅವರೆಲ್ಲಾರನ್ನೂ ಏನಾರ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾದ್ರೆ ಏನ ಮಾಡಲಿ?ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಿದರ ಈ ಮಾತು ಬಗೀ ಹಂದೀತು?"

“ ಹೌದವ್ವಾ, ಅದೂ ಖರೇನ. ನಾಲ್ಕೊಪ್ಪತ್ತು ಅನ್ನಾ ಹಾಕಿ ಸಾಕಿದಾಂವಾ, ಅವನ ಬಳಗಾ ಇದ್ದ ಹೆಚ್ಚಾತಲ್ಲ ನಿನಗ? ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳು ಹೊತ್ತು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನಿನ್ನ ತಾಯೀದೂ, ಭಿಕ್ಷಾ ಬೇಡ್ಯಾದ್ರೂ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕಿದ ನಿನ್ನ ತಂದೀದೂ ಈಗ ನಿನಗ ಹ್ಯಾಂಗ ನೆನಪಾದೀತವ್ವಾ?....

“ ಅಪ್ಪಾ, ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನ ಸಿಟ್ಟಾಗಬ್ಯಾಡಾ, ಬಾಗಲಾಣ್ಣನುಗಿಸಿದ್ವಾಂಗಾತೂ, ಬಂದ್ರು ಕಾಣಸ್ತೆದ, ನೀ ಮಲಗೇಳು, ಹೋಗು. ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಾ ಇರು, ಅವರ ಕೇಳಿ ಪರವಾನಗೀ ತಗೊಂಡು ಬರ್ತೀನಂತ.....ವಿಚಾರಾನರ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಾ ? ಅವ್ವಾ ಅವರ ಕಿವಿಗೆ ಸುದ್ದಾ ಈ ಮಾತು ಒಗಿಯದ ಹೊರಟಿದ್ದು ಬರೋದು ನನ್ನ ಮನಸಿನೊಳಗಿಲ್ಲಾ.....” ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಮುದುಕನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡನು. ಮುಂದೆ ತಾಸೆರಡು ತಾಸುಗಳ ವರೆಗೆ ಚಂದ್ರವ್ವನ ಗಾಯನ-ವಾದನ ನಡೆದಿದ್ದವು.

* * * *

ನಮ್ಮೂರ ಜಯಶ್ರೀ ಟಾಕೀಜದಿದುರಿಗೆ “ ಭಾರೀ ಶೇಂಗಾಣಿ ” ಗಳನ್ನು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದ ಬಣಗಾರ ಗದಿಗೆಪ್ಪನು ಆಬಾಲವೃದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಚಿತನು ! ಮೊದಮೊದಲು ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ಅವನು ದುಡಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ದುಡಿದರೂ, ಮನೆಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅತ್ತಿಂದತ್ತಲೇ ಕರೇ ನೀರಿಗೆ ಹಾಳುಮಾಡಿ ಜೋಲೀ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸಣ್ಣ ಸ್ವನೂ ಇಂಥವನ ಹೆಂಡತಿ; ಅವಳೂ ಇವನಷ್ಟೇ ಬುದ್ಧಿ-
ವಂತಳು. ಕೇಳುವದೇನು ? ನೆರೆಮನೆಯ ತುಂಗಾಸಾನಿಯ
ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮೂವರು ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗಿ-
ಯರನ್ನೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ದುಡಿಯಲು ಕಳಿಸಿ, ಅವಳಿಂದ
ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಯನವಾದನವನ್ನು ಕಲಿಸಿದಳು. ಬಳಿಕ
ತುಂಗಾಸಾನಿಯ ಕಡೆಯಿಂದಲೇ ಮೂವರಿಗೂ ವೇಶ್ಯಾಧರ್ಮದ ದೀಕ್ಷೆ
ಕೊಡಿಸಿ, ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಕೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕಿ
ತೆಗೆದಳು. ಹಿರಿಯ ಮಗಳು ಸೀತೆಯು; ಅವಳಾಗಲೇ ಮನೆಬಿಟ್ಟು
ಓಡಿದಳು. ನಡುವಿನವಳಾದ ಗಂಗೆಯು ಕೆಲದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಸ್ವನ
ಕಾಟಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಳು. ತೀರ ಚಿಕ್ಕವಳಾದ
ಚಂದ್ರವ್ವನು ಒಂದು ವರುಷದ ವರೆಗೂ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳನ್ನು
ಸಲುಹಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೂ ಸಹ, ಸ್ವಲ್ಪ
ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತಾಯಿಯ ಉಪದ್ರವವು ಬೇಜಾರ ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಅದೇ
ಮನೆಯ ನೆರೆಮನೆಗೆ ತಾನು ತನ್ನದೊಂದು ಬೇರೆ ವಾಸವನ್ನು
ಹೂಡಿದಳು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ದಿನಾಲು ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ
ಆರತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ 'ಆ'ಯೆಂದು ಬಾಯ್ತೆರೆದು ಚಂದ್ರೆಯು
ಆಲಾಪನೆ ಮಾಡುವಳು. 'ಅಹಾ ಎಂಥದು ಈ ವೈಕುಂಠ'
'ಗರುಡನೇರಿದ ದೊರೆಯೆ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹಾಡಹತ್ತಿದಳೆಂದರೆ,
ಸ್ವರ್ಗದ ದೇವರು ಭೂಮಿಗಳೆದು ಮೈದಾಳಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು !!

ಒಮ್ಮೆ ಕೀರ್ತನೆ ನಡೆದಾಗ ನೆರೆಯೂರಿನ ವೆಂಕಣ್ಣ ನಾಯಕರು
ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ದೇವರು ಅವರಿಗೆ ಅಪಾರ
ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದನು.
ಚಂದ್ರವ್ವನು ಆಗ ಹೇಳಿದ ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೋಹಿತರಾಗಿ
ಅವಳ ಸಂಚಯಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಇತ್ತ ಸೆರೆಬಡಕ ಗದಿಗೆಪ್ಪನ ಮತ್ತು ಊರೊಳಗಿನ ಹಲಕೆಲವು ಪುಂಡ ಜನರ ಹಾವಳಿಯು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಚಂದ್ರಾ ಬೇಸತ್ತು, ತಾಯಿಯು ಬೇಡವೆಂದು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ, ಜಗಳವಾದರೂ ಹೆದರದೆ, ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಈಗ ನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಅತ್ಯಂತ ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದಳು.

ಆದರೆ ದೈವಕ್ಕೆ ಇವಳ ಸುಖವು ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗದಿಗೆಪ್ಪನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾರೋ ಏನೇನನ್ನೋ ತುಂಬಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ದುಡಿದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ಈಗ ಮನೆಗೆ ತಂದು ಬಾಳುವೆಗೆ ಕಳೆಯೇರಿಸಿದ್ದನು. ಚಂದ್ರವ್ವನಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನಷ್ಟು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ತಂದು ತನ್ನ ಪ್ರಸಂಚಕ್ಕೆ ಈಡು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವನ ದುರಾಸೆ. ಎಂತಲೇ ಸವಿ ಸವಿ ಮಾತನಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ತರಲು ಬಯಸಿ ಅವಳಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು.

ನಾಯಕರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಬಲು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಪಡೆದು, ಚಂದ್ರವ್ವನು ತಂದೆಯೊಡನೆ ತನ್ನ ತವರುಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ಬಂದ ದಿನವೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಾಯಿ ಅವಳಿಗಾಗಿ ನೀರು ಕಾಸಿ, ಎಣ್ಣೆ ಹೊಸಿ ಎರೆದಳು..... ಅಹಾ ! ಬಲು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಹಡೆದಮ್ಮನು ಹೆಚ್ಚಿ ಹೊಸಿದ ಎಣ್ಣೆಯು ಅವಳ ನೆತ್ತಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ತಂಪನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು !! ಒಬ್ಬಳಿಗಾಗಿಯೇ ಪಾಯಸದೊಟ್ಟವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಚಂದ್ರವ್ವನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಲವಂತಪಡಿಸಿದರೂ, ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೂಡ ಅವಳೊಡನೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸಲಿಲ್ಲ.

“ಅವೆಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದ-ಬಿದ್ದ ತಂಗಲಾ-ಬಂಗಲಾ ತಿನ್ನಲಿ, ಚಂದ್ರಾ, ನೀ ಸುಖಬಟ್ಟು ಬಂದಾಕಿ, ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಉಣ್ಣುವಾ....” ಎಂದಳು ಸಣ್ಣವ್ವ.

“ಅವ್ವಾ, ಹೀಂಗೇನ ಮಾಡ್ತೀಯ ? ಇದ್ದದ್ದರೊಳಗ ಹಂಚಿಗೊಂಡ ತಿಂತೇವಿ. ಹಿಂಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಾ..... ” ಎಂದು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆಯ ಹತ್ತು ಬಡಿದರೂ ಚಂದ್ರವ್ವ ಏಳಲಿಲ್ಲ..... ಮನೆಯವರು ಗಾಬರಿಯಾದರು. ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ‘ಅ..... ನಾ..... ಎಲ್ಲಿದ್ದೇನಿ ? ನನ್ನ ತಲೀ ಇವೊತ್ತು ಹಿಂಗ್ಯಾಕ ಆಗಲಿಕ್ಕತ್ತೇದ ? ’ ಎನ್ನುತ್ತ ಹಿತ್ತಿಲಿಗೆ ಬಂದಳು.

“ಅವ್ವಾ, ಧೋತ್ರದ ಕಾಯಿ ಜಜ್ಜಿ ಜಜ್ಜಿ ಎಷ್ಟು ಚಲ್ಲೀಯ ?.... ಇವ್ಯಾತಕ್ಕ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ನಿನಗ ?..... ಹಾ..... ನನ್ನ ತಲೀನ.... ಹಿಂಗ್ಯಾಕ ಹುಚ್ಚುಚ್ಚರ ಆಗ್ಲಿಕ್ಕತ್ತೇದ ನನ್ನ ತಲೀ ಒಳಗ ?..... ಅಪ್ಪಾ, ಇವೊತ್ತೂ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ರಾಯರ್ದ ಕರಕೊಂಡು ಬಾರೋ....” ದೊಪ್ಪನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಳು.

ಗದಿಗೆಪ್ಪನು ನಾಯಕರೂರಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವರಿಗೆ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ “ರಾಯ, ಲಗೂನ ಊರಿಗೆ ನಡೀರಿ, ನನ್ನ ಮಗಳು ಚಂದ್ರಾ ನಿಮ್ಮ ನೆನಪು ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಹ್ಯಾಂಗ್ಯಾಂಗರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕತ್ಯಾಳ. ಲಗೂ ಬರಿ ರಾಯರ, ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳತೇನೀ, ಅಲ್ಪ ಬರುವಾಗ ಅಕೀ ಗಂಟುಗದಡೀ ಎಲ್ಲಾ ತರಬೇಕಂತ. ”

ರಾಯರಿಗೆ ಗದಿಗೆಪ್ಪನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೋಜಿಗವಾಗಿ, ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದಿತು; ಚಂದ್ರಾ ತನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ಹೊರಟಳೇನೋ ಎಂಬ ಇಲ್ಲದಸಲ್ಲದ ಸಾವಿರ ವಿಚಾರಗಳು ಬರಹತ್ತಿ ಮನಸಿಗೆ ಖೇದವೂ ಆಯಿತು. ಮರುಮಾತನಾಡದೆ ಅವಳ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಗದಿಗೆಪ್ಪನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಹೊರಟುಬಂದರು.

ಚಂದ್ರವ್ವ ಮೈಮೇಲಿನ ಚೂರು ಚಾರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದೊಗೆದಿದ್ದಳು. ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕೆದರಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳ-

ನ್ನೆಲ್ಲ ಹರಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಜಜ್ಜಿ ಒಗೆದ ಆ ಧತ್ತೂರಿಯ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅಳುತ್ತ, ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಶಪಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು.

ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಾದ ಅವಳೇ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾಯಕರಿಗೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಕುತ್ತಿಗೆಶಿರಗಳು ಬಿಗಿದು ಬಂದವು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, “ ಚಂದ್ರಾ! ” ಎಂದರು. ಕೂಡಲೆ ನಾಗಿಣಿಯಂತೆ ಬುಸುಗುಡುತ್ತ ಚಂದ್ರಕ್ಕನು “ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ರಾಯಾರ, ಈ ದುಷ್ಟರ ಮನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಯಾಕರ ಕಳಿಸಿದಿರಿ..... ನನಗೆ ರಾತ್ರೀನ ಈ ಭಾಗಾದಿ ಎರಡಲ್ಲ, ಒಬ್ಬಾಕಿಗೇ ಊಟಕ್ಕ ಹಾಕಿದ್ದಲ್ಲ..... ನನಗೇನೋ ಮಾಟಾ ಮಾಡ್ಯಾರೀ..... ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದ್ದಾಂಗಾಗೇದ, ನನ್ನ ತಲೆಯೆಲ್ಲಾ ತಿರಿಗಿ ತಿರಿಗಿ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸೇದ.... ನಾಯಕರ, ನನ್ನ ರಾಯ್..... ಅವ್ವಾನ್ನ ಯಾಕ ತರ್ಲಿಲ್ಲಾ..... ರಾಯ್..... ರಾಯ್..... ನನ್ನ ಗತೀ.....”

ರಾಯರು ಕಷ್ಟಬಟ್ಟು ಅಳುತ್ತಲೇ ಕೇಳಿದರು, “ ನಿನ್ನ ವಸ್ತ್ರ ಒಡಿವೀ, ಬೆಳ್ಳಿ ಭಾಂಡೇ-ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಾನಾ ತರ್ಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದಾ ? ನಿಮ್ಮಪ್ಪಾ ತಂದಾನ ! ”

ನಾಯೀನ “ಹೇಳಿಲ್ಲಾ, ಗಂಟಿನ ದಶಿಂದನು ಹೀಂಗ ಆತೂ.... (ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತೋ ಏನೋ).... ಆ ಯಾರಲ್ಲೆ ?.... ಅಲ್ಲೇನದು ? ನನ್ನ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲಾ ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಗೊಂಡು ಆಕಾಶಕ್ಕನ ಹಾರಿ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲಾ ನನ್ನ ದಾಗೀನೇ, ಕೋಯಿಮತ್ತೂರ ಪತ್ನಾ, ಎಲ್ಲಾ ಒತ್ತೀ ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಯ್ದರು....”

ಅವಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮೆಯಾದದ್ದನ್ನು ನಾಯಕರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತರು. ಪಂಚರ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅವಳ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಹೂಡಿದರು.

ಹಡೆದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕಂದವನ್ನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುವ ಮಾತನ್ನು ಕಾನೂನು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಒಪ್ಪಿತೇ? “ಏನೂ ಸಂಬಂಧ ವಿಲ್ಲದ ನಾಯಕನು ಅವಳ ದುಡ್ಡನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲಿಕ್ಕೆಂದು ಅವಳನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಂದು, ಏನನ್ನೋ ಮದ್ದು ಮಾಡಿ, ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಅಪಕೀರ್ತಿ ತಂದು, ತಾನು ಪಾರಾಗಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ” ಎಂಬ ಅವಳ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಪುರಾವೆಗೆನೇ ಪುಟ ಸಿಕ್ಕು, ರಾಯರ ಮೇಲೆಯೇ ಖಟ್ಟೆಯು ತಿರುಗುಸ್ಪಾಗಿ, ಏನೂರು ರೂಪಾಯಿ ದಂಡ, ಆರು ತಿಂಗಳ ಸಶ್ರಮಶಿಕ್ಷೆಯಾಯಿತು.

“ಆತೂ, ಇದೊಂದು ನನ್ನ ಚಂದ್ರಾನ ಕಟ್ಟಕಡೀ ರಿಣಾ !! ” ಎಂದು ದಂಡವನ್ನು ಬಡಿದು, ನಾಯಕರು ಅವಳ ಮುಖ ನೋಡಿ ಅತ್ತು ಕರೆದು, ಜೀಲಿನ ದಾರೀ ಹಿಡಿದರು.

ಮುಂದೆರಡು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಅವ್ವನವರು ಬಂದು ಚಂದ್ರಿಯ ಮರುಗನ್ನು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟು ಹೋದರು. ಹೋಗುವಾಗ ಏನೋ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬಾಸೆಯಿಂದ “ಬಾ ಚಂದ್ರಾ, ನಮ್ಮೂರಿಗೆ. ನಾ ನಿನಗ ಮತ್ತೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಗಂಟು ಕೊಡತೇನಿ ” ಎಂದರು.

ಆಗವಳು “ಬ್ಯಾಡ್ರೈವ್ವಾ, ನನ್ನ ಗಂಟು ನನ್ನ ಹತೀಲೆನಕ ಅದ.... ಇಕಾ ನೋಡ್ರಿ ” ಎನ್ನುತ್ತ ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿಯ ತುಂಬ ಆಗುವಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟು ಆಕಾರದ ಕಟಿದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ತನ್ನ ಹಂಚಿನ ಹಲವೆಯ ಗಂಟನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು.

ಮರುದಿವಸ ಚಂದ್ರವ್ವನನ್ನು “ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವಳೆ”ದು ಅವಳ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹಾ ಕಿ ದ ರು. ಊರೊಳಗೆ ಜನರು ಮನಬಂದಂತೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರೆಂದರು, ತಾಯಿತಂದೆಗಳೇ ಅವಳನ್ನು ಈ ಪಾಡು ಮಾಡಿದರೆಂದು! ಯಾರೆಂದರು, ಹಡೆದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಂದ ಇಂತಹ

ಸಾಹಸವಾಗಲಾರದು, ಅವನೇ ಆ ಪುಗಸೆಟ್ಟಿಯ ದುಷ್ಟ ನಾಯಕನು ಮಾಡಿರಬೇಕೆಂದು !!

ಅಂತೂ ಚಂದ್ರವ್ವನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಳ ಗತಿಯೊಗ ಬೀದಿಯ ಭಿಕಾರಿಗಿಂತಲೂ, ಓಣಿಯ ಆಚೆಗಿನ ನಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಕಡೆಯಾಗಿದೆ. ಊರೊಳಗಿನ ಹಲವು ಕರುಣಾಳುಗಳು ಅವಳನ್ನು ಆಗಲೇ ಹುಚ್ಚರ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿದ್ದರು. ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ..... ' ಧತ್ತೂರಿ ಬೀಜ ' ದ ಮುಂದೆ, ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಔಷಧಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದವು. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯವರೂ ನಿರುಪಾಯರಾಗಿ—ನಿರಾಶರಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರು.

ಅವಳ ಮಾರ್ಗವೇ ಈಗ ಬೇರೆ. ಎರಡು ಕತ್ತಿಗಳು ಹೊರಲಾರ. ದಷ್ಟು ಭಾರವು ಅವಳ ತಲೆಯ ಮೇಲಿರುವದನ್ನು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಳುಮನೆಗಳ ಗೋಡೆಗಳಿಗೊರಗಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವಳು. ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಯಾರಾದರೂ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರು ಎಂಬಲು-ಮುಸುರೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ತಿನ್ನುವಳು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ತನ್ನ ಗಂಟೆನೊಳಗಿನ ಹಲಪಿಯ ಹಣವನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಲಾಗಲಿ. ಜನರು ಕೊಟ್ಟ ಹರಕು-ಮುರಕು ಕೌದಿಯ ಇಲ್ಲವೆ ತಟ್ಟಿನ ತುಂಡು-ಗಳನ್ನು ಜರದ ಆರಿವೆಗಳೆಂದು ಮಡಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಲಾಗಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಸುಣನ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ಸರಾಗವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಲಾಗಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು. ತಿಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಕಸದ ಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಎಷ್ಟು ಒಡಕು ಗಡಿಗೆ-ಮಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವರೋ, ಅಷ್ಟೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ಚಂದ್ರವ್ವನ ಖಜಾನೆಯನ್ನು ಸೇರುವವು. ಅವಳೇಗ ಚಂದ್ರವ್ವನಲ್ಲ, “ ಹುಚ್ಚ—ಚಂದ್ರ !!! ”

ಬಕವತ್ಸಿ

ನಾವಿರುವದು ಸಣ್ಣದೊಂದು ಹಳ್ಳಿ; ಅದರ ಹೆಸರು ಊರೂರು. ಅದಕ್ಕೆ ಊರೂರೆಂದು ಹೆಸರು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣವೇ ಆಯಿತಂತೆ— ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಇಡೀ ಊರೂರಿನ ಜನವೇ ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಸಾಧುವು ಆ ಊರಿನಿಂದ ಊರಿಗೆ, ಈ ಊರಿನಿಂದ ಊರಿಗೆ, ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತ ಬಂದು ಒಂದು ಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದನಂತೆ; ಅವನು ಜನರಿಗೆ ಅವರವರ ಇಚ್ಛೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸಿಕೊಡುವ ಸಾಧುವಾಗಿದ್ದನಂತೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಅವನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಬಂದು ಆ ಬೈಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಳವೂರಿದರಂತೆ” ಮುಂದೆ ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ನಾಲಾರು ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ಆ ಬಾವಾಜಿಯ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಜನರ ಮನದಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿದನಂತೆ. ಒಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ದಿನ ಸಹ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಲೂರಿ ನಿಲ್ಲದ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯು ನಾಲಾರು ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ಒಂದೇ ತಾವಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದುದು ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಾದ ಆ ಬಯಲಿನ ಮಹಿಮೆಯೆಂದು ಜನರು ಸೋಜಿಗಗೊಂಡು ಅನ್ನಹತ್ತಿದರು. ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನಿಗೆ, ‘ಮುಂದೆ ನೀನು ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಊರೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವಿ’ ಎಂದನಂತೆ. ಮುಂದುವರಿದ ಬಂದ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಮುಗ್ಧ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಬಯಲಿಗೆ ಊರೂರೆಂತಲೇ ಕರೆಯಹತ್ತಿದರಂತೆ.

ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ನೂರನ್ನೂರು ಮನೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಆದವು. ಗೌಡರು, ಕುಲಕರ್ಣಿಯರು, ರೈತರು, ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದರು. ಅಗಸನದೊಂದೇ ಮನೆ; ಹಜಾಮನದೊಂದೇ

ಕಟ್ಟಿ; ಕಟ್ಟಿಗೆಯದೊಂದೇ ಅಡ್ಡೆ; ಹೊಲೆಯರ ತಿಮ್ಮನದೊಂದೇ ಮನೆ. ಊರ ನಡುವೆ ಮೂರು ಕಿರಾಣೀ ಅಂಗಡಿಗಳ ಮಳಗಿಯ ಸಾಲೊಂದಿದ್ದಿತು. ಇತ್ತೀಚೆಯ ಹತ್ತು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ, ಪೇಟೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಉಡುಪಿಯ ಸಿ. ಮೇಘಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯರ ಚಹಾ-ಫಲಾಹಾರದ ಅಂಗಡಿಯೊಂದು, ಗುರುಪಾಲ ಸಾಹುಕಾರರ ಕಿಡಕು-ಮುಡಕು ಬೆಳ್ಳಿ-ಬಂಗಾರದ ಸಾಮಾನುಗಳ ಸರಾಫೀ ಅಂಗಡಿಯೊಂದು, ಹಜರತಖಾನನ ಸಿನ್ನರ ಬೀಡಿಯ ಅಂಗಡಿಯೊಂದು, ಇವಿಷ್ಟಾಗಿ ಬಿಟ್ಟವೆ; ಸಾಯಂಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿ. ಮೇಘಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆ ತಂದಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಕಿಟ್ಟಿನ್ ಲಾಯಿಟು ಹೊತ್ತಿಸತೊಡಗಿದರೆಂದರೆ ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಸೋಜಿಗಬಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವದಂತೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಸಹ ನೀರಿನ ನೆವಮಾಡಿ ಬಗಲೊಳಗೆ ಒಂದೊಂದು ಕೊಡವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸರಿಯಾಗಿ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಆ ದಾರಿಯಿಂದ ಹಾಯುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಹಲಕೆಲವರು ಹಿರಿಯರಂತೂ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟು, “ನೋಡಿದಿರಾ ಸೋಜಿಗಾನ, ಆಗಿನ ಊರೂರಿಗೂ ಈಗಿನ ಊರೂರಿಗೂ ಎಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸ? ಆಗಿನದು ಹಳ್ಳಿ ಆಗಿದ್ದರ ಈಗಿನದು ಬಂಬೈ ಆಗೇದ ಬಂಬೈ....” ಎನ್ನುವರು.

ಊರ ಹೊರಗೆ ಆ ಸಾಧುವಿನ ‘ಊರೂರಪ್ಪಾ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿಲಾಲೇಖವುಳ್ಳ ಒಂದು ಸಮಾಧಿ, ಎದುರಿಗೊಂದು ಅಶ್ವತ್ಥ ಕಟ್ಟಿ, ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೊಂದು ಭರಮಪ್ಪದೇವರ ಕಲ್ಲು. ಇದೇ ಈ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಊರೂರಪ್ಪನು ಗುಡುಗುಡಿಯನ್ನು ಸೇದುತ್ತ, ಬಂದ ಭಕ್ತರ ಕಷ್ಟಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿರುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಇರಲಿ.

ನಮ್ಮಜ್ಜನ ಮನೆಮಾರು, ಹಾಲು ಉಕ್ಕಿದಂತೆ, ಧನ-ಧಾನ್ಯ-ಸಂತತಿ-ಸಂಪತ್ತಿಗಳಿಂದ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದದ್ದು ಆ ಮಹಾರಾಯನ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೇ ಅಂತೆ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳು ನನಗಿನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮಜ್ಜ ಅವನನ್ನು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕನ್ನಡ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಇಯತ್ತಿಯ ವರೆಗೆ ಕಲಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಊರೂರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು, 'ಸಾಯಬಾ' 'ಸಾಯಬಾ' (ಸಾಹೇಬ) ಎಂದು ಕರೆಯತೊಡಗಿದರಂತೆ.

ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇವಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ನಮ್ಮೂರ ಕಲ್ಲನಗಾಡರು ತಮ್ಮ ಮಗನನ್ನೂ ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟರು. ಅವನ ಹೆಸರು ಬಾಬೂಗೌಡ. ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಅತ್ತೀ ಹೆಣ್ಣು ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಈ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬಾಂಬುವಿನಂತೆ ಬೆಳೆದ ಬಾಬುವನ್ನು ಅವನ ಸ್ನೇಹಿತರು ನಗೆಯಿಂದ ಬಾಂಬೂಗೌಡರೆಂದು ಕರೆದರು. ಮೊದಲೇ ಹಳ್ಳಿಯ ಊರು; ಕೇಳುವದೇನು ? ಹಾ, ಹಾ, ಅನ್ನು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಕರ್ಣೋಪಕರ್ಣವಾಗಿ ಊರೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿತು; ಅಂದಿನಿಂದ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲು ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಬಾಂಬೂಗೌಡರೆನ್ನ ಹತ್ತಿದರು, ಇರಲಿ. ಅಂತೂ ಬಾಂಬೂಗೌಡರಿಗೆ ತಂದೆಯವರು 'ಮುಳ್ಳಕ್ಕಿ (ಮುಲ್ಕಿ) ಪರೀಕಿಶಿ (ಪರೀಕ್ಷೆ)' ಮಾಡಿ ಸಿಬಿಟ್ಟರಂತೆ.

ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ದೈವಬಲದಿಂದ ಊರೂರಿಗೆ ಅದಾವುದೋ ಊರಿನ ಬೋರ್ಡಿನಿಂದ ಕನ್ನಡಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಹುಕುಮು ಬಂದಿತು. ಆಯಿತು, ಇನ್ನೇನು ಬಾಂಬೂಗೌಡರೇ ಆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ತರರು; ಇನ್ನೂ ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ಅವರೊಡನೆ ೫-೬ ಇಯತ್ತಿಗಳ ವರೆಗೆ ಕಲಿತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದವರು ಕೆಳಗಿನ ಮಾಸ್ತರರಾದರು.

ವರ್ಷರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಂಬೂ ಮಾಸ್ತರರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅರವತ್ತು ಗಂಡುಹುಡುಗರೂ, ಹದಿಮೂರು ಹೆಣ್ಣುಹುಡುಗಿಯರೂ ಸೇರಿದರು. ಆಗ ತನ್ನೆಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ಲಾಯಬ್ರಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಸ್ತರರು ವಿಚಾರಿಸಿದರು; ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹಲಕೆಲವು ಹುಡುಗರನ್ನು ಸಾಹಸದಿಂದ ಊರೂರಿನ

ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಪೇಟೆಯೂರುಗಳಿಗೆ ಓಡಿಸಿ, ಧರ್ಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬೇಡನಾದ ಪುಸ್ತಕ-ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಇಟ್ಟರು. ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ, ಬಾಂಬೂಗೌಡ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರರು ತಮ್ಮ-ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಹಿತದ ಸಲುವಾಗಿ ಮನಸಾರೆ ಹೆಣಗಾಡಹತ್ತಿದರು. ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎ-ಬಿ-ಸಿ-ಡಿ ಸುರುಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಇತ್ತ ನಾನು ಅದೇ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ದಣಿದದ್ದರಿಂದ, ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಮೇ ತಿಂಗಳ ಸೂಟೆಯನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿದ್ದೆನು. ನಾನು ೪-೫ ವರುಷ ದವನಿರುವಾಗಲೇ ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲಿಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಸುದ್ದಿಯೇ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು, “ ಆಯಿತು, ಇಂವಾ ಒಬ್ಬಂವಾ ನಮ್ಮ ಊರೂರಿಗೆ ‘ಎಡ್ಡವದ್ದಾ ಭಾದಶಾ’ ಆದ್ದಾಂಗಾದಾ.... ” ಎಂದು ಗುಣುಗುಟ್ಟಿದರು.

ಬಾಂಬೂಗೌಡ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರರು ನನ್ನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೋರಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಲುವಾಗಿ, ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿತಂಥ ಮುದುಕರಾದ ಅವರು ಹೆಣಗಾಡುವದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳೇ ಆನಂದವಾಯಿತು; ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಚಹಾದ ಸ್ಪೆಶಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಚಹ ಕುಡಿಯುವಾಗ, ತಾವು ತಮ್ಮೊರನ ಸಲುವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೊಸದಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹ್ಯಾಂಡ್-ಪ್ರೆಸ್ ತಂದು ಕೇವಲ ನೂರು ಪ್ರತಿಗಳ ಒಂದು ದೈನಿಕ ಹೊರಡಿಸುವದು. ಐವತ್ತು ಪ್ರತಿಗಳು ಊರಲ್ಲಿ ಹಂಚಲಿಕ್ಕೆ, ಇಪ್ಪತ್ತೈದು Exchange ಗಾಗಿ, ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸ್ತನಿಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ನೆರೆಹೊರೆಯೂರಿನವರಿಗೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ, ದೂರದೂರದ ಸುದ್ದಿಯು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿದು, ಅವರು

ಓದಿಗೆ ಆಗ ಮಹತ್ವಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸುವರೆಂದು ಅವರ ಮುಂದಿನ ಧೋರಣ; ನನಗೂ ಈ ವಿಚಾರವು ಸೈಯೆನಿಸಿತು.

ನನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೂಡಲೆ ಆಗಿಂದಾಗ ಕಲ್ಲಕತ್ತಿ (ಕಲ್ಲತ್ತೆ)ಗೆ ಹ್ಯಾಂಡ್-ಪ್ರೆಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಅರ್ಡರ್ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡರು; ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಊರಿನ ವೃತ್ತ-ಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಗಳ ಆಫೀಸುಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು 'ಪ್ರೀ' ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯಿಸಿದರು; ಅವರ ವಿಳಾಸಗಳು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಬರೆದುಬಿಟ್ಟೆ; ನನ್ನಿಂದಲೇ ಕಲಿತುಕೊಂಡು ಮಾಸ್ತರರು ಅವೆಲ್ಲ ಪತ್ರಗಳಿಗೂ ಕೂಡಲೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಂದರವಾಗಿ ಸಹಿ ಮಾಡಿದರು.

ಮುಂದೆ ನನ್ನ ರಿಝಲ್ಟು ಆಯಿತು; ಈಗಿನ ದಿನಮಾನಕ್ಕನು ಸರಿಸಿ ಕುಂಟುತ್ತ ಕೂರುತ್ತ ಪಾಸ್ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದೆ. ನಮ್ಮತಂದೆ ಹಮ್ಮಿಣಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸುಡಿಯ ಹೆಚ್ಚಲೆಂದು ಬಂದರು; ಒಂದು ವರುಷದ ವರೆಗೂ ನನಗೆ ಮುಂದೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಸುದ್ದಿಯೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೆಡ್ ಮಾಸ್ತರರು ಮುದುಕರು.... ಮರೆತರೋ ಏನೋ? ನಾನಂತೂ, ನನ್ನ ಡೌಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆದು, ಅವರಿಗೊಂದು ಅಕ್ಷರವನ್ನೂ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಅಂತೂ ಮರುವರುಷ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೆ ಹೆಡ್ ಮಾಸ್ತರರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ; ಹೊಸತಾಗಿ ಒಂದು ಚಂಡಿನಾಟದ ಬೈಲು ಮಾಡಿದ್ದರು. ನಾಲ್ವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹ್ಯಾಂಡ್ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ "ಬಕಪಕ್ಷಿ" ಎಂಬ ದೈನಿಕ ಪತ್ರವು ಹೊರಡಲನುವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರೊಫ್ರಾಯಿಟರ, ಪಬ್ಲಿಶರ, ಪ್ರಿಂಟರ ಎಲ್ಲವೂ ಬಾಂಬೂಗೌಡ-ಹೆಡ್ ಮಾಸ್ತರರೇ! ನಾನು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದ ದಿನವೇ ಅದು "ಔಟ" ಆಗಿತ್ತು. "ತಮ್ಮ ನಿನ್ನ ಕೈಗುಣದಿಂದ ನನ್ನ ದೈನಿಕಪತ್ರ ಹೊರಬಿತ್ತು.

ನಾಳೇ ನೀ ಕಲ್ತ ಬಂದೆಂದ್ರ, ಭೊಡ್ಡಾವಾಗಿ ಇದನ್ನೂ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಸುಧಾರಿಸಿಗೊಂಡು ಸಾಗ್ಗು ಆತು ಎನ್ನುತ್ತ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಓದಿದೆ, ಖೊಕ್ಕೆಂದು ನಗುವಂತಾಯಿತು. ಹೇಗೋ ಕೈವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕೆಮ್ಮಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದೆನು.

ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಹಾಸ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಇಂಗೀಷ-ಮರಾಠಿ-ಕನ್ನಡ ದೈನಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದ ವಿಷಯದ ಅನಾವರಣಸಮಾರಂಭವು ಅಂದು ನಮ್ಮೂರ ಪೇಪರಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿತ್ತು.

“ಮಾಸ್ತರ ಸಾಹೇಬರೆ, ಹದಿನೈದು ದಿನದ ಹಿಂದಿನ ಸುದ್ದೀನ ಈಗ ಹಾಕೀರಲ್ಲಾ ?ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಪೇಪರಿಗೆ ‘ಬಕಪಕ್ಷಿ’ ಅಂತ ಯಾಕೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟೀರಿ ? ” ಎಂದು ಕೇಳುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನೇನೋ ಮಾಡಿದೆ. ಮುದುಕರಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟಾಗುವರೊ ಎಂದು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ಕೆ-ದಿತು. ಬಾಂಬೂಗೌಡರು ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತರು: “ ತಮ್ಮಾ, ನೀ ಕೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಖರೆ. ಹದಿನೈದು ದಿನದ ಹಿಂದಿನ ಸುದ್ದಿಂತ ನನಗ ಗೊತ್ತದ; ಆದ್ರೆ ಈ ಸುದ್ದಿರ ನಮ್ಮ ಊರೂರಿನ ಜನಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ದಿನವ ಎಲ್ಲೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು ? ಅಲ್ಲ—ನಮ್ಮ ಊರೂರಿಗೆ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಟಪಾಲು ಬರ್ದದಪ್ಪಾ. ಮತ್ತು ಈ ಹಳ್ಳಿ ಊರೊಳಗ ಯಾವ ಕೇಳ್ತಾನೋ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ? ನೀ ಒಬ್ಬಂವಾ ಶಾಣ್ಣಾ ಇವೊತ್ತ ಕೇಳ್ತೀ—ನಾಳೆ ಹೊಂಟಿ ಪುಣೆ ಮುಂಬೈಕಡೆ !....”

“ ಇನ್ನ ‘ಬಕಪಕ್ಷಿ’ ಅಂತೀಯಾ ವನದೊಳಗಿನ ಬಕಪಕ್ಷಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿಂದ ಹುಳಹುಪ್ಪಡಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಭರತೀ ಮಾಡಿಕೊತದ ನೋಡು, ಹಾಂಗ ನನ್ನ ‘ಬಕಪಕ್ಷಿ’ ಸುದ್ದಾ ಸಿಕ್ಕ ಪೇಪರಿನೊಳಗಿಂದ ಸುದ್ದೀ ನೆಗವಿಹಾಕಿ ತನ್ನ ಭರತೀ ಮಾಡಿಕೊತದ. ಅದಕ್ಕೇ ಭಾಳವಿಚಾರಮಾಡಿ ಹೆಸರಿಟ್ಟೀನಿ.

ಒಪ್ಪತದೋ ಇಲ್ಲೊ ? ಮನಸ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳೇನಂತ ನಗಬ್ಯಾಡಾ, ಈಗಿನ ಹುಡುಗ್ಯ ನೀವು ಹರೇಮಿ.... ! ”

“ ಛೇ-ಛೇ-ಹಾಂಗೇನಿಲ್ವೀ ಮಾಸ್ತರ್ಸ. ನೀವು ಮಾಡಿದ್ದೆಂದಾರೆ ಸುಮಾರಾದೀತು ! ” ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಹೊರಬಿದ್ದೆನು.

ದಾರಿಗುಂಟ ನಡೆದಾಗ ‘ಬಾಂಬೂಗೌಡ ಸಂಪಾದಕರು-ಬಕಪಕ್ಷಿ ಹೊರಡಿಸೋದು..... ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಕೆಲಸ ’ ! ಎಂದು ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ.

ನಡೆದುಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ

ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಹೋದ ವರುಷ ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಸಂಗತಿ. ಆ ಮಾತಿಗೆ ಅರಂಭವಾದದ್ದು ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿವಸವೇ; ಅದು ಕೊನೆಗಂಡದ್ದು ಮುಂದೆ ಒಂದೇ ವಾರದ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ.

ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಜಾತ್ರೆಯಾಗುವದುಂಟು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯ ಭಕ್ತರಂತೆ, ನಮ್ಮೂರ ಆಕೆಯ ಒಕ್ಕಲೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಡಗರದಡಿಗೆಮಾಡಿ, ದೇವಿಗೆ ಕಾಯಿ-ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮೊಸಲಿಟ್ಟು, ಹಡ್ಡಲಿಗೆ ತುಂಬಿ ಬರುವರು. ಆಗ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಬರ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ. ಕೆಳಗಿನ ಜಾತಿಯ ಜನರು ಬರುವರು. ಬಲು ಹೊಲಸು ಮಾಡುವರು. ಔಷಧ-ಸ್ವಚ್ಛತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಗ ಸರಕಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದರೂ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಹೊಲಸೇ! ಇರಲಿ.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಜನರೆಂದರೆ, ಮುತ್ತೈದೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯೆಂದು ಹುಂಬ ಜನರಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹಲವು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು. ಆಗ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೊಸಬಳೆಗಳನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ದೇವಿಯ ಚಾಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಷಾನುಗಟ್ಟಲೆ ದೂರದೂರ ದಿಂದ ಭಕ್ತರು ಬಂದು ದೇವಿಗೆ ಏರಿಸಿದ, ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಜರತಾರೀ ಸೀರೆ-ಕುಪ್ಪಸಗಳ ಕಕ್ಕಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಸುಡುತ್ತ ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಜೋಗಿತಿಯರು-ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಎಂಟಾನೆಂಟು ದಿನ ಬಂದವರು-ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ವರೆಗೆ ಗುಡ್ಡವನ್ನೇ ಹಿಡಿದಿರುವದುಂಟು. ಆಗವರು, ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದ ಭಕ್ತರು ತುಂಬಿದ ತಮ್ಮ ಹಡ್ಡಲಿಗೆಯೊಟವನ್ನೇ ಉಂಡುಕೊಂಡು ಇರುವರು; ಮಹಾತಾಯಿಯು

ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೆಡ್ಡಲಿಗೆಯ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗೆ ಊರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಷ್ಟೋ ಜನ ಜೋಗಿತಿಯರು, ದೇವಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡವರು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ರೊಕ್ಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವರು.

ನಮ್ಮೂರ ಆಗಸೆಯ ಛಾವಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ದ್ಯಾಂವಕ್ಕ (ದೇವಕಿ) ನೂ ಈ ದೇವಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಜೋಗಿತಿ. ಜಾತಿಯಿಂದ ಬೇಡರವಳಾಗಿದ್ದರೂ ದ್ಯಾಂವಕ್ಕ ಬಲು ವಿಚಾರವಂತಳು. ಪ್ರಾಯದವಳಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮೂರ ಗಾಡರ ರೈತನಾದ ನಿಂಗನೊಂದಿಗೆ ಬಾಳುವೆಮಾಡಿ ಕೆಲವರುಷ ಸುಖವಾಗಿದ್ದಳಂತೆ. ಮುಂದೆ ಅವನಿಗೆ ಕುಡಿಯುವ ಚಟ ಹತ್ತಿತೆಂದು, ಒಂದು ದಿನ ಕದನವಾಗಿ, ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಕ್ಕು-ಕೂಡದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದಳಂತೆ. ಆಗವಳಿಗೆ ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು. ಒಂದೇ ಒಂದು ನಾಲ್ಕೈದು ವರುಷದ ಮಗುವಿನ ತಾಯಿ. ನಿಂಗನು ಅವಳಿಗೆ “ ನೋಡ ಹಾಂ ದ್ಯಾಂವಿ, ನಂಗ ಹೊರಗ ಹಾಕಾಕ್ತತ್ತೀ, ಬಾಳ ಜ್ವಾಕೀ ಅಂದೆ! ಮತ್ತೆ ಮೂರ ದಿಂದಾಗ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲಾ.... ಆ ನನ್ ಧಣೀ ಅಂತ ಕರಿಗಿರ್ಯಾಕೆ ಬಂದೀ.....ನಾಯೇನ ಆಗ....ಬ-ಬರಾಕಿಲ್ಲಾ. ಕುಡಿದ ಗಂಡ್ವಿನ ತೆಪ್ಪ ತೆಗೀತಿದ್ಯಾ ಚಲವೀ? ನೋ-ನೋ-ನೋಡು, ಬಲು ಹು-ಶಾರೀ-ಅಂದೆ ! ” ಆಗ ದ್ಯಾಂವಕ್ಕ—“ಛೀ ಏಳ ಗಂಡ್ವೆ ! ನಾನ್ ಬೆದರ್ ಸಾಕ ಬರೀಯಾ? ಏನ್ ನಿನ್ನ ಸಂಗಾಟ ಇದ್ರೂ ನನ್ ರಟ್ಟೀ ಮುರಿದು ಒಂದ ರೊಟ್ಟಿ ನಾ ತಿನ್ನೂದ ನನಗೇನ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲಾ. ಹ್ಯಾಂಗೂ ಬ್ಯಾಡರ ಮೂಳ್ಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದೇನಿ, ದುಡದಕ್ಕಾರಾ ತಿಂತೇನಿ. ನಿನ್ನ ಹೆಸರ್ಲೆ ಒಂದ್ಮಗಾ ಆಗೇತಿ. ಅದನ್ನೂ ಉಣಿಸಿ ತಿನ್ನಿ-ಬೆಳೆಸಿಗೊಂಡಕ್ಕಾರಾ ಇರ್ದೇನಿ. ರಟ್ಟಾಗ ಬಲಾ ಇರೂತನಕಾ ಕೈಯಾಗ ನಾಕ ರೊಕ್ಕಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡ, ಮಗ್ಗ ಅಟ ಇದ್ದೇವ ಕಲಿಸಿ, ಮುಪ್ಪಿನ್ಯಾಗ ಸುಕಾ ಉಣ್ತೇನಿ .”

ನಿಂಗನು ಮೊದಲೇ ಕುಡಿದವನು; ಅವಳ ಅಭಿಮಾನ-ಧೈರ್ಯಗಳ ಮಾತಿನಿಂದ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ರೇಗಿದನು. “ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡ, ನಿನ್ನ ಸೋಗ ಸಾಕೂ! ಗಂಡ್ವೀನಾದಾರ ಇಲ್ಲ ಯಾವ ಹೆಂಗಸು ಬಾಳೇವ ಮಾಡಿ ಮುಂದಕ ಬರ್ತಾಳೆ? ”

“ ಚೇ ಬಿಡ ಮೂಳಾ. ಗಂಡ ಸತ್ತ ರಂಡೀಮುಂಡೀ ಹಾಂಗ ಕಾಲಾ ಕಳ್ಯಾಕ ನಾ ಗಟ್ಟಿದೇನಿ....ಇಟ್ ದಿನಾ, ನಾಕಾರ ವರ್ಸದ್ವಿನಾ ನಿನ್ನ ಚಾಕ್ರೀ ಮಾಡಿ ಗರ್ತೀ ಹಾಂಗ ಬಾಳೇವ ಮಾಡಿದರೂ ಮಂದಿನನಗ ಮತ್ತ ಬಸವೀನ ಅನ್ವಿಲ್ಲ? ಇನ್ ಮ್ಯಾಗ ಹಾಂಗ್ ಇದ್ದ ಕ್ಯಾರಾ ಗರತಿ ಗಂಗವ್ವ ಅನಿಸಿಗೊಂಡ ಸಾಯ್ತೀನಿ. ” ನಿಂಗ ಕೈಯೆತ್ತಿದ. ಧೈರ್ಯವಂತಳಾದ ದ್ಯಾವಕ್ಕನು, ಚಟ್ಟನೆ ಅವನ ರಟ್ಟೆ ಕಿತ್ತು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಅಗಣೇ ಹಾಕಿದಳು.

ಈಗ ನಮ್ಮ ದ್ಯಾವಕ್ಕನ ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ೩೫-೪೦ ಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಹೂವಿನ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ತೋಟದ ಗುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಹೂವುಗಳನ್ನು ಮಾರಿ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ರೊಕ್ಕ ಮಾಡಿದಳಂತೆ; ಮಾವಿನ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಮಾವಿನ ತೋಟಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಸಾಹುಕಾರರ ಬಳಿ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಎರಡಾಣೆಯಂತೆ ಬಡ್ಡೀ ತೆತ್ತು, ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯೆನ್ನದೆ, ಮಳೆ-ಗಾಳಿ-ಚಳಿಯೆನ್ನದೆ, ಕೂಳು ನೀರುಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಅಗ್ಗವಾಗಿ, ನಿರ್ದೈವಿ, ಜೊತೆಗೆ ಎರಡು ಹೆಣ್ಣಾಳು, ಎರಡು ಗಂಡಾಳುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ರಕ್ತದ ನೀರನ್ನು ಮಾಡಿದಳಂತೆ. ಇಂದಿಗೂ ಅವಳು ಪೇರಲ-ಮಾವಿನ-ತೋಟಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಗಂಡಸಿಗಿಂತ ಧೈರ್ಯವಂತಳಾಗಿ ದುಡಿಯುವದನ್ನು ನಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ.

ಮೂವತ್ತೈದು ವಯಸ್ಸಿನ ನಡುಹರೆಯದವಳಾಗಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಅವಳ ಮೈಕಟ್ಟು ಅದೆಷ್ಟು ಚೊಕ್ಕ ! ಎಳೆಹರೆಯದ ಕಳೆಯು

ಅವಳ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದೆ. ಮೈತುಂಬ ತನ್ನ ದುಡಿತದ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂದು ಗಳಿಸಿದ ಚಿನ್ನದಾಭರಣಗಳು—ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರಬಳೆ-ಗೋಟು-ಬಿಲ್ವರಗಳು, ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಪೈಲು ಮೊಹರಿನುಂಗುರಗಳು, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿಯಾದ ಐವತ್ತು ಪುತ್ಥಳಿಗಳ ಸರವೊಂದು, ಗೆಜ್ಜೆ ಟೀಕೆ-ಸರಿಗೆ-ಸರದಾಳಿಸಾಮಾನೊಂದ-ಚೈರೊನದು. ಉಡುವದು ಯಾವಾಗಲೂ ತೋಪುತೆನೆ ತಿರುವಿದ ಗದಗಿನ ಸೀರೆಯನ್ನೇ! ತೊಡುವದು ಬೆಂಗಳೂರಂಚಿನ ಜರದ ಕುಪ್ಪಸಗಳನ್ನೇ! ದುಡಿತದ ವ್ಯಾಯಾಮದಿಂದ ಪುಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸೇರಿನ ಬಂಗಾರದ ಒಂಕಿಗಳು ಒಪ್ಪುತ್ತಿವೆ. ನೀಟಾದ ಮೂಗು, ಮೂಗಿನಲ್ಲೊಂದು ಮೂಗುತಿ. ದುಂಡಾದ ಮುಖ. ಗುಲಾಬಿಯೆಂದರೆ ಭಾರೀ ಗುಲಾಬಿಯಾದ ಬಣ್ಣ. ಫರಸ್ಪೇಟಿಯಂಚಿನ ತೋಪುತೆನೆ ತಿರುವಿದ ಕರೀ ಕಸೂತಿಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ಟ್ಟು, ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ನಟ್ಟುನಿತ ಗುಲಾಬಿ ಅಥವಾ ಹಸಿರು ಬೆಂಗಳೂರು ಜರದ ಕುಪ್ಪಸ ತೊಟ್ಟು, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪೇರಲ-ಮಾವಿನ ಹೆಡಿಗೆಯ-ನ್ನಾಗಲಿ, ಮುಸಂಬಿ ಕಿತ್ತಳೆಗಳ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಅಂದಚೆಂದ ಹೂವುಗಳ ತಟ್ಟಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ನಗೆಮೊಗದಿಂದ ನಮ್ಮಂಗಳ ಕಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟುತ್ತ ಬಂದಳೆಂದರೆ, ನನಗಂತೂ ಆಕೆಯು ಚಿಂಗಳಿಕೆವ್ವನ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವಳು.

ನಾನು ಹೇಳಲು ಹೊರಟದ್ದು ದ್ಯಾಂವಕ್ಕನ ಮಗನ ಸಣ್ಣ ಸುದ್ದಿಯೊಂದನ್ನು. ಆದರೆ ಅದು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿದು ದ್ಯಾಂವಕ್ಕನ ಚರಿತ್ರವೇ ನಡೆದುಬಂದಿತು. ಇದೂ ನಿಜ; ಸಂಗತಿಯು ದ್ಯಾಂವಕ್ಕನ ಮಗ ಸಾದೇವನದಿದ್ದರೂ ಅದು ದ್ಯಾಂವಕ್ಕನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗೌರವ-ಕೊಡುವಂತಹದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಮೊದಲು ತಳಹದಿಯು ಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಸಾದೇವನ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಇದು ತಳಹದಿಯಾಯಿತೆನ್ನಿರಿ.

ಸಾದೇವನಿಗೆ ಆಗ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಹತ್ತು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ದ್ಯಾವಕನ ಹತ್ತಿಹೊಂದಿದ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ-ತಮ್ಮಂದಿರ ಏಳು ಮದುವೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿದರಂತೆ. ಒಂದೇ ಹಂದರದಲ್ಲಿ, ಒಂದೇ ದಿವಸ, ಒಂದೇ ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಏಳು ಮದುವೆಗಳಾಗಬಾರದೆಂದು, ನಮ್ಮ ದ್ಯಾವಕನೂ ತನ್ನ ಮಗ ಸಾದೇವನ ಮದುವೆಯನ್ನೂ ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ಮಗಳಾದ ಮೂರು ವರುಷದ ನೀಲಿಯೊಡನೆ ಹೂಡಿ, ಎಂಟನೆಯ ಮದುವೆಯಿಂದ ಹಂದರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ, ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೌದೆನಿಸಿ-ಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಳಂತೆ ! ಈಗವಳ ಸೊಸೆ ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಚಿಕ್ಕವಳೇ ಇರುವಳು. ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟು ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿಲ್ಲ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳೊಡನೆ ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಜಾತ್ರೆಗೆಂದು ಬಂದಾಗ ಕೆಲದಿನ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಉಂಡು-ತಂದು ಮತ್ತೆ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಹೋಗುವಳು.

ಸಾದೇವನು ಶಾಲೆಗೆ ಬಹಳ ದಿವಸ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ೩-೪ ಇಯತ್ತೆಯಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗರಡೀಸಾಧಕಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟನು. “ಕಾಗದಾ ಓದೂ ಪೂರ್ತೆ ಬಂತು ಸಾಕು, ನನ್ನ ಮಗ್ಗರ ಏನ ಕಡಿಮ್ಯಾಗೇತಿ ?” ಎಂದು ತಾಯಿಯು ಮುಂದೆ ಕಲಿಯಲು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸಾದೇವನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣವಂತ-ಚೆಲುವ. ದಿನಾಲು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಗರಡೀಸಾಧಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಎರಡೆರಡು ಸೇರು ನೊರೆಹಾಲು ಕುಡಿದು ಅರಗಿಸುವನು. ಗುಲಾಬಿ-ಕಿತ್ತಳೆ ಬಣ್ಣದ ಪಟಕಾ ಸುತ್ತುವನು; ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಳಿಯ ಅರಿವೆಗಳನ್ನೇ ಧರಿಸುವನು; ರೇಶಿಮೆ-ಅಲಪಾಕಿನ ಜಾಕೀಟುಗಳನ್ನು ತೊಡುವನು. “ನನ್ ಮಗಾ ನೋಡ್ತಿ ಬಾಯಾರ, ಹ್ಯಾಂಗ ಕಾಮಣ್ಣಾಗ್ಯಾನೆ !” ಎಂದು ಅಭಿಮಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ದ್ಯಾವಕನ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಆಕೆಯ ಮಗನ ಬಣ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು.

ಭಾರತಹುಣ್ಣಿ ಮೆಯಿನ್ನೂ ಎಂಟು ದಿನವಿರುವಾಲೇ ತನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯಿಸಿದಳು ದ್ಯಾವಕ್ಕ. ಹುಣ್ಣಿವೆಯ ಮುನ್ನಾ ದಿನಸ ಮೊದಲನೇ ಮೋಟಾರಿಗೆ ಹೊರಡುವದು ಖಂಡಿತವೆಂತಲೂ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ತಮ್ಮನು, ಹೆಂಡತಿಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂತಲೂ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದ್ದಳು.

ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಟ್ಟಲೆ ತಾನು ಇರುವವಳೆಂದು— ಹುರಕ್ಕೆಯ ಹೋಳಿಗೆ, ಅಂಬೋಡೆ, ಗಾರಿಗೆ, ಪುಠಾಣಿಯ ಉಂಡಿ, ಸುರಮಾಲಾಡು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಳಾದಳು. ಪ್ರವಾಸದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವಾಗ, ದ್ಯಾವಕ್ಕ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೇವಿಯ ಚಾಮರ-ಕವಡೀಮಾಲೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಕಟ್ಟಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಆಚೀನಾಳೆ ಹುಣ್ಣಿವೆಯೆಂದರೆ, ಮುನ್ನಾದಿನ ಸರಿಸಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಎದ್ದಳು. ಮನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿ, ರಂಗವಲ್ಲಿ-ಭಂಡಾರ-ಕುಂಕು ಮಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿದಳು. ತಾನೂ ಎರಕೊಂಡು, ಮಗನನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಎರೆದಳು. ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಗಲಾಟೆ ಬಹಳ. ಕಳವಾದಾವೆಂದು ಭಾರೀ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಒಂದು ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ದೇವರ ಜಗುಲಿಯ ಮುಂದೆ ತಾಯಿ-ಮಗ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಹೊಳೆ ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟರು. ಅಷ್ಟು ಹುಗಿಯಲು ತಗ್ಗು ತೆಗೆಯುವಾಗ, ಸಾದೇ-ವನು ತನ್ನ ತಾಲೀಮು ತಪ್ಪಿತೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿ, ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನಸ ಸಾಯಂಕಾಲವೇ ತನ್ನನ್ನು ಊರಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ತಾಯಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆಯಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ನೂರಿನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಡಗಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವನು ಕುಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ. ಎಂದಮೇಲೆ ತಾಯಿ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಎಂದಿಗಾದರೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಳೆ ?

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ತಾಯಿಮಕ್ಕಳ ಮಾತು-ಕತೆಗಳಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದ್ಯಾಂವಕ್ಕನ ಕಿವಿಗೆ ಉಢೋ-ಉಢೋ ಎಂಬ ಗರ್ಜನೆಯು, ಸುಮಾರು ಒಂದು ಕೂಗಲತೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಕೇಳಬಂದಿತು. ಆಗ ಚುಮುಚುಮು ಬೆಳಗಾಗಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಂದೀಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದ್ಯಾಂವಕ್ಕ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ಕೊಲ್ಲಾರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸವಾರಿಯಿಂದ ಸಜ್ಜಾಗಿ, ಕೂಟಿನ ಹತ್ತರ ಒಂದು ಬಂಡಿಯು ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಸುಮಸುಕಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಚಿಗುರುಗೋಡಿಗೆ ಗೊಂಡೆಗಳನ್ನಿಳಿಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ಹಣೆಗೆ ಕನ್ನಡಿಯ ಹಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಮೈಗೆ ಬಣ್ಣದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಡುಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಜೂಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಶೃಂಗಾರವಾಗಿ, ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಗಂಟೆಗಳ ಮಂಜುಳನಾದದೊಡನೆ, ತಾಳದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಗ್ಗಾಲನ್ನು ಪುಟಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವ ಹೋರಿಗಳು ಕಂಡವು. ಬಂಡಿಯೊಳಗಿನ ಜನರು ಉಢೋ ಎಂದ ಕೂಡಲೆ, ಅದನ್ನೇ ತಾವೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಹೊಡೆದ ಆ ಹೋರಿಗಳ ಡುರುಕಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕಂತೂ, ದ್ಯಾಂವಕ್ಕನಿಗೆ ತನ್ನ ತಮ್ಮ ಬಂದನೆಂಬುದು ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಒಳಗಿನಿಂದ ಸೊಸೆಯು ಜಿಗಿದವಳೇ “ ಎತ್ತೀ, ಬಂದ್ವೀ ” ಎನ್ನುತ್ತ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಸೊಸೆಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಲಟಿಕೆ ಮುರಿದು, ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಲಿಗೆ ನೀರು ತಂದು ಕೊಟ್ಟು, ದ್ಯಾಂವಕ್ಕ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಫಲಾಹಾರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಳು. ಅವಳ ತಮ್ಮನೂ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆಂದು ಸವಾರಿ ಬುಟ್ಟಿಯ ತುಂಬ ಫರಾಳವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಂದಿದ್ದನು.

“ಎಕ್ಕಾ, ಮೋಟಾರಿಗೆ ಹೋಗುನೋ, ಏನು ಇದ ಬಂಡ್ಯಾಗನಕ ಹೊಂಡತೀಯೋ ? ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕೇಳಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ದ್ಯಾಂವಕ್ಕ “ ಅದ್ಯಾಕೋ ತಮ್ಮಾ, ಹಿಂತಾ ನಸುಕಿನ್ಯಾಗ ನಾನ್ನ ಮನಿತಂಕಾ ಬಸವಣ್ಣ ದೇವರು ಕರ್ಯಾಕ ನಡೆಕೊಂಡ ಬಂದಿರಲಾಕ—

ದೇವರದ ನಾ ಎಂದಿಗಾರ ಸುಮಾರ ಮಾಡೇನ? ” ಎಂದವಳೇ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿ ಕೀಲಿಹಾಕಿ ಎದ್ದಳು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಸತಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಮರುದಿನಸ ಹುಣ್ಣಿ - ಮೆಯ ದಿನವೇ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಸ್ನಾನವೂಜಾದಿ ವಿಧಾನಗಳು, ಊಟ ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿಯ ಬೇಕಾದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇ ಆಯಿತು. ಸಾದೇವನಿಗೆ ಊರ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. “ ಜ್ವಾಕಿ ಹಾಂ ನನ್ ಮಗನ. ಇಕಾ ಹಿಡೀ ಒಂದ ನಾಕಾರ ರುಪಾಯಿ ನಿನ್ ಹಂತ್ಯಾಕ ಇರ್ಲೀ, ನಿನಗ ತಿನ್ನಾ ಕ ಉಣ್ಣಾ ಕ ಬೇಕಾದ್ರ. ಭಾಳ ಜ್ವಾಕೀ ಅಂದೆ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುದ್ದಿಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದಳು.

ಸಾದೇವನು ಇನ್ನೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಿರುವಾಗಲೇ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು. ತಾಯಿಯ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ಭಾರವಾಗುವಷ್ಟು ಹೋಳಿಗೆಯೂಟವು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಸಾದೇವನು ಅಷ್ಟು ಮಿತಿಮೀರಿ ಎಂದೂ ಉಂಡವನಲ್ಲ; ಪೈಲವಾನನು. ತನ್ನಳತೆಯಲ್ಲಿಯೇ, ಸಾತ್ವಿಕ- ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರವನ್ನೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಗಿನ ಆ ಊಟದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಹತ್ತಿತು— ಆಲಸ್ಯವುಂಟಾಯಿತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದವನೇ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟವನು ಎಚ್ಚರಾದಾಗ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಬಡಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಹಾಲಿನಾಕೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಟದ ಪೂರ್ತಿ ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಬಂದನು.

*

*

*

ಸುಮಾರು ರಾತ್ರಿಯ ಎರಡು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ನೊಡಲೇ ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆ. ಅಂದು ಹಿಟ್ಟು ಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ತಣ್ಣೆನ್ನ ಚಳಿಯು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸದ್ದಡಗಿ ಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು—ತಣ್ಣೆಗಾಗಿತ್ತು.

ಭಾವನೆಯ ಎದುರಿಗೆ ಜಡ್ಡಿಯವರ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ಜೋಯಿಸರ ಮನೆತನದ ಹಿರಿಯರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಒಂದು ಮಾಟಾದ

ಹೆನುಮೆಪ್ಪನ ಗುಡಿಯು ಇದ್ದದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನಸ ಮೊದಲು ಆ ಗುಡಿಯು ಹಾಳಾಗಿಯೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಕಳ್ಳರ-ಕಾಕರ ಕಳವಿನ ಸಾಮಾನುಗಳ ಲೆಕ್ಕದ ಮನೆಯಾಗಿತ್ತಂತೆ; ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಮುಂಜಾನೆ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸುಳಿಯುವದಿಲ್ಲ; ರಾತ್ರಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಹಾಯುವದಂತೂ ದೂರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಹಾವುಗಳು, ಕಳ್ಳರು, ದೆವ್ವ-ಭೂತಗಳು ಬರುವದುಂಟು ಕತ್ತಲಾದ ಮೇಲೆ ಆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ— ಎಂದು ಜನರೆಬ್ಬಿಸಿದ ಗುಲ್ಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಹಾಗಾದರೆ ಇಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಇಂತಹ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಗುಬುಗುಬು ಮಾತನಾಡುವಂತಿದೆಯಲ್ಲ? ಗುಡಿಯ ಬಾಗಿಲು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಆಗ ಚಂದ್ರಮನು ಏರುತ್ತಲೇ ಹೊರಟಿರುವ ವೇಳೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ, ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಂದವಾದ ಚಂದ್ರಪ್ರಕಾಶವು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಸಣ್ಣದೊಂದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಸುರುಳಿ, ಒಂದು ಅರಿವೆಯ ಗಂಟು—ಇವುಗಳನ್ನು ನಡುವೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ಹೆನುಮೆಪ್ಪನೆದುರಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ತರುಣ-ತರುಣಿಯರು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ತರುಣನು ೨೦-೨೨ ವಯಸ್ಸಿನವನು; ತರುಣಿಗೆ ಹದಿನೇಳು-ಹದಿನೆಂಟು.

ತರುಣಿಯು ಕೇಳಿದಳು: “ ಈಗ ಹೊಂಟ್ರ ಯಾವ ಗಾಡೀ ಸಿಕ್ಕಿತು ? ಗಾಡಿಗೆ ರೊಕ್ಕ ಹ್ಯಾಂಗ ? ”

“ ಮನ್ಯಾಗಿಂದನಕಾ ಸುಳುವಿಲ್ಲದ್ದಾಂಗ ಹೊ ರ ಬಿ ದ್ದು ಬಂದೀಯೋ ಇಲ್ಲೋ ? ಆ ರೊಕ್ಕದ್ದೂ ಆ ಗಾಡೀದೂ ಪಂಚೇತಿ ನಿನಗ್ಯಾಕ ಬೇಕ, ದುರ್ಪತಿ ? (ಅವಳ ಹೆಸರು ದ್ರೌಪದಿ.) ಅಷ್ಟು ಅರುವು ಇಲ್ದ ನಾ ಬರಿದ್ದೇನಲ್ಲ ? ಇಕಾ ನೋಡು ” ಎಂದು ಪಟ್ಟಕಾದ ಚುಂಗಿನೊಳಗಿಂದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗಂಟನ್ನು ಹೊರಗೆ

ತೆಗೆದು ಬಿಚ್ಚಿದನು. ಎರಡು ಒಂಕಿಗಳು, ಒಂದು ಸರಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮುದ್ದೆಮಾಡಿ ಬಿಗಿದದ್ದಿತ್ತು; ಮೇಲೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಯ ೪-೬ ನೋಟುಗಳು. ಅವಳೂ ಸೆರಗಿನೊಳಗಿಂದ ಒಂದು ಮುತ್ತಿನ ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದಳು. “ ಏನೋ ಪರಸಂಗ ಬಿದ್ದು ಇರ್ಲಿಂತ ನಾನೂ ತಂದೇನಿ ನೋಡು ನನ್ನೊಡ್ಯಾ. ಇವೊತ್ತು ನೀನು ಹ್ಯಾಂಗ ನನ್ನ ಮನೀಮಾರು ಬಿಡಿಸೀದಿ, ಅತ್ತೀನ್ನ ಗಂಡನ್ನ ಬಿಡಿಸೀದಿ, ಊರ ಬಿಡಸಾಕ ನಿಂತೀದಿ, ಮತ್ತ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಟಗೊಂಡ ಹೊಂಟೇದಿ, ಹಾಂಗ ಕಡಿತನಕಾನೂ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನಾಸರಾನಕ ನನಗಿರೂ ಹಾಂಗ ಮಾಡ್ಬೇಕ, ಕಂಡ್ಯಾ ! ಇಲ್ಲಿದ್ದು, ನನ್ನ ಬಡಬಡದ ಕ್ಯಾರಾ ಹೆಣ್ಣುಗಾಯಿ ನೀರ್ಗಾಯಿ ಮಾಡಿ, ಸುಟ್ಟು ಸುಟ್ಟು ಸುಣ್ಣಾ ಮಾಡ್ತಾಳ..... ಆತೂ, ಅವಾ-ಅವದಾನಲ್ಲಾ-ನನ್ ಹ್ವಾದ ಜಲ್ಮದ ರಿಣಗೇಡಿ ವೈರೀ-ಗಂಡಾ ಅಂತನಿಸಿಗೊಳ್ಳಾಂವಾ-ಅವಾ ಮದವೀಗಂಡಾ ಅಂತ ಹಕ್ಕು ತೋರ್ಸಾಕ, ನನ್ನ ಹೊಡದಕ್ಯಾರಾ ಅರಜೀವಾ ಮಾಡಿ ಮಣ್ಣಾಗ ಮುಚ್ಚತಾನ. ಆ ಕೊಲೀ—ಆ ಗೋಳು — ನಿನಗೇನ ಬ್ಯಾರಿ ಅರಿಯೇದ ಮಾತಲ್ಲ-ನಾನಗಂತೂ ಮೈಯುಂಡಕ ಹೋಗೇತಿ..... ” ಕಣ್ಣೀರು ಮಿಡಿಯಹತ್ತಿದಳು.

“ ದುರ್ಘತೀ, ಇಕಾ-ಈ ನಮ್ಮಪ್ಪ ಹನುಮಪ್ಪನ ಮುಂದ ಕುಂತ ಕಿರೇವಮಾಡಿ ಹೇಳ್ತೀನಿ, ನನ್ನವ್ವನಕಾ ನಾನ್ನ ಮಾತ ಮೂರಿ ನಿನ್ನ ಹೊರದೂಡಾಕಿಲ್ಲಾ. ಒಂದ ವ್ಯಾಳೇಕ ಹೊರದೂಡಿದ್ದು-ನಾನೂ ಹೊರಬಿದ್ದು ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹಚಿಗೊಂಡು ಭಿಕ್ಷಾ ಬೇಡೇನು-ಊರೂರ ಅಲ್ಲೇನು-ಉಪಾಸಿದ್ರೂ ನಿನ್ನ ಸಂಗಾಟನ ಸಂತೋಸದಿಂದಿದ್ದೇನು-ಆದ್ರ ಆದ್ರ-ನಿನ್ನ ಕೈಬಿಡಾಕಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ತಿಳೀ ನೀನು..... ಜರ ಒಂದ ವ್ಯಾಳೇಕ ಹಂತಾ ಪರಸಂಗ ಬಂದು, ನಾನೂ ನೀನೂ ಮನ್ಯಾಗ ಊರಾಗ ಕೇರಾಗ ಬ್ಯಾಡಾದರ, ಈ ಲೋಕದಾಗ ಬ್ಯಾಡಾದ್ರ..... ನಿನ್ನ ಎದೀಗೆ ಕಟಗೊಂಡು ಭಾಂವೀ ಕೇರೀ

ಪಾಲಾದೇನ ಹೊರ್ತು, ನಿನ್ನ ಅಗಲಾಕಿಲ್ಲಾ ನೆನಪಿಡು..... ನಿನ್ನ ಸಂಗತೀ ಎಂದೆಂದೂ ಎಡ್‌ನೇ ಬಾವಾ ಮಾಡಾಕಿಲ್ಲಾ— ”

“ ಇಟ್ಟು ಧೀರೇವ ಹೇಳಿದ್ರ ಸಾಕೋ ನನ್ನ ದೇವ್ರ. ಇಕಾ ಈ ದೇವರ ಮುಂದ ಕುಂತು ನಿನ್ನ ಪಾದಾ ಸಾಕ್ಷೀಮಾಡಿ ನಾನೂ ಹೇಳ್ತೀನಿ. ‘ ನೀನು ನನ್ನ ಅಂತಾಕರಣದ ಒಡ್ಡಾ-ನೀನು ನನ್ನ ದೇವ್ರ-ನೀನು ನನ್ನ ಗಂಡಾ-ನನ್ನ ಪಂಚಪರಾಣಾ!’ ಎಂದು ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ಕಂಠದಿಂದ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಹತ್ತಿದಳು.

“ ಹಾಂಗಾರ ಹೊಂಡೂದ ಹೊಂಟೇದಿ, ಸುಖ-ಸಮಾದಾನದ ಮನಸೀಲೆ ಹೊಂಡ ನೋಡೂನು ? ನಿನ್ನ ಪಿರೀತಿ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲಿದ್ದದ್ದ ಜರ ಕರೇವಿದ್ರ-ಅಳಬ್ಯಾಡ, ನಾ ನೋಡಲಾರೆ..... ”

ಹೀಗೆಂದು ತರುಣನು ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲ ಮೇಲಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಸಂತೈಸಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು.

“ ಹಾಂಗೂ ಹೊಂಟೇವಿ, ಹೀಂಗೂ ಹೊಂಟೇವಿ, ನಾಕ ದಿನಾ ಸುಕಾ ಉಂಡರ ಬರೂನು ದುರ್ವತಿ ? ”

ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅನಂದ. ಒಬ್ಬರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ತಲೆಯನ್ನಿರಿಸಿ, ಕೆಲಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತರು. ನಾಲ್ಕಾರು ನಿಮಿಷ ಸ್ತಬ್ಧವಿತ್ತು. ಕಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳುಸುಳೆಂದು ಸಪ್ಪಳಾಯಿತು. ಗುಡಿಯ ಎದುರಿಗೆ ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಟಾಂಗಾ ನಿಂತಂತಾಯಿತು.

“ ರಾಯ್ರ, ಗಾಡಿಗೆ ನಡೀರಿ, ನಿಂದ್ರಾ ಹಾಂಗಿಲ್ಲಾ, ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರಾಬರಿ ಬಂದೇನಿ. ”

ತರುಣಿಗೆ ಕಣ್ಣನ್ನೆ ಮಾಡಿ ತರುಣನು ಎದ್ದನು.

ತರುಣನು ಮೊದಲೇ ಟಾಂಗಾದವನಿಗೆ ಹೇಳಿಟ್ಟರಬೇಕು. ತನಗಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮನು—ತನ್ನ ಹೃದಯದ ಒಡೆಯನು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವನು ಎಂದವಳಿಗೆ ರೋಮಹರ್ಷವಾಯಿತು,

ಟಾಂಗಾ ಸ್ತ್ರೀಶನ್ನಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗುವ ಗಾಡಿಯೂ ಬಂದಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಫರ್ಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸಿನ ತಿಕೀಟು ತೆಗೆದು ಕುಳಿತರು. ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಲಾಟೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಫರ್ಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿಯಂತೂ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಟ ಇಪ್ಪತ್ತು ತಾಸುಗಳೊಳಗಾಗಿ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಗಾಡಿಯನ್ನಿಳಿದು ಮೊದಲು ಚಿನಿವಾಲ ಗಟ್ಟಿಗೆ ಹೋದರು.

ನಮ್ಮ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಬಡತನ-ಬರಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಅಸತ್ಯದ, ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ, ಸ್ವಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಮೋತೀಬರೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಗಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಇರಾಣೀ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು; ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಿದ್ದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡುವದಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ಅವನು ನಾಲ್ಕೈದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿದನು; ಹುಡುಗರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ; ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಇರಾಣಿಯು, ತನ್ನ ಹೊರತು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ? — ಹುಡುಗರು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸುಳಿದಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಬರುವರೆಂದು ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಏರಿಸಲಿಲ್ಲ.

ತರುಣರು ಪೇಟೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಸುತ್ತಿ ಸುಳಿದಾಡಿದರು. ಆ ಇರಾಣೀ ಯವನ ಅಂಗಡಿಯೊಂದೇ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆಯೆನಿಸಿ ಮರಳಿ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಮುಂಬಯಿಯಂತಹ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹುಡುಗರಿಬ್ಬರೂ ತೀರ ಹೊಸಬರು. ಇರಾಣೀಯವನು ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅಂಗಡಿಯೆ ತಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲದೆಂದು ಅವರ ತಿಳುವಳಿಕೆ. ಹುಳುಹುಳು ನೋಡುತ್ತ ಪೇಟೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತುತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿ

ರುವ ಇವರನ್ನು, ಅದೇ ಆ ಇರಾಣಿಯವನ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಅಂಗಡಿ ಹೊಡಿದ ಮುದುಕನೋರ್ವನು, ಬಹುತೀಕ್ಷ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದನು. ಅವರು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಕೂಡಲೇ ತರ್ಕಿಸಿದನು; ಕಣ್ಣನ್ನೆ-ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವರನ್ನು ಕರೆದನು—ತೀರ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದನು: “ಮಕ್ಕಳೇ, ನೀವು ಬಂದದ್ದೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ—ಏನೋ ಕಳವಿಲೆ ಮಾರುವದಿದೆಯಲ್ಲವೇ?ಬನ್ನಿರಿ..... ಒಳಕ್ಕಾದರೂ ಬನ್ನಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಪ್ರವಾಸದಿಂದ ಆಯಾಸವಾಗಿರಬಹುದು, ಹಸಿವೆ ನೀರಡಿಕೆಗಳಾಗಿರಬಹುದು; ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಫಲಾಹಾರ ಮಾಡಿರಿ, ಬನ್ನಿರಿ.”

ತರುಣರಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಅಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಂತಹ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರನ್ನು ಮೊದಲು ತಿನ್ನಿರಿ-ಬನ್ನಿರಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಒರ್ವ ಸಭ್ಯಗೃಹಸ್ಥನಾದ ಮುದುಕನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ತಟ್ಟನೆ ಒಳಹೊಕ್ಕರು.

ಮುದುಕನು ಅವರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಬಗೆಬಗೆಯ ಫಲಾಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸಿ, ಮೊದಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಆ ಮುದುಕನ ಅದರಾತಿಥ್ಯಗಳಿಗೂ, ಸವಿನುಡಿಗಳಿಗೂ ಮರುಳಾದರು. ಅಲ್ಲದೆ, ತಾವು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವು ಅವರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಫಲವಾಗುವದೆಂಬದನ್ನೂ ಅವರು ಅರಿತು ಕೊಂಡರು. ಆ ಸರಾಫನು ಕಳವಿನ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ಪಟಕಾದ ಚುಂಗಿ ನೊಳಗಿಂದ ಮೂರು ಸೇರಿನ ಒಂಕಿಗಳ ಹಾಗೂ ಒಂದೂವರೆ ಸೇರಿನ ಸರಿಗೆಯ ಮುದ್ದೆಯು ಹೊರಬಿದ್ದಿತು ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನೊಳಗಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೂಗುತಿಯು ಇಣಕುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿತು. ಮುದುಕನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಿಟ್ಟವು. ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ

ಬಾಳುವ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ನೂರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಿದ್ದಾಯಿತು. ಹುಡುಗರು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವೊಂದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಕೊಂಡಿರೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ಮುದುಕನು ಅವರಿಗೆ ಪೋಲೀಸರ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದ. ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಂದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವು ದೊರೆತದ್ದರಿಂದ ಅವರೂ ತಮ್ಮ ಹಾದಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಮುದುಕ ಮತ್ತೆ ಕರೆದ. “ ಮಕ್ಕಳೇ, ನಿಮಗೆ ಇಳಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವು ಬೇಕಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗಬೇಡಿರಿ; ನಾನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವೆ ! ” ಹುಡುಗರಿಗೂ ‘ ರೋಗಿ ಬಯಸಿದ್ದೂ ಹಾಲು, ವೈದ್ಯನು ಕೊಟ್ಟದ್ದೂ ಹಾಲಾ ’ ಯಿತು. ಅದೇ ಅಂಗಡಿಯ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ವಾರಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಾಡಿಗೆ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಗಂಟು ಗದಡಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿಬರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೋದರು.

ಒಂದೆರಡು ಕೀಲಿಯ ಜೋಡುಗಳು, ಹಣಿಗೆ, ಕನ್ನಡಿ, ಎರಡು ಸೂಟುಕೇಸುಗಳು, ಎರಡು ಮೂರು ತರದ ಸುವಾಸಿಕ ಕೇಶತೈಲ-ಸೆಂಟ್ರುಗಳು, ಸಿಲ್ಕಿನ ಅರ್ಧ ಡರ್ರುನ ಕರವಸ್ತ್ರಗಳು, ಕ್ಲಿಪ್ಪು-ಪಿನ್ನು, ತರುಣಿಯ ಕೈಗೊಂದೊಂದು ಪೌನಿನ ಬಳೆ, ಒಂದು ಇಮಿಟೇಶನ್ ಉಂಗುರ, ರೇಶಿಮೆಯ ನಾಜೂಕಾದ ಇಮಿಟೇಶನ್ ಜರತಾರೀ ಪತ್ತಲಗಳು, ನಾಲ್ಕಾರು ಫ್ಯಾಷನೇಬಲ್ ಬ್ಲಾವುಜುಗಳು, ತರುಣನಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ಸೂಟು, ಒಂದು ಇಮಿಟೇಶನ್ ಹರಳಿನ ಉಂಗುರ, ವ್ಯಾಸಲಾಯಿನ್, ಸ್ಕೋ-ಇನ್ನೊ ಏನೇನೊ ಮೋಜಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡರು. ಅಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಡ್ರೆಸ್‌ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಕಾಲುಗಳು ಬರಿಯವಿರುವವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಮೊಚ್ಚೆಗಾರರ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿರುಗಿದ್ದಾಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಕನ್ನಡ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಇಯತ್ತೆಯವರಿಗೆ ಎಂದೋ ಶಾಲೆ ಕಲಿತು, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೆ ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರಿಯ ಹುಂಬ ಜನರಲ್ಲಿಯೆ ಜನ್ಮ ಕಳೆದವರು.

ಎಂದ ಮೆಲೆ ಹೈಸ್ಕೂಲು-ಕಾಲೇಜುಗಳ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿದ ಹುಡುಗ-ರಂತೆ ಅಪ್-ಟು-ಡೇಟ್ ಫ್ಯಾಶನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಬರಬೇಕು ? ಕಂಡದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಅವರಿಗೆ ಫ್ಯಾಶಿನೇಬಲ್ಲಾಗಿಯೇ ಕಂಡಿತು. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಈಗಿನ ದಿನಮಾನಕ್ಕೆ, ಚಪ್ಪಲಿಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಸುಧಾರಕರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಸಹ ಚಂದವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತಹವು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ತರುಣಯುಗಲಕ್ಕೆ ಬೂಟುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂ ದೊಂ ದು ರೂಪಾಯಿಯ ಟೀನಿಸ್ ಬೂಟುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಮೆಟ್ಟಿದರು. ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಬಲು ಸೊಗಸಿನಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆದರು. ಫರ್ಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿನೇಮಾ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಉಪಹಾರ ಗೃಹ, ಟ್ರಾನ್ಸು, ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆ, ಬ್ಯಾಕಬೇ, ಶಾಲಿಕಾಲೇಜು, ಹಾಸ್ಟೆಲು, ಉಪವನಗಳು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ, ಚಕ್ಕಂದದಿಂದ ಚಲ್ಲಾಟವಾಡಿದರು.

ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬಂದು ಅಂದು ಐದನೆಯ ದಿನವಿದ್ದಿತು. ಮುಟ ಮುಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಹೊರಗೆಲ್ಲ ರಣರಣ ಬಿಸಿಲು ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ. ತರುಣರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಾಗಿಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಂಡು, ಹಗಲುಹೊತ್ತಿದ್ದರೂ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, —ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪವೂ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿ, ಅದೂ ಒಂದು ಫ್ಯಾಶನ್ನಾಗಿತ್ತು—ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೀಸಿಕೊಂಡು, ಹರಟಿಕೊಚ್ಚುತ್ತ ನಗೆಯಾಟವಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಮುಂದಿನ ತಮ್ಮಿರ್ವರ ಸುಖ-ದುಃಖದ ಬಗೆಗೂ ಎಷ್ಟೋ ಮಾತುಕತೆಗಳಾದವು. ಮಾತಾಡುತ್ತ ಮಾತಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಹೆಣವು ತೀರಿದ ಬಳಿಕ ಮುಂದೇನು ಮಾಡುವದೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು.

“ ಊರಿಗೆ ಹ್ವಾದ ಬಳಿಕ ಹ್ಯಾಂಗಾರ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಮದಿವ್ಯಾಗೇ ಬಿಡತೇನಿ ನೋಡು..... ”

ಯಾರೋ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದರು; ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದನು. ಸಾಲ್ಕು ಜನ ಪೋಲೀಸರು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ; ಹುಡುಗರು ಹೆದರಿದರು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸುಖದ ಗಾಳಿಗೋಪುರವು ಗಾಳಿಗೋಪುರವೇ ಆಗಿ, ಗಾಳಿಯೊಡನೆ ಹಾರಿಹೋಗಿ ಹುಡುಗೂಡುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿತಲ್ಲವೆಂದು ಗಾಸಿಯಾದರು.

ಪೋಲಿಸರು ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು, ಅವರಿಬ್ಬರ ಜವಾಬು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಸಾಕಷ್ಟು ನಿಜ ಸುದ್ದಿಯು ತರುಣರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಹೊಡೆತ-ಬಡಿತಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹುಡುಗರು ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮೊದಲುಕೊನೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ, ಪೋಲಿಸರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ರೈಲು ಹತ್ತಿಸಿ, ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಅಟ್ಟಿದರು. ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಪೋಲಿಸರಿಬ್ಬರು ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟರು, ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ. ಮರುದಿನವೆ ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ರೈಲು ಬಂದೊಡನೆ, ಅವರನ್ನು ಪೋಲಿಸರು ನಮ್ಮೂರ ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ತಂದು ಲಾಕಪ್ಪಿ ನಲ್ಲಿಟ್ಟರು.

ಇಬ್ಬರ ಮುಖವೂ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಬಾಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ತರುಣಿಯಂತೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಗಾಬರಿಯಿಂದ, ಮುಂದೆನು ಗತಿಯೆಂಬರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತರುಣನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಲು, ತರುಣ ಪಿಸುಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕು, ಕಣ್ಣು ಹುಬ್ಬು ಹಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸಿಳ್ಳುಹಾಕಿ, “ಮಡವ್ವ ಸಾಬ ಸಲಾಮ್.” ಎನ್ನುತ್ತ ನಗುವನು. ಹುಡುಗಿಯು ಇದರಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ರೇಗಿದಂತಾಗಿ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಹತ್ತಿದಳೆಂದರೆ, “ಬಿಡು ಬಿಡು ಆಳತೀದ್ಯಾಕ! ನಮಗೆ ಮುಂದೆ ಮದುವ್ಯಾಗಾಕ ಬೇಶಾತೇಳು. ನಾಕ ಮಂದಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ ಹೀಂಗರ, ನಾನೂ ನೀನೂ ಒಂದನ್ನಸಿ ನಾನರದೇವಂತ ” ಎಂದು ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕು

ಇತ್ತ ಪಸ್ಮಿಯ ದಿವಸ ಮುಂಜಾನೆ ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆನೇ ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ, ಓಲೇಕಾರ ಭೀಮಣ್ಣನು ದ್ಯಾವಂಶಕ್ಕೆ ನಿಗೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಭಿಟ್ಟಿಯಾದನು.

“ಏನಪಾ ಎಂಣಾ, ಊರ ಕಡೆ ಎಲ್ಲಾ ಸುಕಾನ? ದೇವಿಗೆ ಬಂದ್ಯಾ? ಅಲ್ಲಪಾ, ನನ್ ಮಗಾ ಎಲ್ಲಾರ ನಿನಗೆ ಕೂಡಿದ್ವೋ ಹ್ಯಾಂಗ? ಅವನೂ ಪಾಡದಾನ? ”

“ ದ್ಯಾವಂಶ್ಯಾ, ನಾ ಗುಡ್ಡಕ ಬಂದದ್ದು ದೇವೀ ಜಾತ್ರಿಗೂ ಅಲ್ಲಾ, ದರ್ಪಣಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಾ. ಆ ನಿನ್ನ ಮಗನ ಸುದ್ದಿನ ಹೇಳಾಕ ಪುರಮಾಶೀ ಬಂದೇನಿ. ”

“ ಅಯ್ಯೋ, ಅದೇನಪಾ ಸುದ್ದೀ ನನ್ ಮಗಂದೂ? ಏನಾಗೇ-
‘ತೊಯ್ಯ ಎಣ್ಣಾ ನನ್ನ ಮಗ್ಗ? ”

“ ದ್ಯಾವಂಶ್ಯಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ನಿದಾನದಿಂದ ಕೇಳು. ನಿನ್ ಮಗಾ ಆ ಸೆರೆಬಡಕ ಗಾಂಜಿಬಡಕ ಸೂಳೇಮಗಾ ಗಡ್ಯಾ ಅದಾನಲ್ಲಾ—ಆ ಗಡ್ಯಾನ ಹೇಣ್ಣಿಲ್ಲ.....”

“ ಯಾರು ದುರ್ಪತೆ? ಆಕೀ ಸಂಗಾಟ-ಆಕೀ ಗಂಡನ ಸಂಗಾಟ ಏನ್ ನ್ಯಾಯಾ-ಗೀಯಾ ಹೂಡ್ಯಾನೇನ್ಮತ್ತ? ”

“ ಛೀ ನಮ್ಮವ್ವಾ. ಅಟ ಕೇಳ್ವಾರ ಕೇಳವಲ್ಲಿ. ಆ ದುರ್ಪತಿನ್ನು ಓಡಿಸಿಗೊಂಡಕ್ಕಾರಾ ಹೋಗ್ಯಾನಂತ, ಹುಣ್ಣಿವಿ ದಿನಾನ ಸ ರಾತ್ರಾಗ ಮುಂಬಯಿಗೆ.”

“ ಅಟ್ಟಿ, ರೊಕ್ಕೆಲ್ಲಿಂದ ಬರ್ತಾವೋ, ಎಣ್ಣಾ ನನ್ ಮಗನ ಹೆತ್ಯಾಕ? ಹುಣ್ಣಿವಿ ದಿನಾ ನಾನ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುವಾಗ ಜುಕ್ಕಾನ ಜುಲಮೀಲೆ ನಾಕಾರ್ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟ ಕಳಸೇನಿ. ”

“ ನಾಕಾರ್ ಯಾಕವ್ವಾ? ಮನ್ಯಾಗಿನ ನಿನ್ನ ವಂಕೀ ಜೋಡೂ ಸರಗೀನೂ ಒಯ್ದಾನಂತ; ಎಷ್ಟೋ ರೂಪಾಯಿನೂ ಒಯ್ದಾನಂತ.

ಅಕೀನೂ ಒಂದ ಮೂಗತಿ ತಂದಿದ್ದಂತೆ. ಎಲ್ಲಾನು ಅಲ್ಲೇ ಕೈಗೆ ಬಂದ್ದಾಂಗ ಮಾರಿ ನಾಕೈದ್ದಿನಾ ಚಲ್ಲಾಟ ಆಡ್ಯಾವ. ಇತ್ತಾಗ ಗಡ್ಯಾನೂ ಅವನ ತಾಯಿನೂ ಪೋಲಿಸರಿಗೆ ವರದೀ ಕೊಟ್ಟಂತೆ. ಇಂದ ಮುಂಜಾನೆ ಅವರಿಬ್ಬನೂ ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಊರಿಗೆ ಹಿಡಕೊಂಡು ಬಂದು ಪೋಲಿಸಕಚೇರಾಗಿಟ್ಟಾರ. ಗಡಾ ನಡಿ ನೀ ಊರಿಗೆ. ”

ದಾಂವಕ್ಕ ಹಣೆಹಣೆ ಗಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಳು—ಅತ್ತಳು—ಕರೆದಳು. ಯಾರಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಇಡೀ ಜನ್ಮ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಳೋ, ಯಾರಿಗಾಗಿ ಸಾವಿರ ಗಟ್ಟಲೆ ದುಡ್ಡನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದಳೋ, ಆ ಮಗನೇ ತನ್ನ ಕೈಲಿ ತಾನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡಿನಲ್ಲ; ತನ್ನ ಕಾಲಮೇಲೆ ತಾನು ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿ ಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ, ಚಾವಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನೇರಿ, ತನಗೂ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾನಹಾನಿಯ ಹೊತ್ತನ್ನು ತಂದನಲ್ಲ—ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಬೋರಾಡಿದಳು. ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದ ಕಿಚ್ಚನ್ನೆಲ್ಲ ಭೀಮಣ್ಣನ ಮುಂದೆ ತೋಡಿ ಕೊಂಡಳು.

ಆಗ ಭೀಮಣ್ಣನು “ ದ್ಯಾಂವಕ್ಕಾ, ಕಳಕೊಂಡು ಹುಡುಕಿದ್ದ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರ್ತೀತಿ? ಈಗ ಗಡಾ ಊರಿಗೆ ನಡಿ. ಆ ನೀಚ ಗಡ್ಯಾ ಮದ್ದು ಹುಡುಗಿನ್ನು ಹೊಡಹೊಡ್ಡ ದಿನಾ ಅದರ ಹೆಣಾ ಮಡಚಿ ಹಾಕತಿದ್ದ. ಈಗನಕಾ ನಿನ್ನ ಮಗನ ಸಂಗಾಟ ಹ್ವಾದದ್ದನಕಾ ಅವನ ಹೊಟ್ಟಾಗ ಬೆಂಕೀನ ಸುರುವಿದ್ದಾಂಗಾಗೇತಿ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಾದಿಸಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಸುದಕಾ ಬಂದೀಕಾನೆ ಕಾಣಿಸಿ, ತಗಣೀ ರೊಟ್ಟಿ ತಿನ್ನಾಕ ಹಚ್ಚತೇನಂತ ಊರಾಗೆಲ್ಲಾ ಮಿಶೀ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೈ ಎಳಕೊಂತ ಹಲ್ ಮಶಾಕ್ತಾನ. ನಿನ್ನ ಬಂಗಾರ ಹ್ವಾದದ್ದು ಹೋಗವಲ್ದಾಕ, ನಿನ್ ಮಗನ ಮಾರೀ ನೋಡೇಳು.”

ನೊದಲೇ ದ್ಯಾಂವಕ್ಕ ವಿಚಾರವಂತಳು; ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಕೊಂಡು ಕೆಲಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

“ ಹೊಂ, ಹೀಂಗ ಬ್ಯಾರೇ ಐತೇನ? ಆ ಗಾಂಜಿಬಡಕ ಮೂಳಾ ಪಣಾ ಬ್ಯಾರೇ ತೊಟ್ಟಿತೇ, ನಮ್ ತಾಯಿಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಂದೀಕಾನೆ ಕಾಣಸ್ವೇಕಂತ? ಆಗಲಿ, ಹೀಂಗ ಜರ ಇದ್ದದ್ದಕ ಕರೇವಿದ್ರ ನಾನೂ ದೇವೀ ಮುಂದ ನಿಂತ ಪಂತಾ ಕಟ್ಟೀನಿ—ನನ್ನ ಮಗಾ, ನಾನೂ ತಗಣೇ ರೊಟ್ಟೀ ತಿನ್ನೊದು ಮರೀ ಅನ್ನ ಅವಗ. ಅದನಕಾ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರ್ಲಿ. ಆ ಹುಡಿಗಿನ್ ಸಂಕಾ ಜೇಲಿನ ಹೊಚ್ಚಲಾ ಮೆಟ್ಟಿಗೊಡಾಕಿಲ್ಲಾ. ಹಿಂತಾಕೀ ಮಗನದಶಿಂದ ಹೀಂಗ ಹೋತ ಆ ಹುಡುಗೀ ಅಂತ, ಮಂದೀ ಕಡಶಿಂದ ಅನಗೊಡಾಕಿಲ್ಲ, ತಿಳೀತಿಲ್ಲೋ? ಹಂತಾ ಪರಸಂಗ ಬಿದ್ರ, ನನ್ನ ದುಡ್ಡೂ ಹೋಗಲಿ, ದುಗ್ಗಾಣೇನೂ ಹೋಗ್ಲಿ, ನನ್ನ ಹೊಲಾ ಹೋಗ್ಲಿ, ಮನಿ ಹೋಗ್ಲಿ, ನನ್ನ ಇದ್ದ ಬಿದ್ದದ್ದೆಲ್ಲಾನೂ ಹೋಗ್ಲಿ. ಆಕೀ ದಶಿಂದ ನನ್ ಮಗನ ಜೀವಾ ಹರೀತಿದ್ರ, ಆಕಿನ್ನ ಆ ಯಮನ ದವಡ್ಯಾಗಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕ್ಕಾರಾ ತಂದು, ನನ್ ಮಗನ ಸಂಗಾಟ ಲಗಣಾ ಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಮನ್ಯಾಗ ತಂದಿಟಗೊಂತೇನಿ.—ಎಲ್ಲಾನೂ ಹೋಗಲಿ ನನ್ನ ಮಗನ ಮ್ಯಾಗಿಂದ ನಿವಾಳಿಸಿ! ದೇವಿ ಸತ್ತುಳ್ಳಾಕಿ ಆಗಿದ್ರ ತೋರಸ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾನೂ ನಾಕ ಮುಂದಿಗೆ! ”

ಚಟ್ಟನೆದ್ದು ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮನನ್ನೂ ಭೀಮಣ್ಣನನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದವರು ನೇರವಾಗಿ ಪೊಲೀಸ ಕಚೇರಿಗೇ ಹೋದರು. ತರುಣ-ತರುಣಿಯರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅವರ ಜವಾಬು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಭೀಮಣ್ಣನು ಮೆಲ್ಲಗೆ, “ ದ್ಯಾವಕ್ಕಾ, ಅಟ ಮುಂದಕ್ಕ ಬಂದು ನೋಡಬಾರ್ದ ನಿನ್ನ ಮಗನ್ನಕ, ದುರ್ಪತಿನ್ನಕ ಹ್ಯಾ....ಹ್ಯಾ....ಹ್ಯಾಂಗ ಸಾಬಾ-ಮಡ್ಡ ಮ್ಯಾಗ್ಯಾರ! ಮುಂಬೈಗೆ ಹೋಗಿ ಆಗ್ಯಾರ ಮುಂಬೈಗೆ! ” ಎಂದನು.

ದ್ಯಾವಂತ್ಯ ಹೀಗೆ ಹಣಕಿ ಹಾಕಿದಳು. “ಅಯ್ಯ ನನ್ನ ಶಿವಣಿ! ಏನ ಆಕಾರಾಗ್ಯಾವ, ಏನ ಮಂಗಮಂಗನ್ದಾಂಗ ದಿರೇಸ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಾವ, ನೋಡಿದ್ದಾ! ನನ್ ಚಿನ್ನಾ ನೆಲ್ಲಾ ಒಯ್ದು ಇದಕ್ಕ ಬಡ ದಿದ್ದಾನೇನೋಪಾ! ಹೊಟ್ಟೆಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೊಂದು; ಬೆನ್ನಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದೊಂದು ಬಾಗಾದೆಂತಾರದೇನ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ನೋಡು!” ಅಳಹತ್ತಿ ದಳು. ಮಗನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಳು ತನ್ನ ಚಿನ್ನದಾಭರಣಗಳ ಹಾನಿಯನ್ನು ಮರೆತಳು. ಹೊಸ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ಆಕೆಗೆ ಬಲು ಚೆಂದ ಕಂಡನು. ದ್ರೌಪದಿಯೂ ಚೆಂದ ಕಂಡಳು.

ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದಳು. ಒಬ್ಬ ಪೋಲೀಸನನ್ನು ಕರೆದು “ಯವ್ವಾ ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳ್ತೀನಿ, ನನ್ನ ಮಗನ್ನಟ ಹ್ಯಾಂಗಾರ ಮಾಡಿ ಉಳಸರಿ ನನ್ ತಂದೆ....” ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಸರದಾಳೇ ಸಾಮಾ-ನನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. “ಕೋರ್ಟ್ ಖರ್ಚಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನಪ್ಪಾ; ಇಕಾ ಹಿಡಿ. ಹ್ಯಾಂಗಾರ ಮಾಡು, ನನ್ನ ಮಗನ ಬಿಡ್ನು ” ಎಂದು ಪುನಃ ಅಳಹತ್ತಿದಳು.

‘ಅಂತಹ ಮಗನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾದರೆ ಒಳಿತಲ್ಲವೇ?’ ಎಂದು ಅವರು ಕೇಳಿದರು. ಅವಳು ಅತ್ತಳು; ಕಾಲಿಗೆರಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಹಣವು ಕೋರ್ಟ್ ಖರ್ಚಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಆಕೆಯ ಮಗನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು; ಹುಡುಗಿಯನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿದಳು.

ದ್ರೌಪದಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಗಂಡ ಕಾಡುವನೆಂತಲೂ ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಬಾಳ್ವೆಮಾಡಲು ತನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಜವಾಬು ಕೊಟ್ಟಳು. ಸೋಡಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿರೆಂದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮೊರೆ-ಹೋಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯ ಗಂಡ, ಅತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. “ಮದುವೆಯ ಖರ್ಚು ನಗದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು, ತಾಳಿ-ಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ; ಎಂದರೆ ಪುನಃಪುನಃ ನ್ಯಾಯ ಹೂಡುವದನ್ನು ಬಿಡುವೆವು ” ಅಂದರು.

“ ಲೇ ದ್ಯಾವೀ, ನಿನ್ನ ಕೂನ ಮಾಡ್ತೀನ್ನಿಂದ್ರು ” ಎಂದು ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಹಲ್ಲು ಕಡಿಕಡಿದು ದ್ರೌಪದಿಯ ಗಂಡ ಗೊಣಗುಟ್ಟಿ-ಹತ್ತಿದ.

ದ್ಯಾವಕನೂ ಜಿದ್ದಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಅವಳೂ ಮೆಲ್ಲಗೆ “ ಗಂಧರ್ವ ನಿನ್ನ ಧೀರೇವರ ನೋಡ್ತೀನಿ; ಇಲ್ಲಾರ ನನ್ನ ಅನಾತ ಬಡವೀ ಧೀರೇ ನರ ವರಿಗ್ಗುಚ್ಚು ! ” ಎಂದವಳೇ ಕಚೇರಿ ಬಿಟ್ಟು, ಮಗನನ್ನು ಕಣ್ಣನ್ನೆಯಿಂದ ಕರಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು.

ನಾಲ್ವಾರು ನಿಮಿಷ ಮಗನೊಡನೆ ಏನೇನೋ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಬಂದಳು. “ ಯಪ್ಪಾ, ಅವನ ಮದವೀ ರೂಪಾಯಿ-ನಟ ಹೇಳಿಬಿಡ್ತೆ. ನಂಗ ಗೊತ್ತೈತ್ತಿ. ಆರಿಸತ್ತ ರೂಪಾಯ್ತಾಗ ಮದವೀ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾನ್ರಿ; ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಂತಾನಲ್ರಿ ಎಪನಾರ. ಹಿಂತಾ ಬಡವಾ, ಸೆರೆಬಡಕ ಮೂಳಾ, ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಾ ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದಿದ್ದಾಸು ? ಅಟ ಇಚಾರ ಆಗಲ್ರೀ ದಣ್ಯಾರ-ತಮ್ಮ ಪಾದಕ ಬೀಳತೇನ್ರಿ. ”

ಆಕೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಅಮಲ್ದಾರರೂ ದಂಗೆ ಬಡೆದು ಹೋದರು. ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಂತೂ “ ಅವ್ವಾ, ನೀನೇ ನನ್ನ ಜಾಗಾದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಒಳಿತಾಗುತ್ತಿತ್ತು ನೋಡು. ಎಷ್ಟು ನಿನ್ನ ಧೈರ್ಯ-ಎಷ್ಟು ನಿನ್ನ ವಿಚಾರ ತಾಯಿ ! ” ಎಂದರು.

ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ದ್ಯಾವಕನಿಗೊಳ್ಳೆಯ ಅಭಿಮಾನವುಂಟಾಯಿತು “ ಅವಳ ನೋಡಪತ್ರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹಣವನ್ನು ನೀನೇಕೆ ಕೊಡುತ್ತೀಯವ್ವಾ ? ” ಪೋಲೀಸ ಕ್ರಾಸಾಯಿತು.

“ ನನ್ನ ಮಗನ ಸಂಗಾತಿ ಲಗನಾಮಾಡಿಕೊಂತಾಳಂತಿ. ಹೀಂಗ ಬಿಟ್ಟು, ಪರದೇಶಿ ಹುಡುಗಿ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಆಗಿ ಹೊಕ್ಕೈತಿ; ಯಡ್ಡೂ ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ಓಡಿ ಓಡಿ ಹೋಗುವ. ಅದರಕಿಂತಾ ಮದವೀಮಾಡಿ ಮನ್ಯಾಗಿಟ್ಟೊಂಡದ್ದ ಸುಕಾ ಅಲ್ರೀ ಯಪ್ಪಾ ? ”

ಎರಡುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸೋಡಪತ್ರವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಮರುವಾರವೇ ದ್ಯಾವಂಕನ ಮಗನಾದ ಸಾದೇವನ ಮದುವೆ ದ್ರೌಪದಿಯ ಕೂಡ-ಒಂದಿತ್ತು, ಒಂದಿಲ್ಲವಾಗಿ-ಆಗಿಹೋಯಿತು.

ಇದೆಲ್ಲ ಸುದ್ದಿಯು ಹರಕು-ಮುರಕಾಗಿ ಜನರ ಬಾಯಿಂದ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಮದುವೆಯಾದ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದ್ಯಾವಂಕನು ಕಡ್ಲೆಗಿಡದ ಹೆಡಿಗೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣಿನ ಬುಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಟೊಂಕದ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನ ತಟ್ಟೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಒಬ್ಬ ತರುಣಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂದು “ ಬಾಯಾರ ” ಎಂದಳು.

ಅವಳ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅವಳ ಬಾಯಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯು ಮೊದಲೇ ನನಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಒಂದೇ ಜಿಗಿತಕ್ಕೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ.

ಅವಳ ಆಗಿನ ಒಣಗಿದ ಮುಖವನ್ನೂ ಕೆದರಿದ ತಲೆಯನ್ನೂ ಅತ್ತತ್ತು ಬಾಡಿ ಬಾಡಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಉಟ್ಟ ಹರಕು ಸೀರೆಯನ್ನೂ ತೊಟ್ಟ ಚಂದೀ ಕುಪ್ಪಸವನ್ನೂ ನೋಡಿ, ನನಗೆ ಕಳವಳವಾಯಿತು.

“ ಏನ್ ದ್ಯಾವಂಕಾ, ಏನಿದು ನಿನ್ನಾಕಾರ? ಅರಿಷ್ಟಾದೇವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೋಡಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮುಕ್ಕಾರಿ ಬಿಟ್ಟೇನು ? ”

“ ಅಯ್ಯೋ ಬಾಯಾರ— ” ಗೋಳೋ ಎಂದು ಮೊದಲು ಮನದಣಿ ಅತ್ತಳು. ಆ ಬಳಿಕ ಒಂದೂ ಬಿಡದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿ ‘ ನನಗೇನ ತುಸು ತ್ರಾಸಾತ್ರೆ ? ’ ಎಂದಳು.

“ ಅಲ್ಲವ್ವಾ, ಯಾವಾಕೀ ಸಲುವಾಗಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟತೂ, ಆಕೆನ್ನ ಮತ್ತ ಮನೀ ಸೊಸಿನ್ನ ಮಾ ಡಿ ಕೊಂಡ್ಯೆಲ್ಲಾ, ಇದ್ದಾಂಗೆ ? ”

“ ಅಯ್ಯ ಬಾಯಾರ, ಮತ್ತೇನ ಮಾಡ್ಲಿರಿ ? ದಿನಬಂದಕ
ಪಿಡ್ಡೋಡಿ ಹ್ವಾದ್ರ ಅವುಕೂ ಸುಕಾ ಇಲ್ಲಾ, ನಂದನಕಾ ಗೋಳಾನ
ಮಾದೇವನ ಬಲ್ಲಾ. ಇಟ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಸಾವಿರ
ಮಾತಾಡತಾರ್. ಯಾರಂತಾರ, ಈ ಮುದಕಿಗೇನ ಮುದಿಹುಚ್ಚಿದ
ಹಿಡ್ಲಿತು. ಮಗನ ಮಾತ ಕೇಳಿ, ಯಾವಾಕಿ ದಶಿಂದ ತಂದೆಲ್ಲಾ
ವಾಳಾತೂ ಆಕಿ ಕೂಡ ಅವನ ಮದವಿ ಮಾಡಿದ್ದು. ಯಾರಂತಾರ,
ಇಷ್ಟ ಹಣಾ ಕಳದಾನ, ಮತ್ತೂ ಅವನ್ನ ಮನ್ಯಾಗ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಾ
ಮದವಿ ಸೊಸಿಯಿದ್ದ ಈ ಮೂಳನ್ನ ಮನೀ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಾಳ ಅಂತ
ತಮ್ಮ, ತಮ್ಮನ ಹೇಣ್ಣಿ, ದೈವದಾವು ಕೇಳಾಕ್ದತ್ತಾರ. ಅವನಾರೂ
ನಾ ಕರೇವ ಹೇಳ್ವಾ—ಈ ಜಲಮದಾಗಂಕಾ ನಾ ಮದಿವಿ
ಕಂಡಿಲ್ಲಾ. ಗಂಡ, ಗಂಡನ ಸುಕಾ, ಪಿರಿತಿ ಅನ್ನದ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ.
ಹ್ವಾದ ಜಲಮದಾಗಿನ ಪಾಪದ ಪಲಾ ಈ ಜಲ್ಮದಾಗ ಖಣ್ಣಾ ಕ್ಕೆತ್ತೇನಿ.
ಯಾವಾಗ ಅನಂದೂ ಆಕೀದೂ ಪಿರಿತಿ ಕೂಡೇತಿ ಅಂದಬಳಿಕ, ಹಂತಾ
ಯಾಳೇದಾಗ ನಾ ಆ ಹುಡಗೂರ್ದ ಆಗಲಿಸಿದ್ದ, ಮತ್ತ ಮುಂದಿನ
ಜಲ್ಮಕ್ಕನೂ ಇದಕ ಎಡೀ ನನಗ ಬಂದಿತೋ ಬರಾಕಿಲ್ವೋ ? ”

“ ಮತ್ತ ಮೊದಲಿನ ಸೊಸೀ ಗತಿಯೇನ ದ್ಯಾಂವಕ್ಕಾ ? ”

“ ಆಕೀನೂ ಇರ್ಲಿ, ಈಕೀನೂ ಇರ್ಲಿ-ಅವರೂ ಎಲ್ಲಾರೂ
ದುಡೀಲಿ, ನಾನೂ ನನ್ ಜಲಮಿರೂತಂಕಾ ಜೇವಾ ಹತೀನಾಡಿ ಇವರ
ಕಾಲಾಗ ನಾಕ ರೊಕ್ಕಾ ಮಾಡಾಕ ತಯಾರದೇನಿ. ಅವಗ ದೊಡ್ಡ
ಹೇಣ್ಣಾದ್ಲೊ—ನನ್ ಕೈಯಾಗ ದುಡ್ಯಾಕ ಗಟ್ಟಿಳ್ಳ ಸೊಸೀ ಆದ್ಲೊ.
ವಿನಂತೀರಿ ಬಾಯಾರ ಇದಕ ನೀವು ? ”

“ ನಾ ಹೇಳ್ಲ್ಯಾ ದ್ಯಾಂವಕ್ಕಾ. ಬೇಖಾದ್ವವರು ನಿನಗೆ ಬೇಖಾ
ದ್ವಾಂಗ ಅನಕೋವಲ್ಯಾಕ—ನೀನು ನಿನ್ನ ಬಳಗಾ, ದೈವಾ, ಹಣಾ,
ಗುಣಾ, ನಾನಾ-ಮರ್ಯಾದೀ ಎಲ್ಲಾ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿಟ್ಟು, ಅವರವರ
ಪ್ರೀತಿ ಕೂಡಿದ್ದರ ಕಡೆ ಲಕ್ಷಕೊಟ್ಟು, ಲಗ್ನಾ ಮಾಡಿ ಅವರ ಜನಕ

ಕಲ್ಯಾಣ ಏನ ಮಾಡಿದೆಲ್ಲಾ, ಇದೊಂದು ಭಾಳ ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿದಿ. ಈ ಮಾತಿನೊಳಗ ನಿನಗ ಶಾಹಬಾಸಕೀ ಕೊಡ್ತೀನ್ನೋಡು.”

ಈ ವರುಷ ನಾನು ದ್ಯಾಂವಕ್ಕನನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವದು ಆ ಮೊದಲಿನ ಅವಳ ಚಂಗಳೆಕ್ಕನ ರೂಪದಲ್ಲಿ. ಸಣ್ಣ ಸೊಸೆಯು ಇನ್ನೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದ್ರೌಪದಿಯು ಅತ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸೊಸೆಯಾಗಿ, ಅವಳ ಪಂಚಪ್ರಾಣವಾಗಿ, ಅವಳೊಡನೆ ಸರಿಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದುಡಿಯುತ್ತ, ಗಂಡನೊಡನೆ ಬಲು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಿರುವಳಂತೆ. ಮದುವೆ ಯಾದ ಹೊಸತಾಗಿ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಬಿನ್ನಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಳು ದ್ಯಾಂವಕ್ಕ.

ಆದರಿಗ ಅವಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಚಂಗಳೆಕ್ಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಅವಳನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡುತ್ತ ನಲಿದಾಡುತ್ತ, ತುಂಬಿದೆಯಿಂದ ಅಫಿಮಾನಪಡುತ್ತ ಬರುವಳು.

ತಾಯಿ ಮಾತಾಯಿ

“ಅಮ್ಮಾ, ಇದೇಯೇನು ಡಾಕ್ಟರ್ ಚೌಧರಿಯವರ ಮನೆಯು?”

ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ, ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟದ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂದಿರಾಬಾಯಿಯವರು, ಎಲೆ-ದೊನ್ನೆ ಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಬಂದರು.

ಬಾಗಿಲಲ್ಲೊಂದು ಟಾಂಗಾ ನಿಂತಿತ್ತು. “ಇದೇಯೇನಮ್ಮಾ ಚೌಧರಿ ಡಾಕ್ಟರರ ಮನೆಯು?”

“ಹೌದು, ತಾಯಿ, ಒಳಗೆ ಬರಿ. ”

ನಾಲ್ವತ್ತೈದು—ಐವತ್ತು ವರುಷದ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನ ಚಲುವೆಯೊಬ್ಬಳು ಹದಿನೇಳು-ಹದಿನೆಂಟರ ಸುಕುಮಾರಿಯೊಡನೆ ಇಳಿದು ಬಂದಳು.

“ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ; ಅಗೋ, ಅಲ್ಲಿ ಕುರ್ಚಿಗಳಿವೆ. ”

ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನಾರಾಯಣ ಚಾಳಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲೊಂದು ಮಹಡಿಯ ಮನೆ. ಡಾ. ಚೌಧರಿಯವರು ಅದಕ್ಕೆ ಯಜಮಾನರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಸ-ಅರಸಿಯರಿಬ್ಬರೇ. ಡಾಕ್ಟರ್ ಚೌಧರಿಯವರೂ ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರೀ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ-ವರೇ; ಆದರೂ ಈಗಿನ ಡಾಕ್ಟರರಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಉಳಿದವರು ಹೇಗೆಯೇ ಇರಲಿ—ಡಾಕ್ಟರ್ ಚೌಧರಿಯವರು ಮಾತ್ರ ದೇವರು-ಧರ್ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರು. ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ನಡೆಯುವವರು. ದಿನಾಲು ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಡಿಯುಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೇವರಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು.

ಅಂದು ಸಹ ಮಡಿಯಿಂದ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಅದು ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ, ಇಂದಿರಾಬಾಯಿಯವರು ಹೊರಗೆ ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬಂದು ಕುಳಿತಿರುವದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಇಷ್ಟು ಕತ್ತಲೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಅದಾರು ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ದವಾಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಆವರಿಬ್ಬರು ತಾಯಿ-ಮಕ್ಕಳು ಇವರಿಗಾಗಿ ಕಾಯಿದ್ದರು. ‘ಎಲ್ಲಿಯವರು? ಬಂದ ಕೆಲಸ ಯಾವದು?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಆಗ ಆ ವೃದ್ಧಿಯು ಹೇಳಿದಳು. “ ಡಾಕ್ಟರಸಾಹೇಬರೆ, ನಾವು ಘೋರಪಡಿಯವರು. ಘೋರಪಡಿಯ ಶ್ರೀಧರರಾಯರು ತಮಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ”

ಪತ್ರವನ್ನೊದಿದರು; ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದರು. “ ಇಂತಹ ಹೆಜಾಮಗಿರಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೇನೆ ಏನು ನಾನು ಡಾಕ್ಟರನಾದದ್ದು ? ನಡೆಯಿರಿ, ಹೊರಬೀಳಿಲ್ಲೆಂದ ! ”

“ಉಶ್, ನಡೆಯವ್ವಾ ಲೀಲಾ! ಟಾಂಗಾದವಗೆ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕಿತ್ತಲ್ಲ ! ” ಎನ್ನುತ್ತ ಮುದುಕಿಯು ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಟಾಂಗಾದವನು ಆ ದಾರಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿರಬಹುದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಲೆಂದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು.

ಅದೇ ವೇಳೆಯನ್ನು ಲೀಲೆಯು ಸಾಧಿಸಿದಳು. ಚಟ್ಟನೆದ್ದು ಮುದುಕಿಯನ್ನು ದುರುಗಟ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತನಂತ ಒಬ್ಬರ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದವಳೇ, “ಡಾಕ್ಟರಸಾಹೇಬರೆ, ನಾನು ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಸಂಕಟದೊಳಗಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿ ಈ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿರಿ. ನೀವೇ ನನ್ನ ಹಡೆದ ತಾಯಿ—ನೀವೇ ನನ್ನ ತಂದೆ—ಡಾಕ್ಟರದಾದಾ..... ” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ಕಾಲಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅಳ-ಹತ್ತಿದಳು.

‘ ದಾದಾ !..... ’ ಡಾಕ್ಟರರ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಕರುಣೆಯ ಝರಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು.

“ ಆಗಲಿ, ಮಗೂ. ನಾಳೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಬಾ. ಆ ಮುದುಕಿಯನ್ನು ತರಬೇಡ. ”

“ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿಮಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಮಾಡಲಿ. ”

“ಬಾರೆ ಲೀಲಾ, ಟಾಂಗಾ ಬಂದ ಹಾಗಿದೆ.....ಉಪಾಯ-
ನಿಲ್ಲ ಬಾ.....ನುತ್ತೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ.....” ಮುದುಕಿಯು ಕರೆಯ
ತೊಡಗಿದಳು.

ಇಂದಿರಾಬಾಯಿಯವರು ಬಾಗಿಲ ಮರೆಗೆ ನಿಂತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಕೇಳಿದರು. ಪತಿಯು ಇನ್ನೂ ಪುತ್ತುಳಿಯಂತೆ ತಟಸ್ಥರಾಗಿ ನಿಂತು
ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಘೋರಪಡಿಯಿಂದ ಬಂದ ಅವಳ ತಮ್ಮ
ಪ್ರೀಧರರಾಯನ ಪತ್ರ !

“ಹಾಳಾಗು ನೀಚಾ.....” ಪತ್ರವು ಕೈಯಿಂದ ಕಳಚಿತು.
ಇಂದಿರಾಬಾಯಿಯು ಓಡಿಬಂದು ತೆಗೆದಳು; ಓದಿಕೊಂಡಳು.

“ಅಯ್ಯೋ ಏನಿದು ? ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು
ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿರುವನೆ ? ‘ಉಳಿದ ಸಂಗತಿಯು ಹಿಂದಿನಿಂದ
ತಿಳಿಯುವದು’ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅಯ್ಯೋ ಭಾಗಾದಿ, ನೀನು ನನ್ನ ತಮ್ಮ-
ನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬಾರದಿತ್ತು. ‘ಉಳಿದ ಸಂಗತಿ’ ಹಿಂದಿನಿಂದೇಕೆ, ಈಗಲೇ
ತಿಳಿಯಿತಲ್ಲ, ಪಾಪಿಷ್ಠಾ ! ”

“ನೋಡು, ನನ್ನ ತಮ್ಮನ ಘೋರಕೃತ್ಯವನ್ನು !” ಡಾಕ್ಟರ್‌-
ರೆಂದರು.

ಇಬ್ಬರೂ ಹೇಗೆ ? ಲೂಟಿಮಾಡಿ ನಿರ್ದ್ರಿಸಿದರು.
ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೆ ಬೀಗನಿಗೆ ‘ಕೂಡಲೆ ಹೊರಟು ಬಾ’ ಎಂದು ತಂತಿ
ಬಿಟ್ಟರು. ಅವನು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಜವಾಬು ಬಂದಿತು. ‘ಆಯಿತು,
ಫರಾರಿಯಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು’ ಎಂದು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ರೇಗಿದರು.
ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಆ ಸುಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಲೀಲೆಯು ಆಕಳಿಸುತ್ತ, ಬಾಡಿದ
ಮುಖದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನಡಿಯಿಡುತ್ತ ಬಂದಳು.

“ತಂಗೀ, ಅಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ನಡೆ—ಪೇಶಂಟ್ಸ್ ನೋಡಿಕೊಂಡು
ಈಗ ಬರುವೆನು. ”

ಇಂದಿರಾಬಾಯಿಯೊಡನೆಯೇ ಡಾಕ್ಟರ್‌ರು ಅಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತಿದರು.
ಇಂದಿರಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಲೀಲೆಯು, “ಅಮ್ಮಾ, ಈ

ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯು ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಿರಲಿ, ನಾನು ಬೇಡಿದಾಗ ಕೊಡಿರಿ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಒಂದು ಭಾರವಾದ ಚಿಕ್ಕ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಅವಳ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಆಗಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲ ಆಗಿಹೋಯಿತು..... ಕ್ಲೋರೋಫಾರ್ಮಿನ ಮಬ್ಬು ಇಳಿದೊಡನೆ, “ ಅಮ್ಮಾ, ನೀವೇ ನನ್ನ ತಾಯಿ ! ಸುಹೇಬರೆ, ನೀವೇ ನನ್ನ ತಂದೆ ! ”..... ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ, ಗಂಟಲುಬ್ಬಿ ಬಂದು, ಮುಂದೆ ಮಾತು ಬರದಾದವು.

ಹತ್ತಿಂಟು ದಿನ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಹೊಂದಿ ಲೀಲೆ ಗುಣಮುಖಳಾದಳು. ಅಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

“ ಅಮ್ಮಾ, ಅಂದು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಡಲು ಕೊಟ್ಟ ನನ್ನ ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತನ್ನಿರಿ. ”

ತೆರೆದಳು. ತುಂಬ ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣಗಳು. ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯೊಂದು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಇಂದಿರಾಬಾಯಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು—ಆಕೆ ತೋರಿಸಿದ ಕರುಣೆಗೆ ಪ್ರತಿದಾನವೆಂದು.

ಆಗ ಇಂದಿರಾಬಾಯಿಯು ಕೇಳಿದಳು, “ ತಂಗೀ, ಹೀಗೆಕೆ ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ? ”

“ ಅಯ್ಯೋ, ಅಮ್ಮಾ, ಅದನ್ನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ?....ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಕುಲೀನ ಮನೆತನದವಳು.... ಈಗಲಾದರೂ ಅಂಧ-ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅವಳು ಕುಲೀನಳೇ ! ಮುಂಬಯಿಯಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದವಳು; ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಹುಕಾರರ ಪತ್ನಿ. ನಾನು ಇನ್ನೂ ತಾಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ತಂದೆಗೆರವಾದೆ. ಹೆರಿಗೆಯನ್ನು ಬಳಗದವರಲ್ಲಿ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ನನ್ನೊಡನೆ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಳಂತೆ. ನನಗೆ ತಿಳಿಯತೊಡಗಿದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಪುಣೆಯ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲಿಟ್ಟು ತಾನು ಘೋರಪಡಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿದಳು. ನಾನು ಆಗಾಗ ಸೂಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರಲಿಚ್ಛಿಸಿದರೆ, ‘ ಬೇಡ—ಅಭ್ಯಾಸವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಲಾರದು....ಆಟನೋಟಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೆಯೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ! ’ ಎಂದು

ಬರಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ನಾನು ಹುಜೂರ್ ಪಾಗಾದಲ್ಲಿರಹತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಮಾಟ್ರೆಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆದಿರುವಾಗಲೇ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬಂದಿತು, 'ನಿನಗಿನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕಲಿಸಲಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಹೊರಟು ಬಾ' ಎಂದು. ಮೊದಲೇ ತಾಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ಏನನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಊರಿಗೆ ಹೋದೆ.....

“ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ, ತಾಯಿಯೊಬ್ಬ ದೂರದ ಆಪ್ತ-ನೊಡನೆ ಬಲು ದಿನಗಳಿಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಇವನಾರೆಂದರೆ ತನ್ನ ಮೈದುನನೆಂತಲೂ, ಇವನೇ ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಕಲಿಸಿದ-ನೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದಳು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮೈದುನ-ಗಿಯ್ಯನ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು, ಇಬ್ಬರೂ ಕಾಮುಕ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವರು —ಎಂದು ನಾನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನಗಂಡೆನು.

“ ನನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಜುಮ್ಮೆಂದಿತು. ಇಂತಹ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ಕೈಕೆಳಗೆ ನಾನಿರುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಬೆದರಿದೆನು. ಒಂದು ದಿನ ಸಾಧಿಸಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋದರಾಯಿತೆಂದೆ. ಡಾಕ್ಟರ್ ಸಾಹೇಬ, ಅವಳ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದುದೆಂದರೆ, ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ-ಕೊಂಡಂತೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸಿತು; ನಾನು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಓಡಿಬೇರಿತ್ತು; ಏನಾದರೂ ಕೆಲವು ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ದುಡ್ಡಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ-ಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊರತು ಹೊರಡಬಾರದೆಂದು ಹೊಂಚುಹಾಕಿದೆ. ಆದರೆ.....

“ ಆದರೆ.... ಅವಳ ಸಹವಾಸದ ಪಾಪದ ಫಲವು ನನಗೂ ತಾಕಿತು. ಅದೇ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿ, ತಮ್ಮ ಇಂದಿರಾಬಾಯಿಯ ಸಮ್ಮಂದಿರ ಗೆಲೆಯನಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಕಾಮಾಂಧನು— ಅವಳ ಸಹಾ-ಯದಿಂದ ನನಗಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ನಾನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೇಳಿದೆ ... ಅವನಿಗೂ ಹೇಳಿದೆ.... ಮದುವೆಯಾಗಿದೆ..... ಆದರೆ, ದಾದಾ, ದುಷ್ಟರು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.... ಹೆಡೆದಮ್ಮನೇ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅನ್ಯರ ದೇನು? ಮತ್ತೆ ಅವನಾದರೂ ಏನು? ಹೇಸಿಗೆಯೊಳಗಿನ ಹುಳು

ಒಳಗಿನಿಂದ ಚಹದ ಕಪ್ಪಿನೊಡನೆ ಶ್ರೀಧರರಾಯರೂ, ಫಲಾಹಾರದ ತಟ್ಟೆಯೊಡನೆ ಆ ಹುಡುಗಿಯೂ, ಬೆನ್ನುಗುಂಟ ನೀರಿನ ತಂಬಿಗೆಯೊಡನೆ ಡಾಕ್ಟರರ ಪತ್ನಿ ಇಂದಿರಾಬಾಯಿಯೂ ಬಂದರು. ನಾನು ತುಂಬ ದಿಗಿಲುಗೊಂಡೆ.

ಅವಳ ರೂಪಕ್ಕೂ ಗುಣಕ್ಕೂ ಮನಸೋತು ಸುಧಾರಕರಾದ ಶ್ರೀಧರರಾಯರೇ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಈಗಿರಡು ವರುಷ ವಾಗಿತ್ತಂತೆ.

ದಿನ ತುಂಬಿದವಳಾಗಿ ಈಗವಳು ಮತ್ತೆ ಡಾಕ್ಟರರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು — ಪುತ್ರವತಿಯಾಗಲೋಸುಗ !

— — —

